

REALITATEA EVREIASCĂ

PUBLICAȚIE A FEDERAȚIEI COMUNITĂȚILOR EVREIEȘTI DIN ROMÂNIA

ANUL LIII • NR. 328-329 (1128-1129) • 1 – 30 NOIEMBRIE 2009 • 14 HEȘVAN - 13 KISLEV 5770 • 24 PAGINI – 3 LEI

Ce ne va aduce
luna decembrie
2009? Ne va aduce
sărbătoarea de
HANUCA!

MARC CHAGALL: *Regele David* (1952)

Pentru că
citiți
„Realitatea
Evreiască”,
revista
noastră
oferă,
în semn
de dragoste
și
de prețuire,
fiecărui
cititor
câte un
CHAGALL!

Agenda deputatului F.C.E.R.
dr. Aurel VAINER

Vizite în comunități, primiri și acordări de distincții

Deputat dr. Aurel Vainer, președintele F.C.E.R., a participat la recepții cu prilejul Zilelor Naționale ale Spaniei, Germaniei, Austriei și a primit o distincție la Academia Română. Participări la simpozioane, interviuri acordate unor publicații din Germania, Israel, Spania, întâlniri cu directorul Joint pentru Europa, Alberto Senderey, cu conducerea ROMFILATELIA pentru lansarea unei mărci poștale „Primul teatru idiș din lume – 1876, România”, vizite în comunitățile din Botoșani, Iași, Timișoara, susținerea, în Camera Deputaților, a propunerii legate de majorarea indemnizațiilor la Legea 189, primiri la președintele României, Traian Băsescu, participarea la inaugurarea celui mai mare mall din România, Africa-Israel (AFI) au figurat pe agenda domniei sale. Recepțiile i-au prilejuit reconfirmări ale aprecierilor de care se bucură F.C.E.R. în rândul Corpului diplomatic din România. La Academia Română, au fost decernate, de către prof. univ. dr. Ilie Gilbert, Diplome de Onoare din partea Școlii Superioare de Război din Brazilia unuia dintre foștii președinți ai României, Ion Iliescu, președintelui Academiei Române, acad. Ionel Haiduc, academicianului Răzvan Theodorescu, generalilor Cădea și Frunzetti și deputatului nostru, dr. Aurel Vainer. La Simpoziul „Balcanii și Europa” (organizator - reputatul jurnalist Carol Roman), deputatul F.C.E.R. a remarcat conferința despre Holocaust, susținută de prof. univ. dr. Zoe Petre. În ciclul conferințelor de la Colegiul Național de Apărare, susținute de dr. Radu Ioanid, dr. Alexandru Florian, dr. Liviu Beris, gral. Oliver Lustig, dr. Aurel Vainer a ținut o prelegere despre „Evreii din România, coordonate actuale și perspective”. La întâlnirea cu Alberto Senderey, au fost discutate: menținerea sprijinului financiar al Joint-ului, în condițiile gestionării cu eficiență sporită de către F.C.E.R. a resurselor materiale și financiare de care dispune, în strânsă relație cu evoluția crizei economice și financiare din România. Reprezentantul Joint-ului s-a angajat să susțină asistența socială și medicală, educația și prezervarea moștenirii iudaice.

Însoțit de directorul Centrului de Administrare a Patrimoniului Imobiliar al F.C.E.R., ing. Rudy Marcovici, deputatul dr. Aurel Vainer a adus un Sul de Tora restaurat în Israel pentru Sinagoga din Botoșani, a constatat grija conducerii Comunității pentru menținerea în bună stare a cimitirului, inclusiv refacerea celor 24 de pietre tombale vandalizate. Conducerea locală a solicitat o expertiză pentru eradicarea și valorificarea vegetației suplimentare din cimitir. Au fost vizitate fostele săli ale restaurantului și abatorului ritual în perspectiva amenajării unui nou Centru Comunitar Evreiesc.

La Iași, dr. Aurel Vainer a adus o Sefer Tora pentru Sinagoga Mare, în curs de renovare, a discutat probleme organizatorice legate de alegeri pentru conducerea Comunității, a participat la inaugurarea noului Bloc de Producție al Postului de Radio – Iași, a înmănat Diplome de Excelență unor realizatori de emisiuni radiofonice. La eveniment au participat președintele director general al S.R.R. Maria Toșghină și personalități locale. În alocuțiunea rostită cu acest prilej, dr. Aurel Vainer a subliniat excelența colaborare între F.C.E.R., S.R.R., Radio – Iași.

La Timișoara, președintele F.C.E.R. a vizitat trei sinagogi (două aflate în comoditate), în vederea realizării unor lucrări de structură strict necesare, a discutat probleme privind organizarea de alegeri pentru conducerea comunitară locală și înființarea unui Centru Comunitar Evreiesc.

Proiectul sus-amintit de majorare a indemnizațiilor, susținut la Camera Deputaților, a primit un nou termen pentru dezbateri. În calitate de vicepreședinte al Comisiei de politici economice, reformă și privatizare, dr. Aurel Vainer a susținut proiectul de privatizare OLTCHIM, funcționarea sistemului de leasing, proiectul legii medierii. Domnia sa a luat parte la întreveneri cu președintele României, Traian Băsescu, pentru desemnarea unui nou prim-ministru. Grupul Minorităților Naționale (G.M.N.) a susținut candidatura lui Klaus Johannis, președintele F.D.G.R. O alternativă: prim-ministru - deputat dr. Aurel Vainer, propunere – președintele G.M.N., Varujan Pambuccian. (I.D.)

TELEGRAMĂ

Domnului deputat Aurel Vainer
Președinte

Federația Comunităților Evreiești din România

Modul elogios în care ne-ați felicitat ne-a emoționat sincer, pe mine și întreaga echipă a Radioului public.

Îmi fac o datorie de onoare în a vă asigura că și pe viitor relațiile dintre Radio România și Federația Comunităților Evreiești se vor bucura de o profesionistă și fericită atenție, de o dezvoltare reciproc încurajată și susținută, mai productivă și mai eficientă, în folosul exigentului, dar atât de generosului nostru public auditor.

Cu profundă considerație,

MARIA TOȘGHINĂ

Președinte director general

Societatea Română de Radiodifuziune

Sefarzii din Europa doresc să fie cunoscuți

În organizarea Casei Sefarad-Israel, din Spania, la Madrid s-a desfășurat, între 26-30 octombrie a.c., congresul „Sefarzii din Est. Diaspora sefaradă între Balcani și Mediterana”. Au participat reprezentanți ai comunităților sefarde din Bulgaria, Grecia, Serbia, Turcia, Bosnia-Herțegovina (comunitatea din Sarajevo, ministrul de externe și ambasadorul Bosniei-Herțegovina de la Berna), Macedonia, F.C.E. Spania, Red de Judeiras de Espana, Casa del Mediteraneo, Casa Sefarad- Israel. România a fost reprezentată de dr. Irina Cajal Marin și de dr.ing. José Blum, consilier al președintelui F.C.E.R. Congresul s-a desfășurat în două secțiuni: una cu delegațiile amintite și o a doua, intitulată „Sefarzii în literatură”, la care au fost prezenți printre invitații speciali Norman Manea, Rina Frank (Israel-România), Eduard Serotta (Centropa)

și membri ai Institutului Cervantes.

După prezentarea, în prima secțiune, a situației comunităților evreiești din țările participante (cei doi reprezentanți din România vorbind despre activitatea F.C.E.R.), delegații au adoptat un memorandum, vizând colaborarea dintre organizațiile sefarde din Spania și comunitățile sefarde din Europa de est, pentru a menține și cultiva tradițiile și moștenirea culturală sefarde.

Delegațiile au fost primite de înalți demnitari spanioli, inclusiv de ministrul spaniol al Afacerilor Externe, Miguel Angel Moratinos. Ele au participat, la Institutul Cervantes, la programul „Spania și lumea sefaradă” și la prezentarea filmului „Femeia din Sarajevo”, în care se vorbește despre prima femeie musulmană declarată „Drept între Popoare”. (E.G.)

„Aveți o comunitate extraordinară!”

A fost aprecierea făcută, în urma unei vizite de trei zile în România, de Udi Meron și Michael Sircovich, de la Departamentul Diaspora al Ministerului israelian de Externe. Meron și Sircovich s-au deplasat la Timișoara și Oradea, unde au stat de vorbă cu conducerea și membri ai comunităților de-acolo. La București, după o convorbire cu președintele F.C.E.R., dr. Aurel Vainer, demnitarii israelieni s-au întâlnit și cu Erwin Șimșensohn, președintele C.E.B., care le-a servit și ca ghid la Sinagoga Mare. Au fost vizitate, de asemenea, Muzeul de Istorie a Evreilor, Centrul Comunitar Evreiesc (J.C.C.) și D.A.S.M., în primul rând secția de asistență medicală. Pretutindeni le-au fost prezentate activitățile ce se desfășoară, pe care, de-altfel, le-au putut vedea și „pe viu”. „Ne ocupăm mai ales de viața evreiască din comunitățile est-europene, precum și de probleme de antisemitism din aceste țări. Am fost în statele baltice, în Cehia, Croația, dar nicăieri nu am văzut o activitate atât de intensă și multilaterală, o preocupare atât de serioasă față de toate generațiile și de multiplele aspecte ale vieții evreiești. Ne-am dat seama cu surprindere că avem încă foarte multe de văzut, de aceea promitem că ne vom întoarce și vom petrece aici o perioadă mai îndelungată”, ne-au declarat oaspeții, încântați de cele văzute. (E.G.)

Am consemnat pentru dumneavoastră

(Reuniuni ale Comitetului Director al F.C.E.R. din octombrie a.c.)

La întrunirile Comitetului Director al F.C.E.R., din 16 și 30 octombrie a.c. s-a hotărât ca reuniunea Consiliului de Conducere al F.C.E.R. să aibă loc între 24-25 ianuarie 2010, având pe agendă: ~ Congresul F.C.E.R. din martie 2010, cu menținerea regulilor de reprezentare ale celui din 2005; ~ organizarea de alegeri la comunitățile unde mandatul actualei conduceri a fost depășit; ~ aprobarea de către Consiliul de Conducere a documentelor Congresului. S-au considerat reușite: școala de iudaism și istorie a evreilor SIHA, organizarea sărbătorilor de toamnă la C.E.B. și în comunitățile din țară. A fost apreciat modul în care autoritățile statului și F.C.E.R. au colaborat la comemorarea Zilei Holocaustului în România. Au fost discutate: organizarea Hanukiadei 5770, reînnoirea Sinagogii din Lemn de la Piatra Neamț, probleme curente ale Centrului de Administrare a Patrimoniului Imobiliar (C.A.P.I.). S-a aprobat ca obștea evreilor din Petroșani să fie direct subordonată Federației. Pe baza informării despre situația financiară actuală, s-a decis trecerea la un buget de austeritate pentru 2010. A fost apreciată acțiunea inaugurării noului Centru de Ajutor Medical al F.C.E.R. Președintele C.E.B., Erwin Șimșensohn, a făcut o informare despre Conferința „Facing To-Morrow”, desfășurată la Ierusalim, între 20 – 22 octombrie a.c., sub auspiciile președintelui Statului Israel, Shimon Peres. A fost aprobată lansarea unei emisiuni comune de mărci poștale, «Primul teatru idiș din lume – Iași, 1876, România», prin colaborare între F.C.E.R., T.E.S., Poșta din Israel, Romfilatelia.

NILU ARONOVICI

„Noi nu stăm cu brațele încrucișate în fața antisemiților”

(Matineu de istorie la Centrul Comunitar Evreiesc)

Conferința „Antisemitism în epoca modernă”, susținută de prof. univ. dr. Ilie Gilbert, din Brazilia, (prezentare - președintele F.C.E.R., dr. Aurel Vainer), a fost axată pe ideea că nu se poate lupta cu armele rațiunii împotriva unei tradiții viscerale: antisemitismul. Atât timp cât antisemitismul-tradiție nu este violent, trebuie să căutăm o cale de coexistență, pentru că fenomenul va continua. Opiniile participanților s-au referit la faptul că: ~ în prezent, antisemitismul este, adesea, antiisraelism (dr. Aurel Vainer); ~ trebuie să dialogăm cu antisemiții (Boris Marian Mehr); ~ toleranța față de antisemiți mărește intoleranța lor (Anette Vainer); ~ practica a arătat că antisemitismul a dus, mai devreme sau mai târziu, la violență, de aceea lupta împotriva antisemitismului este necesară; cum luptăm, e o altă problemă (dr. Alexandru Elias); ~ antisemitismul este un caz particular al instinctului de agresivitate la om și la animal; Holocaustul a fost determinat de antisemitismul ajuns la putere (dr. Liviu Beris); ~ coexistența poate fi o tactică pentru Diaspora, nu pentru Israel (dr. Hary Kuller); ~ după Holocaust, nu se mai poate pune problema coexistenței cu antisemitismul; nu avem ce dialoga cu antisemiții și nu suntem singuri în lupta împotriva lor (prof. univ. dr. Liviu Rotman); ~ trebuie să protestăm împotriva calomniilor antisemite emise de unii intelectuali români (vicepreședintele F.C.E.R., ing. Paul Schwartz); ~ toate formele de antisemitism au sfârșit prin violență (Edy Kupferberg); ~ antisemitismul este o problemă de cultură, regretabil în forme incipiente, nociv în forme avansate, de aceea este necesară prevenția, ecumenismul fiind o strategie eficientă (dr. Bogdan Catangiu). Conferențiarul a considerat că: ~ nu trebuie să avem complexul, ci conștiința evreității; ~ e necesar să facem tot ce este posibil pentru ca Holocaustul să nu se mai repete, dar respingerea diferitelui, antisemitismul, continuă; ~ nu se poate dialoga rațional cu tradiția; ~ între democrația ideală și realitate este mare diferență; ~ a da importanță unei canalii înseamnă să te apropii de ea, s-o promovezi; ~ nu avem voie să tolerăm fapta antisemită; ~ nu se poate vorbi de

o ideologie nazistă, ci de propaganda unor criminali. Președintele F.C.E.R., dr. Aurel Vainer, a apreciat coerența și sinceritatea punctului de vedere expus de conferențiar, dar „noi nu stăm cu brațele încrucișate în fața antisemiților”, a conchis domnia sa. Proiectul de cercetare al C.S.I.E.R. - „O nouă sursă istorică despre Holocaustul românesc. Datele statistice ale Congresului Mondial Evreiesc (C.M.E.) 1945 – 1946” - a pus reflectorul asupra: ~ valorificării unui tezaur: mărturiile unor supraviețuitori ai Holocaustului în 1945 și datele noi găsite în Arhivele C.M.E.; ~ procesului de digitalizare, sponsorizat de Muzeul Holocaustului din Washington, și nevoii de a avea o dublură digitalizată a documentelor; ~ conservării originalelor; ~ interesului manifestat de Romanian Jewish Heritage Project, Yad Vashem, I.N.S.H.R. ș.a.; ~ problemelor de genealogie și de ordin economic la care răspunde Proiectul (drd. Anca Ciuciu, coordonatoarea Proiectului). Au fost prezentate: ~ o informare despre starea generală a documentelor (Marius Popescu); ~ un studiu de caz: situația evreilor din București (drd. Gabriela Pintilie). La cercetare, a participat ca voluntar Daniel Gheorghe. A fost evidențiată importanța antrenării în Proiect a tinerilor cercetători și a fost pusă pe tapet problema deteriorării documentelor (dr. Liviu Rotman, dr. Lya Benjamin). S-a hotărât elaborarea unui Program de valorificare înaintat conducerii Federației care să fie înscris pe agenda Congresului F.C.E.R. (dr. Aurel Vainer) și reorganizarea Arhivelor F.C.E.R. (ing. Paul Schwartz). Av. Iulian Sorin a amintit de decretul din 1974 privind Fondul Arhivistic Național, potrivit căruia cultele erau obligate să-și predea arhivele la Arhivele Statului. Unele comunități au predat copia și au păstrat originalul sau invers. Altele nu le-au predat în totalitate. Cercetătorii pot studia documentele la comunități. Unele se găsesc la filialele județene ale Arhivelor Statului. Pentru acces la documentele care n-au fost predate din unele comunități, C.S.I.E.R. trebuie să trateze cu Arhivele Statului.

IULIA DELEANU

FATĂ-N FATĂ !

**Cu ALEXANDRU AUSCH,
președintele Comunității Evreilor din Târgu Mureș***

Alexandru Ausch este de patru ani președintele Comunității târgu-mureșene, dar de 25 de ani s-a implicat în activitatea acesteia. Când s-a pensionat, fostul președinte și prieten, dr. B. Sauber, l-a invitat să colaboreze. S-a născut la Deva dar a trăit în Târgu Mureș. Din cauza condițiilor grele ale perioadei crizei economice din 1933, fiind elev de liceu, a început să lucreze la magazinul unei rude. După ocuparea Ardealului de nord în urma dictatului de la Viena, în 1943 a fost chemat la muncă obligatorie în Munții Ciucului, dar în septembrie 1944, împreună cu alți doi membri ai detașamentului a trecut linia frontului și s-a prezentat la comandamentul armatei sovietice. Dacă în primele clipe cei trei au fost primiți cu prietenie, mai târziu au fost declarați prizonieri de război și trimiși într-un lagăr în Crimeea, unde mai erau câteva sute de evrei în aceeași situație. Au rămas până în 1948.

Între timp, a aflat că părinții, deportați la Auschwitz, nu s-au întors. Revenit la Târgu Mureș, s-a angajat și a lucrat în același loc de muncă până la pensionare, ca șef de secție, la o întreprindere de achiziție de animale. Între timp, și-a terminat studiile liceale. Are doi copii și patru nepoți; fiul, inginer în Canada, iar fiica, Adriana Ausch, cunoscută cântăreață folk (dar nu numai), trăiește în SUA, unde și-a schimbat meseria de arhitect în cea de profesoară de muzică. Alexandru Ausch a crescut într-un mediu în care se respectau tradițiile iudaice, de aceea, în lipsa unui ofician de cult, la minianul de sâmbătă, precum și cu alte prilejuri, îndeplinește și această funcție. Pentru activitatea lui în favoarea comunității evreiești, dl. Alexandru Ausch a fost decorat de doi președinți: Traian Băsescu, președintele României, și László Sólyom, președintele Ungariei.

Eva Galambos: *D-le președinte Ausch, spuneți-ne câteva cuvinte despre comunitatea pe care o „păstoriti”.*

Alexandru Ausch: Evreimea din Târgu Mureș are o vechime de aproape 300 de ani. Evreii s-au stabilit mai întâi în comunele din apropiere, apoi, în prima jumătate a secolului al XIX-lea, când li s-a permis, au intrat și în oraș, astfel că prin 1850 se poate vorbi despre prima comunitate evreiască din Târgu Mureș. La începutul secolului trecut, existau 2300 de evrei, împărțiți în două comunități - ortodoxă și status-quo ante (situată între ortodocși și neologi). Amândouă comunitățile au avut personalități rabinice importante. Interesant este că rabinul dr. Ferenc Löwy, al cultului status-quo ante, era și un sionist fervent. În 1944, înaintea deportării evreilor la Auschwitz, în oraș trăiau peste 8000 de evrei. Au supraviețuit 1500. Până în 1990, acest număr s-a redus continuu, mai ales prin plecarea în Israel, astfel că la ora actuală, comunitatea are 197 de membri, vârstnici și din generația de mijloc.

E.G.: *Dar chiar și cu un număr atât de restrâns, ați făcut multe lucruri, de pildă, renovarea Sinagogii...*

A.A.: Imediat după 1989, am reorganizat comunitatea și, ca primă sarcină, ne-am propus să refacem Sinagoga. În condițiile în care F.C.E.R. nu avea fonduri, am convenit cu președintele de atunci, prof.univ. dr. Nicolae Cajal (z.l), să ne cedeze pentru un an încasările din chirii. Cu acești bani și cu ajutoare de la o fundație elvețiană, am reușit să terminăm lucrările, astfel că în 2000 am reînscris Sinagoga, care de-atunci este vizitată de nenumărați turiști străini. Prezența turiștilor reprezintă o sursă de venituri pentru comunitate. Am mai înregistrat o reușită: ridicarea Monumentului Holocaustului, grupul statuar creat de sculptorul Marton Izsák. Multă lume a contribuit la realizarea acestui monument: membrii comunității, care au primit pensii Claims, au cedat o parte din venituri, am lansat un apel pentru sponsorizare peste tot unde știam că trăiesc târgumureșeni. Ne-au ajutat și autoritățile locale, precum și, personal, ministrul Culturii de-atunci, dl Răzvan Theodorescu.

E.G.: *Ați restaurat și Sinagoga din Sighișoara...*

A.A.: Cel de Sus a fost cu ochii pe noi și ne-a ajutat să refacem patru sinagogi. În afara celei din Târgu Mureș, au fost restaurate cele din Gheorgheni, Târnăveni și Sighișoara. Am fost ajutați de membrii comunității, de F.C.E.R., de diferiți spon-

sori. De pildă, sinagoga de la Târnăveni a fost refăcută de o fundație maghiară, care a închiriat clădirea. Se desfășoară acolo diferite activități culturale, fundația organizând și comemorarea cu prilejul Zilei Holocaustului. Sinagoga de la Sighișoara a fost restaurată de un sponsor american, care nici măcar nu este de origine română. Deși la Sighișoara nu mai trăiește nici un evreu, Sinagoga este menținută de o fundație creată de sponsorul american, se organizează diferite manifestări, ca de pildă cele din timpul Festivalului Pro-Etnica, de către F.C.E.R.

E.G.: *Știu că mențineți o viață de cult și oferiți ajutor suplimentar membrilor comunității...*

A.A.: În afară de evreii din oraș, de comunitatea noastră aparțin și obștea din Gheorghieni, cu un responsabil foarte activ, și cei câțiva evrei din Târnăveni și alte localități. Avem în fiecare sâmbătă minian și organizăm toate sărbătorile religioase. La cele mari - Roș Hașana și Iom Kipur - slujba este ținută de Iancu Izidor, președintele Comunității din Dorohoi, care este și ofician de cult, restul sărbătorilor le organizăm singuri. După dispariția unor membri ai comunității noastre care cunoșteau ritualurile, rugăciunile, eu sunt cel care mă ocup de ceremonii. Lipsa unui rabin sau a unui

ofician de cult este marea noastră problemă, pe care am ridicat-o de multe ori în cadrul Federației. În ceea ce privește aspectul social, avem 14 asistați, dar noi îi ajutăm și pe alți vârstnici. Și aici am avut noroc, de peste un deceniu ne bucurăm de sprijinul evreilor scoțieni, care au creat o fundație, Trust Tg. Mureș, al cărei scop este ajutorarea supraviețuitorilor Holocaustului. Este vorba în primul rând de sprijin în domeniul sănătății - medicamente, tratamente oftalmologice, stomatologice. Există și o comisie de trei persoane care decide ajutorarea și în cazuri mai grave. Ne ocupăm și de îngrijirea celor bolnavi, precum și de ajutorul gospodăresc. Tot prin această fundație oferim tuturor membrilor comunității, de patru ori pe an, pachete de alimente. „Scoțienii” ne vizitează anual, îi cunosc de-acum pe membrii comunității, cu care au stabilit relații apropiate. Am fost și noi invitați în Scoția, inclusiv primarul Târgu Mureșului, dr. Dorin Florea. Pentru generația vârstnică organizăm lunar o întâlnire de tip „Casa caldă”, cu un mic program și o gustare. Pentru generația de mijloc există și un club, cu trei calculatoare. Din păcate, nu avem tineri sau copii. Vreau să subliniez că succesele noastre se datorează spiritului ce domină în comitetul nostru de conducere, compus din cinci persoane, majoritatea membri ai generației de mijloc, dar la adunările noastre lunare invităm și alți membri ai comunității. Totul se desfășoară deschis, transparent.

E.G.: *Vă preocupă și colaborarea cu celelalte culte, în spiritul ecumenismului?*

A.A.: Suntem foarte implicați în această activitate. De Zilele Târgu Mureșului participăm, alături de celelalte culte, la manifestările organizate. Avem o relație specială cu mănăstirea greco-catolică Sfântul Ilie, de la Stânceni. Măicuțele de-acolo pun un accent deosebit pe rădăcinile evreiești ale creștinismului. Suntem invitați de sărbători, mai ales de 6 august, când vin și oaspeții din Franța. Am vorbit, de pildă, cu acest prilej despre rugăciunile evreiești, iar Maica stăreță participă de fiecare dată la sărbătorile noastre - Pesah, Sucot, Hanuca.

E.G.: *Vorbiți-ne puțin despre relațiile cu autoritățile locale.*

A.A.: Sunt foarte bune, la toate nivelurile, atât cu Prefectura cât și cu Consiliul județean sau orașenesc. Nu ne refuză

nici un ajutor. Reprezentanții lor vin la toate manifestările noastre, cum a fost, de pildă, recent de Ziua Holocaustului din România, pe care am organizat-o la Monumentul Holocaustului. În mod special, vreau să amintesc legăturile noastre excelente cu primarul, dr. Dorin Florea.

E.G.: *Dar cu Federația?*

A.A.: Avem relații normale, fără probleme. Am putea spune că, înțelegând greutățile prin care trece, noi ajutăm F.C.E.R., de pildă, am reușit să satisfacem cererea ei ca să-i plătim din fonduri proprii pe salariații noștri. Am dori, așa cum am amintit, sprijin în ceea ce privește viața spirituală, de cult.

E.G.: *Ce planuri aveți pentru viitor?*

A.A.: Punerea la punct a celor două cimitire. În 2008 am reușit, din fonduri proprii, obținute de la membri și sponsori, renovarea clădirii din cimitirul care este în folosință. Acum, vom lansa o campanie de strângere de fonduri în Israel și în alte țări, de la persoane care au rude înmormântate aici, ca să curățăm cimitirele, să refacem mormintele. Avem de-acum experiență în acest sens și sperăm că vom reuși. Am inițiat și o altă acțiune, un fel de „recensământ” al mormintelor vechi. Este efectuat de Gheorghe Diamanstein, profesor de istorie și membru al Comitetului de conducere, cu ajutorul altor membri, cunoscători de ebraică.

E.G.: *Domnule Alexandru Ausch, mai aveți de transmis ceva cititorilor noștri?*

A.A.: Vreau să vă felicit pentru calitatea revistei, faceți o publicație foarte bună. Aș avea și o sugestie. Deoarece condițiile din domeniul asistenței se modifică destul de des, poate ar fi bine ca ele să fie publicate și în revistă, pentru ca cei interesați să le cunoască din timp.

E.G.: *Va mulțumim pentru acest interviu.*

* Din cauza stării de sănătate a d-lui Ausch, în mod excepțional, interviul a fost realizat la Târgu Mureș, de către redactorul nostru, Eva Galambos.

CRONICĂ LA B'NAI B'RITH ROMÂNIA

O temă mereu actuală, „Israel - perspective de pace”; invitați de marcă, E. S. David Oren, ambasadorul Israelului în România, consilierul prezidențial Iulian Fota; moderator, jurnalista Eva Galambos; iată - încă o inițiativă încununată de succes a președintelui B'nai B'rith România, ing. José Iacobescu, tradusă într-o sală plină și intervenții demne de interes. Prologul (Eva Galambos) a fost o trecere în revistă a frământărilor generale legate de evoluțiile politice din Orientul Mijlociu. Poziția guvernului israelian în problema tratatelor de pace cu palestinienii a fost sintetizată de E.S. David Oren: ~ statul evreu a făcut multe sacrificii și a cunoscut multe dezamăgiri legate de procesul de pace (recent - eliberarea sudului Libanului, a Fâșiei Gaza, atacurile Hezbollah și Hamas care au dus la războaie de auto-apărare); ~ totuși, s-au făcut pași în direcția păcii, cu sușuri și coborâșuri: tratatele de pace cu Egiptul, Iordania, negocierile cu Autoritatea Palestiniană, Magreb, Emiratele Arabe Unite. Siria dorește să negocieze pacea cu Israelul, însă, cu condiții inacceptabile. Recunoașterea existenței a două state, Israel și Palestina, are impasuri: trasarea granițelor și reîntoarcerea refugiaților palestinieni. Cu toate acestea, ideea este pozitivă. Consilierul prezidențial Iulian Fota a arătat că Israelul și-a garantat securitatea - mai bună, azi, decât în trecut - prin mijloace proprii. Statul Israel împlinește aspirația evreiască de 2000 de ani, este rezultatul luptei sioniștilor, nu creația O.N.U. Egiptul, Iordania au conștientizat avantajele păcii, dar organizațiile ra-

dicale le pun în pericol. Luările de cuvânt din sală au vizat: ~ acțiuni de sprijin pentru Israel ale lobby-ului evreiesc american (Iancu Tükerman); ~ nedumeriri legate de poziția administrației Obama față de Israel (arh. Aristide Streja); ~ considerente economice care favorizează îngăduința față de radicalii islamici din partea Vestului; ~ factorul demografic în favoarea populației arabe; ~ diferența între concepția de viață a radicalilor islamici - folosirea scuturilor umane - și a israelienilor - cultul vieții - (Gabriel Chireac); ~ securitatea Israelului între discurs politic și stare de fapt deloc liniștitoare (președintele C.E.B., Erwin Șimșensohn). A răspuns consilierul prezidențial Iulian Fota: 1. radicalii islamici afectează procesul de pace, Iranul amenință Israelul, dar nu au capacitatea militară de a-i periclita securitatea. 2. S.U.A. militează pentru acceptarea reciprocă a celor două state. Președintele B'nai B'rith România, ing. José Iacobescu, a sintetizat discuțiile Executivului B'nai B'rith Europa (BBE), la recenta întrunire de la Bruxelles, privind poziția, cu lumini și umbre, a unor state europene occidentale față de Israel. BBE a apreciat manifestările prilejuite de Ziua Holocaustului în România, dar este îngrijorat de recrudescența antisemite în Europa centrală și de est. Președintele F.A.N., Nasty Vlădoiu, a arătat că dificultățile proceselor intentate negaționiștilor se datorează incompetenței în domeniu a unor judecători. Amândoi au mulțumit invitaților pentru expuneri.

IULIA DELEANU

I U D A I C A

Eroul legendar – Rabi Akiva

Breviar iudaic

Ain – a 16-a literă în alfabetul ebraic, are valoarea numerică 70.

Ain ha-Ra – ochi rău, deochi.

Ain tachat ain – ochi pentru ochi, formulă cunoscută și ca Legea Talionului, de care s-a făcut mult caz; orice act de răzbunare este pus pe seama unei false interpretări a Talmudului.

Alaw ha-Şalom – odihnească-se în pace (pentru decedați).

Amora – învățat, din vremea elaborării Talmudului.

Anusim – evrei siliți să se convertească, dar care păstrează în secret credința strămoșilor (în Spania erau numiți „marani”).

Aruh – dicționar talmudic, alcătuit de Natan din Roma, în sec. XI.

Asara harughe malkut – cei zece martiri (asar-zece), printre care Rabi Akiva, Ishmael, Shimon ben Gamliel, care au fost torturați de romani, după înfrângerea răscoalei lui Bar Kochba (132 e.a.).

Av Bet Din - conducătorul curții de judecată, în perioada Talmudică.

Av ha-Rahamim - rugăciune rostită înaintea reintroducerii sulurilor Torei în Chivotul sfânt.

Aveilut – doliu care respectă un anumit ritual.

Avot melakha- cele 39 de activități interzise în timpul Şabatului.

Pt. conf. **B. MEHR**
BIBLIOGRAFIE – Şlomo
Laiş – Lexicon,
Israel, 1974 (cu sprijinul
Jewish Agency)

Rabi Akiva, personaj real în istoria evreilor, a intrat în legendă datorită curajului și înțelepciunii sale. Nu întotdeauna cele două calități se întâlnesc la același om, într-o îmbinare fericită. Data nașterii sale nu este cunoscută, dar anul morții, 135 e.a., când a fost ucis după ce i-a fost jupuită pielea și i s-au străpuns brațele, nu poate fi uitat. Romanii au considerat că nu este demn de a fi crucificat, cum procedau de obicei cu cei răsculați împotriva imperiului. Legenda spune că tatăl său era un păgân, un „goi”, care s-a convertit la iudaism, dar fiul nu a primit nici un fel de educație, fiind cioban până la vârsta maturității. Soția sa, fiica unui bogătaş evreu, l-a îndemnat să învețe alfabetul și citirea Torei. Akiva avea circa 40 de ani și a studiat alături de fiul său. După alți 25 de ani, era un învățat înconjurat de discipoli. Era secolul în care a trăit și Ieșua, pentru creștini Iisus Christos. Akiva înființează Academia rabinică de la Bnei Brak. În anul 95 e.a. se înfățișează împăratului roman Dioclețian, căruia îi cere să înceteze persecuțiile antievreiești, care includeau și persecuțiile anticreștine. A fost unul dintre inițiatorii tradiției scrise, adică al Talmudului, comentariul scris la învățătura orală cuprinsă în

Tanah (Tora, Neviim și Chetuvim). Comentarii care i-au urmat au spus că Akiva a dăruit evreilor „revelațiile necunoscute de Moise”. Este considerat și inițiator al misticismului iudaic. În anul 132 e.a. a izbucnit vestita răscoală (ultimul război iudeo-roman) a lui Bar Kochba (în aramaică, Fiul Stelelor, nume conferit de însuși Rabi Akiva conducătorului răscoalei). A fost o mișcare mesianică, de refacere a căminului național. Marguerite Yourcenar, în „Memoriile lui Hadrian” menționează acest episod, dar îl minimalizează. La vârsta de 90 de ani, Rabi Akiva a fost torturat de romani, murind ca un erou. Locul supliciului a fost la Cesarea, pe malul Mării Mediterane, iar rabinul a rostit „Şema Israel” (Ascultă, Israele,.... începutul rugăciunii zilnice, care continuă cu *Dumnezeu este Domnul Unic al Universului*), dovedind în fața romanilor că nu renunță la religia strămoșilor. Se spune că Rabi Akiva a fost primul care a rostit rugăciunea în această formulă, adresându-se tuturor coreligionarilor săi. Tot lui Akiva i se atribuie îndemnul, preluat și de creștini, „Lubește-ți aproapele ca pe tine însuși”.

BORIS MARIAN

Filosofia și religia în viziunea lui Niemirower

Jacob Itzhak Niemirower (1872-1939), personalitate de frunte a iudaismului în România interbelică, a studiat în profunzime diferite perioade ale evoluției acestuia, de la perioada arabo-spaniolă la hasidism și la vremurile moderne. „E greu de fixat hotarele științei iudaice”, afirma el, considerând, ca și Zunz, că există „o știință a iudaismului”. Se ridică aici două întrebări: iudaismul este numai religie și atunci nu poate fi știință? Este filosofia o știință sau doar un comentariu, „o coroană” a științelor, creatoare de sisteme de cunoaștere a lumii? Răspunsul vine de la sine: există o „ecuație” cu trei termeni: știința – filosofia – religia. Ele se completează și nu sunt antagonice, cum ne învață cândva materialismul dialectic. Ca mentor și colaborator la publicația de studii iudaice „Sinai”, Șef Rabinul a scris o serie de eseuri despre relația dintre termenii menționați, incluzând și literatura în preocupările sale. Știința, în ciuda permanentei tendințe de a se baza pe logică, este totuși o creație a omului, deci este subiectivă. Pe de altă parte, misticismul iudaic, care prin Kabbala s-a afirmat în toată splendoarea sa, s-a apropiat de filosofie, astfel că de la iudaismul biblic și talmudic s-a ajuns la filosofia religioasă iudaică. „O filosofie pozitivă nu s-a putut crea cât timp n-a existat un scepticism care pune întrebări și dărmă dogmele sofistilor”, scrie rabinul-filosof Niemirower. El consideră că filosofia a pătruns în gândirea iudaică abia în perioada modernă, sub influența altor culturi, în speță a culturii vest-europene. Dar

considerații, reflecții filosofice se regăsesc încă din perioada biblică, precum în *Kohélet* (Ecleziastul), apoi în *Talmud*, în cugetările unor învățați, ca Rabi Iossi, ș.a. Philo din Alexandria, Saadia Gaon au fost precursori ai filosofiei iudaice, preluând aristotelismul grecilor. Maimonide a fost ultimul mare aristotelian. Prin Crescas, filosofia iudaică s-a eliberat de scolastica deja epuizată a predecesorilor. Deși excomunicat de evreii din Amsterdam, Spinoza rămâne unul dintre marii filosofi evrei și universali, admirat, cum se știe, și de Goethe. Înainte de Kant, Moses Mendelssohn devenise o personalitate, fiind numit „Socrate al Germaniei”, pentru spiritul său deschis oricărui schimb de idei. Printre discipolii lui Kant s-au numărat și gânditori evrei, dr. Herz, Solomon Maimon, un adept și al liber-cugetătorului Rousseau, ca și neo-kantianul din secolul XX Hermann Cohen, șeful Școlii de la Marburg. Hegel s-a regăsit în cugetările lui Heine despre filosofia germană, ca și în programele controversaților Marx, Engels, Lassale. Tot hegelieni au fost Lazarus și Nachman Krochmal, iudaist de frunte în secolul XIX. Auguste Comte, Stuart Mill, Spencer, Nietzsche au avut cititori fideli printre evrei. Filosofii evrei Dessoir, Cassirer, Husserl, Bergson, savanții Einstein, Freud sunt marile nume date de evrei culturii moderne.

Este demn de atenție modul cum privea dr. J.I. Niemirower evoluția filosofiei, fără a renunța la religia pe care o slujea ca Șef Rabin în România. (B.M.M.)

„Femeia, eterna poveste...”

Ceea ce a reușit să facă vicepreședintele C.E.B., *Mirela Așman*, nu a fost o conferință pe o temă pe cât de vastă pe atât de sensibilă: „Femeia în iudaism”. A fost, mai degrabă, un colocviu la care am participat toți cei prezenți la *Anahnu* (coordonatoare – *Sanda Wolf*). După o scurtă introducere, *Mirela Așman* ne-a împărțit foi cu versete din Cartea Genezei, referitoare la statutul femeii, așa cum a fost conceput el în tulburătorul poem „*Eișet hail*” – „O femeie vrednică de toată cinstea”, și alte două foi cuprinzând episodul încercării nereușite a soției lui Potifar de a-l seduce pe Iosef. A fost propusă reluarea inițiativei mai vechi a *Realității Evreiești* de înființare a unei Asociații a Femeilor Evreice din România, afiliată la WIZO. (I.D.)

Dvar Tora דבר תורה
IUDAISM ȘI TORA ÎN LIMBA ROMÂNĂ

VAIŞLAH

(Se citește sâmbătă, 5 decembrie 2009)

În ultimul capitol al pericopei din această săptămână, Tora ne vorbește despre genealogia lui Esav, fratele lui Iacov. Soții, copii, concubine... Însă misterul cel mare este o femeie pe nume Timna, despre care Tora nu spune decât atât (Geneza 36: 12): „Și Timna era concubina lui Elifaz, fiul lui Esav, și ea l-a născut pe Amalek”. În Bereșit Raba, în Midraš ni se spune că Timna era o *bat melahim* – fiică de regi, urmașă a unor personalități – păgâne, ce-i drept – ale vremii. Și totuși, Timna – spun în continuare rabinii – dorea să se convertească la monoteism.

Ea a cerut fiecărui patriarh s-o primească, însă toți au refuzat-o. Ce am făcut „să merităm” ca Timna să devină mama lui Amalek? Ce am făcut „să merităm” ca Amalek să existe? Ne dau răspunsul tot rabinii: „Patriarhii nu ar fi trebuit s-o alunge”. Dumnezeu i-a „certat” pe patriarhii pentru că, deși au văzut unele imbolduri „amalekite” în Timna – sau, poate, tocmai fiindcă le-au văzut –, nu s-au angajat în a lupta să le elimine. Într-o lume care privea cu admirație miracolele făcute de Dumnezeu evreilor, eliberându-i din sclavia egipteană, Amalek, lider arogant, i-a atacat fără motiv. Aroganța a fost, probabil, ceea ce au văzut patriarhii în Timna, mama sa.

VAIEȘEV – Mevarhim Şabat Hanuca

(Se citește sâmbătă, 12 decembrie 2009)

În anii domniei lui Antiohus, evreilor le era interzis

să practice ritualul, să-și studieze cărțile sfinte și să-și educe copiii în spiritul valorilor proprii. Astăzi, în România, suntem liberi să fim de religie mozaică și să o practicăm în sinagogi, suntem liberi să studiem Tora și să ne educăm copiii. Însă presiunea, în lumea noastră de astăzi, vine tocmai de la această libertate. Suntem liberi și să ne oprim în a practica iudaismul, suntem liberi și să uităm învățătura, suntem liberi și să nu facem prioritară educația copiilor noștri. Hanuca nu este doar o sărbătoare a luminii, este și o sărbătoare a deciziilor, a unei revolte împotriva apatiei spirituale, a abandonului cultural iudaic, împotriva asimilării. În vremurile seleucizilor elenizați, Matitiah și fiii săi au pornit revolta nu doar pentru independență națională, ci și pentru a-și convinge frații asimilați să revină la moștenirea culturală și religia abandonate. Există în fiecare dintre noi, acum mai mult decât oricând, puterea – și, cu siguranță, - speranța de a aprinde lumânări de Hanuca în sufletele noastre, mai mult decât la ferestre. Fiecare dintre noi este obligat să devină un *şamas* – lumânare auxiliară – care să aprindă alte lumini în sufletele celor din jur.

MIKEŢ – Şabat Hanuca

(Se citește sâmbătă, 19 decembrie 2009)

Se știe că, în prima seară de Hanuca se aprinde o lumânare, apoi, în fiecare nouă seară, numărul lor crește până când se ajunge în seara a opta la opt lumânări. Aceasta este opinia lui Beit Hilel. După Beit Şamai, în

prima seară se aprind opt lumânări, apoi numărul scade până când, în ultima seară, se ajunge la o lumânare. În Talmud sunt explicate motivațiile fiecărei păreri și de ce a fost adoptată cea aparținând lui Beit Hilel. Sfințenia este doar ascendentă. Aprinderea lumânărilor de Hanuca este un act de sfințenie și, de aceea, în fiecare seară, adăugăm câte o lumânare. Pentru Beit Şamai, victoria militară este mai importantă, de aceea opinează ca lumânările să fie aprinse în ordin descendent. Când victoria este „proaspătă”, ea pare o mare realizare, apoi, cu cât se îndepărtează în timp, amintirea ei se diminuează. Beit Hilel crede că Hanuca este o sărbătoare cu semnificație preponderent spirituală iar valorile spirituale cresc în timp. De aceea Beit Hilel ne vorbește despre *maalin bekodes* – creșterea în sfințenie. Este un mesaj pentru noi, cei care trăim azi.

VAIGAŞ

(Se citește sâmbătă, 26 decembrie 2009)

Iosef își dezvăluie identitatea în fața fraților săi în cuvinte, aparent, simple: „*Eu sunt Iosef. Tatăl meu mai este în viață?*” (Geneza, 45: 3). Comentarii biblici subliniază că există o anumită asprime în ele, fiindcă el a omis să adauge „Iosef, fratele vostru” (Kli Yohar, sec. 16). Iosef vorbește despre Iacov – tatăl lui, nu și tatăl fraților săi. Iosef își alege cu grijă cuvintele pentru a comunica un fapt important fraților lui: prin vânzarea sa, ei au provocat suferință nu numai lui, ci și tatălui lor. Într-unul din versetele următoare, Iosef își îndulcește adresarea: „*Eu sunt Iosef, fratele vostru*” (Geneza, 45: 4). Se pare că procesul de „vindecare” al relațiilor de familie începuse. Iosef spune fraților săi că nu trebuie să fie necăjiți că l-au vândut. Aceasta făcea parte dintr-un plan divin mai mare și mai complex decât puteau ei anticipa, un act prin care, în pofida nedreptății în sine, binele a triumfat (Geneza 45: 5 – 7).

NEPOATA DE LA PAGINA

Rubrica „Nepoata de la pagina 5” (v. foto), inaugurată în acest număr, are menirea să „vorbească”, cu ajutorul imaginii, despre nepoatele bunicilor lor evrei. Deși *Diletta Busto* va împlini doi ani la 18 decembrie a.c., părinții ei, *Silvia Bercu* și *Mauro Busto*, ca și bunicii, *Elena* și *Jean Bercu*, foarte devotați comunității noastre, o educă în spirit iudaic.

Giuvaierul... și Furtuna de la palat

Se pare că datorăm doamnei Dana Deac, director al TVR1, „curajul” (sau umorul?) de a programa, în pline turbulențe și adversități electorale, două seriale străine cu titluri aluziv-provocatoare: „*Giuvaierul palatului*” și „*Furtună la palat*”. Căroră li s-a oferit spațiu în orele de vârf ale după-amiezii când urmau să concureze cu două din produsele cele mai gălăgioase, vulgare și obraznice – dar cât de pline de ifose! – ale divertismentului autohton. Cele realizate de ProTV și Antena 1 și justificate cu argumente de felul: „Astea plac telespectatorilor” sau „Ele fac marea audiență”. Ei bine, iată-le răsturnată „filozofia”. Cele două seriale provenite din Coreea de Sud le-au pus pur și simplu în alertă ratingul, reabilitând și așa-zisul gust mediocr al masei de telespectatori. O cinematografie, despre care nu se știa mai nimic la noi, a produs (în zona telenovelisticii atât de ironizate de publicul snob) o adevărată „revoluție”: scenariu inteligent, regie de înalt profesionalism, actori absolut seducători, totul îmbrăcat într-o scenografie și o costumație de un exotism suprarafinat. Story-urile fiind inspirate din niște povești vechi de sute de ani („*Furtună la palat*” este chiar un basm pentru tineret), dar cu referiri la adevăruri istorice. Sigur, totul se petrece în jurul „palatelor regale”, unde luxul exorbitant al hainelor orientale se alătură mizeriei primitive și supușeniei umile a populației; și unde, firește, clocotește gustul puterii, lăcomia și setea de ranguri, unde trădările, comploturile și intrigile se acoperă cu o gestică aproape coregrafică. Eternul uman nu s-a dezmințit niciodată! Numai că ambele seriale sunt structurate pe mesaje morale, pe intenții subtil educative, în care logiul prieteniei și al fidelității străbate din toate culele narației iar dragostea este cântată doar pe clapele ei sufelești, în timp ce sexualitatea este cu totul scoasă din joc. Și în care profesiunile sunt exercitate cu o seriozitate incredibilă pentru omul modern, cu o patimă pe care o pretind doar artele și științele. Cine credeți, de altfel, că este „*Giuvaierul palatului*”? O tânără studentă la „școala de sănătate” a palatului („*Infirmeră*”, o numește traducerea, cred proastă, din engleză), împătimită de crearea de leacuri și de practicarea medicinei orientale, în care acupunctura joacă un rol esențial. De fapt, întreg acest serial face laudă vechilor tehnici medicale din spațiile asiatice, atât de la modă actualmente în lume; dar nu mai puțin și bucătăriei coreene, un fel de avanpost al concepțiilor gastronomice din zilele noastre. Să ne mai mire că cele două seriale, realizate de același regizor – care și-a selectat zeci de actrițe de o frumusețe absolut răvășitoare, deși puțințel prea asemănătoare între ele pentru ochiul nostru european, neînvațat cu trăsăturile extrem de fine ale splendorilor asiatice – să ne mai mire, deci, că filmele acestea au cucerit lumea, începând cu China, Japonia, Iranul, Thailanda, continuând cu Australia, Israelul, Canada, America și ajungând în cele din urmă în Europa? Să nu ne mirăm și să ne bucurăm că am avut parte de ele. Bravo TVR 1!

SANDA FAUR

Pe ce se duc banii...

Am traversat unul dintre anii cei mai dificili, din toate punctele de vedere. Dacă ar fi, însă, să identificăm dificultatea cea mai mare cu care s-a confruntat marea majoritate a populației, atunci – negreșit – se cuvine să ne îndreptăm privirea spre sursele de venituri necesare supraviețuirii. În acest caz, cuvântul „*minim*” a reprezentat și reprezintă elementul-cheie pentru orice evaluare realistă.

Avem de-a face cu „salariul *minim*”, cu „venitul *minim* garantat”, cu pensia *minimă*, cu „*limita minimă*” de acordare a diferitelor ajutoare sociale, de la cele pentru încălzirea locuințelor până la scutiri și reduceri de taxe și impozite.

Statistici incomplete arată că cel puțin 9 milioane de concetățeni se încadrează măcar la una din categoriile de venituri situate în jurul cotelor *minime* evocate, (la care, firește, se adaugă multe altele).

În aceste condiții, se poate vorbi, fără teama de a comite erori, despre extinderea sărăciei. Este limpede că veniturile pe persoană, care oscilează în jurul *minimelor* evocate nu pot asigura un trai decent. Dar ar fi greșit ca discuția pe această temă să se limiteze la criteriile oficiale de stabilire a pragului sărăciei. Se vorbește, bunăoară, despre *circa 3 euro*, în medie, pe zi, de persoană, ca prag al sărăciei, însă chiar cu *10 euro în plus* tot nu se poate acoperi „coșul zilnic” de consum în România acestor ani de început ai mileniului III. Lucrurile se cer judecate de la caz la caz. Există, totuși, un criteriu

care poate fi aplicat tuturor. Este *limita supraviețuirii*. Foarte mulți concetățeni s-au obișnuit să trăiască la această limită, care indică doar posibilitatea de a te menține în viață. Cum?

Un răspuns corect implică fie și numai câteva trimiteri la lecțiile perioadei de criză străbătute în acest an. Dacă bugetul personal (sau de familie) nu a suferit modificări sensibile la o serie de utilități ținute în frâu de autorități, precum electricitatea și căldura, în schimb, la alte cheltuieli obligatorii, în special pentru hrană, a fost nevoie de numeroase renunțări. S-a cumpărat, de regulă, nu numai puțin, ci și mai ieftin, ceea ce a însemnat de calitate mult mai slabă (ca să nu spunem mai proastă). Milioane de oameni au învățat să-și asigure din „materii prime” relativ ieftine o hrană la cele mai coborâte necesități fizi-

ologice. Nu întâmplător, în aceste condiții, în cele mai sărace structuri ale societății au crescut considerabil rata morbidității și rata mortalității. A fost una dintre cele mai dramatice ilustrări ale povestirii cu „*măgarul lui Buridan*”. Fără intenția de a jigni pe cineva și, cu atât mai puțin, memoria celor care și-au încheiat viața pe acest pământ pentru că au sfidat foamea și n-au avut cu ce să înfrunte bolile, trebuie spus că obișnuința de a restrânge continuu consumul nu poate avea alt final. Așa că, dacă este să vorbim despre *limite*, se cuvine să mai evocăm una. Pe cea a răbdării. Doar, în curând, se vor împlini 20 de ani de la momentul în care respectiva limită a fost depășită. Oare, nu este – și aceasta – o lecție pentru supraviețuire?

Dr. TEODOR BRATEȘ

LECȚII PENTRU SUPRAVIEȚUIRE

Destăinuirile memoriei

Cine n-o cunoaște pe Tamara Buciceanu? Spectatorii o aplaudă furtunos, oamenii pe stradă îi oferă flori; dacă modestă, ca o simplă cumpărătoare, vine în piață, negustorii o primesc ca pe o regină, oferindu-i ce e mai bun, știind că marea actriță e și o gospodină redutabilă. Înainte, când trăia bunul doctor Botez și când intrând la ea, mă întâmpina Dick cu lătrături de simpatie, atunci, da, își arăta talentele culinare. Acum, fiind singură, pentru cine să mai gătească? Lupta cu kilogramele e veche, deși – de ce să ne mințim? – îi stă bine așa, mai plinută. Îi stătea bine și când, tânără, îmbujorată și cu nuri, juca împreună cu Amza Pellea, în „*Doctor fără voie*”. Iar roluri pentru ea au fost mereu, fie că juca blândețea personificată, ca în personajul Vica Delcă, din „*O dimineață pierdută*”, piesa Gabrielei Adameșteanu, sau dimpotrivă, o zdrahoancă, fostă activistă, ca în „*Nepotul*” de Adrian Lustig. Ori și severă și blândă totodată, ca în Profesoara „*Isoscel*”, din filmul „*Liceenii*”. Nu mai vorbim despre „*Mamouret*” de Jean Sarment, piesă în care a concurat-o cu succes pe Doamna Bulandra. Iar de curând, la Focșani, a avut loc premiera piesei „*Divorț de aur*” de Sorin Petrescu

DOAMNA PROFESOARĂ ISOSCEL

și Nae Cosmescu. În toate, felul cum arată i se potrivește de minune. Cu mine a lucrat mult pentru televiziune. I-am scris nenumărate cuplete, fiindcă știe să cânte admirabil, iar comicul debordant i-a asigurat rolul principal în primul „sitcom” românesc, „*Clanul Popeștilor*”, realizat de mine la Antena 1. Colaborarea noastră s-a dublat cu o caldă prietenie, de care sunt deosebit de onorat.

Primul text mai important scris de mine, în colaborare cu Aurel Felea, pentru ea, a fost un cuplet în care am folosit ca refren faimosul „*Unde e iluziile mele?*”, din numărul lansat cu mare succes de Jeny Șmilovici, la Barașeum. Tamara interpreta rolul unei modeste cabinieri, care se visa interpretând arii celebre din opere și operete, cântece populare și chiar muzică rock. Cupletul a avut un succes neobișnuit datorită talentului cu care Tamara a parodiat partiturile respective, dar și montării, realizată de regretatul regizor și actor Mihai Berechet.

Din păcate, cu prilejul unui alt cuplet, despre exagerările modei, Berechet a avut o idee care, o fi fost ea comică, dar nu mergea pe

atunci. Tamara, personajul pozitiv, era prezentată grotesc machiată, arătând hidoasă în comparație cu superbele manechine ce defilau pe lângă ea. L-am prevenit pe Mihai că astfel realizat, cupletul va fi respins la viză. Dar el s-a încăpățânat și mi-a cerut imperios să-l arăt ca atare conducerii. M-am executat și m-am dus cu caseta la vicepreședintele de resort, fără să-l previn cu nimic. Nici n-a început bine derularea, când dintr-un difuzor a bubuit amenințătoare vocea președintelui Radioteleviziunii care, de la el din cabinet, monitoriza tot ce viziunea subalternul lui. „Cine a făcut asta?” a sunat vocea ca un „*Mane tekel fares*”!

Cu glasul tremurând, l-am asigurat pe președinte că până a doua zi cupletul va arăta altfel. Pe Berechet l-am implorat să facă modificările necesare. M-a refuzat și a părăsit platoul furios pe mine, convins că numai intrigile mele au dus la respingerea lucrării. De atunci, cu părere de rău din partea mea, n-am mai lucrat împreună. Sper că

acolo sus, unde e Mihai acum, există Internet și că a citit interviul luat Liei Șahighian, cumnata și colocătara sa, unde am povestit și întreaga întâmplare, exact cum s-a petrecut. Și sper că Mihai m-a iertat!

Însă în noaptea cu pricina, fără măcar să crâcnească sau să se arate obosită, Tamara a filmat din nou și cupletul a fost difuzat cu succes. Ea m-a înțeles și a dovedit încă o dată că are o inimă ca o pâine caldă. Nu bate nimeni la ușa ei si cere ajutor, fără ca ea să nu-i îndeplinească rugămintea. Am îndrăznit să bat și eu, deși pe atunci abia ne cunosusem. Îmi doream un prăpădit de Olțit. Dar, ca să-l cumperi, îți trebuia o aprobare aproape imposibil de obținut. Aceasta o dădea o „*tovarășă*” la care nu aveam cum să ajung. Am rugat-o pe Tamara, căreia i se deschideau mai ușor ușile, să meargă ea pentru mine. Și s-a dus! A dat și nenumărate telefoane, iar eu am devenit proprietarul superbului automobil care, în treacăt fie zis, mi-a mâncat zilele cât consuma și cum se oprea taman când mi-era lumea mai dragă. În schimb, ce fericit am fost când am izbutit să-l vând!

Dar nici Olcitul și nici altceva pe lume nu vor putea micșora recunoștința și dragostea pe care le port Tamarei Buciceanu Botez.

OCTAVIAN SAVA

Ion Antonescu – „brand” al României forever???

Adații, de felul „Mareșalul a fost, de fapt, omul țării sale”; „Ion Antonescu este mai prezent decât oricând în inima și conștiința românilor”, deoarece „a făcut istorie” nu sunt reiterate astăzi doar în cadrul Ligii Mareșal Ion Antonescu ci și în medii intelectuale la care nu te-ai fi așteptat. De parcă s-ar ține morțiș de a se insinua pentru zilele noastre un model de Conducător tip... Ion Antonescu.

O lucrare recent apărută – „Ion Antonescu, între extrema dreaptă și extrema stângă”¹ – purtând semnătura universitarului și parlamentarului Petre Țurlea adună pe parcursul a 450 de pagini o cantitate impresionantă de documente (în majoritatea lor informări, rapoarte etc. ale Poliției, Jandarmeriei, SSI), oferite ca tot atâtea argumente decisive pentru următoarea concluzie: „Luptând împotriva extremei stângi comuniste și a extremei drepte legionare *aparent* Ion Antonescu a fost înfrânt în 1946. Însă el, nu adversarii lui, a rămas în inima Poporului român”. Autorul îl absolvă pe Conducător de orice responsabilitate pentru Starea Națiunii (de atunci și de mai apoi) și a unor conaționali (evreii, în primul rând) din răstimpul guvernării sale, susținând că Ion Antonescu a fost în epoca sa unicul exponent demn și curajos al Voinței românilor.

Lucrarea, lansată la Fundația N. Titulescu, s-a bucurat de o prezentare elogiioasă din partea unor cunoscuți istorici, ca academicienii Dan Berindei, Dinu C. Giurescu, Florin Constantiniu, Gheorghe Buzatu, prof. univ. Ion Scurtu și George Potra, directorul instituției-gazdă (instituție prestigioasă, care de aproape două decenii stimulează circulația unor idei de mare interes științific și istorico-politologic). În cuvântul său, autorul – cunoscut pentru opoziția sa la ceea ce el numește „campania împotriva lui Ion Antonescu”, inclusiv prin acte legislative și dărâmare de statui, prin „incriminarea Mareșalului în Raportul final al Comisiei Wiesel” ș.a.m.d. – se dovedește persistent în evidențierea necesității recuperării memoriei Conducătorului. Astfel, dacă în iunie 1991 solicită și obține un moment de reculegere în Camera Deputaților, în memoria lui Ion Antonescu, în 1994 înaintează un recurs în anulare a procesului marii trădări naționale desfășurat în 1946, iar în 2009 își prezintă volumul amintit, în care Mareșalul apare înfățișat ca un om pentru eternitate, bătut în nestemate: un om potrivit „poate singurul din acel moment capabil să redreseze țara prin aceea că – „a salvat Statul Român; a luptat pentru refacerea hotarelor; a luptat împotriva comunismului; a păstrat autonomia întocmirilor și instituțiilor fundamentale ale națiunii române”. Tot atâtea virtuți și realizări pentru care Ion Antonescu a rămas ca erou național pozitiv în inima și conștiința românilor”.

De ce nu și în inima evreilor, romilor, familiilor de ostași căzuți pe frontul de est ș.a., unde în adevăr Conducătorul se află... dar nu ca un erou pozitiv, ci ca o... rană deschisă?! După cum recunoaște, într-o

lucrare mai veche, însuși academicianul Dinu C. Giurescu²: „Mareșalul poartă răspunderea deportării evreilor basarabeni și bucovineni în Transnistria, din care cel puțin 108 710 au pierit. Poartă răspunderea războiului” care, aș adăuga eu, a sacrificat sute de mii de români, a îndoliat un Mont Blanc de familii și – s-o spunem pe cea dreaptă – a atras bolșevismul în România... ca un magnet. Dar nu intrăm în discuția deschisă de autor și potrivit căreia I.A. a ales singura soluție posibilă și necesară pentru acel moment istoric, soluție pentru care a avut „sprijinul covârșitoarei majorități a opiniei publice pentru intrarea în război și eliberarea Basarabiei și nordului Bucovinei, invadate de U.R.S.S. în 1941”, căci, altminteri, „România risca să fie împărțită între Soviete și Reich?! În istorie nu se judecă după eventualitatea „dacă”: și în mică măsură, doar după rezultatul final. Se poate judeca, însă, de ce acest război trebuia dus până mult dincolo de Bug, unde se afla hotarul unei Transnistrii populate de veacuri și de etnici români – după cum se susține într-o altă lucrare prezentată și mai recent la aceeași Fundație³. Între 1941 – 1944 în acest teritoriu, după cum se știe, au „locuit” și evrei, rromi (deportați din România), despre care în aceeași lucrare se arată cu deplină corectitudine în ce condiții și cu ce rezultat (moartea prin înfometare, mizerie, boală, asasinat). Consecințe pentru care responsabilitatea majoră revine Statului român și conducătorului său de atunci. Din păcate, acest „episod”, fără a fi trecut total cu vederea în lucrarea lui Petre Țurlea, este fie încadrat în lupta dreaptă contra extremei stângi dusă de Ion Antonescu, fie motivat prin aceea că Mareșalul are meritul de a fi salvat de la deportarea totală viața a peste 300 000 de evrei din România. Deși respectiva „salvare” a vieții unei jumătăți din evreimea română este reală – explicația istorică a acestui fapt, benefic și pentru țară, nu scuză deportările și nici nu oferă răspuns la întrebarea privind calitatea vieții evreilor în acei ani sub amenințarea continuă a deportării și fenomenologiei reale a prigoanei. La documentarea vastă existentă în acest sens, lucrarea aici în discuție nu face decât vași și neconcludente trimiteri; ba se insinuează chiar că este neștiințifică și denigratoare cu orice preț la adresa măsurilor luate de Mareșal. Pentru P.Ț., concluziile „Raportului” final al Comisiei Wiesel, de pildă, ca și impresiunile sale anexe documentare nu exprimă decât un „adevăr al învingătorului”, al oficialităților noastre actuale, care pun orice prezentare publică pozitivă a Mareșalului sub amenințarea cu închiisoarea. Adevărul susținut însă de P.Ț. este doar cel purtat, „în inima poporului român”. Am zice un adevăr al sentimentelor, și nu al lucidității istorice. Deși, mărturisesc că în activitatea mea de etnolog, cercetător la teren al unor sentimente populare cu reflex în folclor și etnografie, nu am putut găsi dovezi pregnante și concluzive în acest sens. Și nici în sondajele de opinie purtate în mediul urban. Este drept însă

că există și adepți ai cultului antonescian, vehiculat de Liga Mareșal Ion Antonescu și nu numai. *Y compris* în cartea profesorului P. Țurlea.

O analiză obiectivă a rolului și locului lui Ion Antonescu în istoria României dezvăluie însă că Mareșalul nu era nici pe departe echidistant de extrema dreaptă pe cât era de extrema stângă, prin crezul său mărturisit și antibolșevismul practicat și exprimat prin însuși războiul purtat, fără oprire în spațiu și timp, pe pământ rusesc. Depărtarea sa de extrema dreaptă însă, bogat documentată în carte prin ilustrarea conflictului său cu mișcarea legionară soluționată în rebeliunea din ianuarie 1941 nu este însă concluzivă în privința politicii de dreapta dusă de regimul antonescian. Acest lucru îl semnala încă liderul țărănist N. Carandino într-un articol apărut în „Dreptatea” (24.01.1945), arătând că: „în urma înlăturării de la putere a împotriviților legionare, după rebeliune, programul Gărzii de Fier a fost totuși continuat”, Mareșalul devenind astfel continuatorul moral al lui Corneliu Codreanu. Este mai presus de orice îndoială că gândurile și faptele Conducătorului îl prezintă drept: adept al totalitarismului, al dictaturii, al identificării statului cu persoana conducătorului, al ideologiei naționalist-extremiste (șovine, xenofobe și antisemite). Dar înainte de orice, adept al organizării statale și economice pe baze corporatiste, antilibere, antidemocratice, antiparlamentare. Mareșalul putea astfel cu îndreptățire ideologică pe filieră codrenistă să spună despre sine „țara sunt eu, legile și decretul pe care eu le promulg cum scriu legalitatea ce trebuie respectată întocmai”. Cum arătau aceste legi, putem deduce din nenumăratele acte de stat purtând semnătura Conducătorului, atât în perioada legionaro-antonesciană, cât și în cea guvernată fără legionari. Circa 100 de acte normative⁴ au avut ca efect spolierea populației evreiești, deportările din Basarabia și Bucovina, prigoana evreilor din restul României. Pogromul din Iași (iunie 1941), scontat cu peste 10 000 de victime evrei, potrivit comunicatului Președinției Consiliului de Miniștri nr. 244/30.06.1941, a fost motivat prin aceea că „au fost executați doar 500 iudeo-comuniști, dușmani ai poporului român”.

In lucrarea prof. P.Ț., situația minorității evreiești în anii regimului antonescian nu constituie o preocupare decât în măsura în care lupta lui Ion Antonescu împotriva extremei stângi presupunea și biruirea iudeo-comunismului. Dar, oricât s-ar fi străduit autorul să-i regăsească pe evrei în structurile și acțiunile P.C.R. (d. R.) dictate de Moscova, nu se putea documenta că ei reprezentau o extremă stângă care să amenințe țara. Pe cale de consecință, nici Holocaustul din România – în care responsabilitatea majoră revine Conducătorului statului român (ca expresie a extremismului său de dreapta) – nu reține atenția autorului. Mai curând reține

atenția responsabilitatea legionarilor în prigonirea evreilor până la rebeliune și uciderea unui mare număr de evrei în cursul acesteia. Se prezintă chiar un bilanț al anarhiei legionare din perspectiva luptei lui I.A. pentru întronarea unei legalități care să conducă spolierea la care erau supuși evreii spre vistieria statului și nu spre beneficiul prădătorilor individuali legionari. Un comunicat al PCM din 30 octombrie 1940 îi menționa expres pe evrei ca victime ale ilegalităților comise de legionari. Ulterior, „Cartea Albă a rebeliunii”, volumele „Pe marginea prăpastiei”, broșura „Fărădelegile legionare”, analizate în lucrarea lui P.Țurlea, vor detalia până la amănunte excesele legionare în general, și chiar cele împotriva evreilor. Lucrarea nu dovedește însă aceeași consecvență în descrierea etapei „legaliste” antonesciene, de spoliere și luptă împotriva evreilor, considerați în bloc „dușmanul intern” necesar a fi supus terorii sub motivația de iudeo-comunism sau, pur și simplu, de stringență a înfăptuirii purificării etnice. Or, pentru o evaluare corectă a personalității lui Ion Antonescu – sub raportul concepțiilor și acțiunilor sale – „stringența purificării etnice” (oferită drept cheie pentru rezolvarea unei promise prosperități a României, ca „țară a românilor și pentru români”) deține un loc central. Pe acest tărâm a existat o unanimitate de vederi între Conducător și Legiune; au diferit doar metodele de înfăptuire. Ion Antonescu și-a asumat șovinismul, xenofobia și antisemitismul ca și Corneliu Zelea-Codreanu. Din perspectivă democratică, asemenea țel viciază grav locul și rolul unei personalități în istorie. A-l reabilita pe Antonescu dăunează nu doar adevărului istoric, ci și Binelui public, *brand*-ului potrivit căruia poporul român excelează prin generozitatea sa față de alții, are valoarea dreptății și respinge ideea purificării etnice. A pretinde că Mareșalul se află în inima românilor nu se explică decât printr-o comuniune de simțire a unora, anacronică vremurilor noastre, echidistante într-adevăr atât de extremismul de dreapta al naționalismului obtuz, cât și extremismului de stânga.

Nu este liberă o națiune care își persecută o minoritate, o categorie socială sau sexul care reprezintă mai mult de jumătate din națiune. Potrivit unei butade larg cunoscute în interbelic, adevăratul democratism se poate aprecia după atitudinea față de evrei, plebei și femei (a nu se citi *F.M.I.*).

Lupta pentru puritate etnică nu a fost o luptă împotriva iudeo-comunismului, deoarece era bine cunoscut – iar imensitatea informărilor de Poliție, Siguranță, Jandarmerie, Armată o atestă - că dacă mulți comuniști (din puținii existenți) erau evrei, un număr infim dintre evrei erau comuniști. Gogorița iudeo-comunismului, vânturată pentru a motiva crimele de la Iași, din Basarabia și Bucovina, din Odesa sau din imperiul transnistrean al morții, nu mai poate convinge de „dreptatea Conducătorului” în acțiunile antievreiești. La Odesa, în toamna lui 1941, când s-a produs aruncarea în aer a Comandamentului Român, deși la momentul informării Conducătorului despre odiosul atentat se cunoșteau deja făptașii (NKVD-iștii ruși), totuși Mareșalul a dat ordin ca represaliile să rezide în nimicirea unui număr uriaș de evrei (circa 23 000). Ordinul a fost executat în următoarele două zile.

Poate fi considerat un asemenea dictator un Om în inima poporului român, un Om pentru eternizarea națiunii sale ???

HARY KULLER

¹ Petre Țurlea, „Ion Antonescu între extrema dreaptă și extrema stângă”, Editura Semne, București, 2009.

² Dinu C. Giurescu, „România în al Doilea Război Mondial”, Ed. ALL, București, 1999, p. 91.

³ Ioan Popa, Luiza Popa, „România, Basarabia și Transnistria”, Fundația Europeană Titulescu – Centrul de Studii Strategice, Editura Artemis, București, 2009.

⁴ Lya Benjamin (ed.), „Evreii din România între anii 1940 – 1944”, vol. I, „Legislația antievreiască”, Ed. Hasefer, București, 1993.

„Holocaust. Studii și Cercetări”, vol I, nr.2-2009

Noul număr al revistei editate de Institutul Național pentru Studiul Holocaustului din România „Elie Wiesel” cuprinde numeroase studii și comunicări, care au figurat în programele sesiunilor Institutului din 2008 și care au fost prezentate de revista noastră. Ele sunt incluse în mai multe capitole mari: „Studii despre Holocaust”, „Studii despre antisemitism”, „Jean Ancel, in memoriam”. În capitolul „Document” se reiau cuvântările rostite la Sesiunea Solemnă a Camerei Deputaților consacrată comemorării Holocaustului în România (2008), de asemenea prezentată în R.E.. Revista cuprinde și un capitol dedicat recenziilor de cărți, legate atât de aspecte ale Holocaustului evreiesc în diferite țări cât și de cele ale deportării romilor în Transnistria. Rapoartele de activitate ale Institutului pe 2007 și 2008 ilustrează colaborarea acestuia cu institutele de profil din alte țări, având ca rezultat un schimb bogat de informații și extinderea tematicii cercetărilor. (E.G.)

Copilăria unui evreu bănațean

Prof.univ dr.Francisc Schneider cochetează de multă vreme cu literatura. Alături de volumele sale de specialitate, de fiziologie, el este autorul unor cărți de istorie a medicinei, de evocare a foștilor săi profesori, nume prestigioase în domeniile lor, dar și al unor eseuri iudaice sau de amintiri. La prima privire, „Copilărie sub trei cârmuiri” este o mică scriere autobiografică. De fapt, este mult mai mult. Ea ilustrează viața unei familii de evrei bănațeni, originară din Imperiul Austro-Ungar, ai cărei membri au devenit cetățeni români, acțiunea desfășurându-se în perioada interbelică, în timpul celui de-al doilea război mondial, până în 1948. Istoria familiei Schneider, cu ramificațiile ei, este, în mare, istoria evreimii din România, cu tot ce a implicat această situație. Interesantă este descrierea perioadei de după eliberare, când tinerii evrei aveau de ales între sionism, implicit emigrarea, și organizațiile de tineret patriotice, cum erau atunci cele comuniste. Cartea dr.Schneider este o oglindă reală a acelor timpuri. (E.G.)

«Holocaust» este un cuvânt derivat din limba greacă, holókauston, unde *holon* înseamnă integral și *kauston* înseamnă incinerat, ars: cuvântul denotă la origine un tip aparte de sacrificiu pagân, acela în care animalul jertfit este ars cu totul, fără nici o parte cât de mică rămasă înafara focului sacrificial. În lumea greacă sau romană, asemenea jertfe se făceau doar pentru divinitățile infernale și pentru duhurile celor defuncți, în vreme ce zeilor Olimpiani li se jertfeau grăsimea și oasele animalelor domestice, iar carnea acestora era împărțită în porții egale cetățenilor care asistau la săvârșirea riturilor. Sacrificiul cu «ardere de tot» este pomenit și în Vechiul Testament, dar numele ebraic al genocidului din al Doilea război mondial este cel mai adesea *Shoah*, un cuvânt care desemnează o catastrofă umilitoare abătută asupra neamului lui Israel; cuvântul a fost utilizat încă din 1942 pentru a desemna politica nazistă de exterminare a evreilor.

Termenul *Holocaust* a fost utilizat cu mult înaintea acestei operații de exterminare, încă din sec. XVIII, ca o metaforă pentru genocid (de pildă, pentru genocidul armenilor în Turcia, în anii Primului război mondial), dar, încă din anii de după cel de-al Doilea război, din pricina enormității faptelor care ieșeau cu fiecare zi la iveală, s-a specializat pentru a desemna exterminarea deliberată a poporului evreu pe care naștii au organizat-o sub pseudonimul de «soluție finală a problemei evreiești», *Endlösung der Judenfrage*.

Poate chiar în mai mare măsură decât *Shoah*, cuvântul *Holocaust* are conotații religioase tragice care au înconjurat faptele cu o aură de violență care transcende cunoașterea umană. Asta a suscitat și specializarea termenului de care vorbeam adineaori, dar și protestele unor istorici și esești evrei – inclusiv ale lui Elie Wiesel, laureat al Premiului Nobel – iritați de faptul că evenimentul crucial al istoriei lor recente poartă un nume „din neamuri”. Una dintre marile dificultăți ale asimilării acestei orori a istoriei este, de altfel, aceea că, pentru cultura iudaică, suferința – și deci istoria – au un sens, ele fac parte dintr-un plan divin, astfel că subtextul religios al numelor *Holocaust*, sau *Shoah*, îndeamnă la căutarea unui sens care lipsește în chipul cel mai dureros din acest episod tragic. Ceea ce s-a numit „efectul de Meduză” al unei atare imposibile reconcilierii între viziunea tradițională despre istorie ca înscrisere a voinței divine în veac și oroarea acestui hău întunecat pe care îl numim, în lipsă de altceva, *Holocaust* – paralizia interioară în fața unei realități imposibil de acceptat – se resimte în întreaga literatură despre „soluția finală”, și chiar în gândirea și scrierile negaționiștilor.

Desigur, negaționismul este o formă perversă de antisemitism contemporan, care încearcă, cu o colecție de falsuri și argumente sofistice, să nege realitatea operației de exterminare a evreilor și prin asta însăși istoricitatea *Holocaustului* în întregul său. Dar, scria Deborah Lipstadt într-o carte celebră, negaționis-

HOLOCAUST

mul răspunde și imposibilității cu care se confruntă mintea omenească atunci când încearcă să imagineze și să înțeleagă *Holocaustul*. În rândul negaționiștilor s-au adunat în devălmășie persoane credule din toate țările lumii – între 4 și 20% dintre respondenții unor sondaje din SUA și Europa occidentală pe această temă afirmă că pot crede că *Holocaustul* e o ficțiune – alături de liderii extremiști ai Islamului radical, cum sunt Ben Laden sau președintele Iranului, Ahmadinejad, intelectuali răătăciți și dornici de faimă, ca francezul Roger Garaudy (fost comunist, fost maoist, convertit la islamismul extremist), sau americanul Noam Chomski, dar și politicieni de extremă dreaptă, ca Jean Marie Le Pen.

În România, specificitatea acestui curent de falsificare a istoriei recente a constat în aceea că *Holocaustul* ca acțiune a Germaniei naziste nu e negat public niciodată, dar este negat vehement în ceea ce privește acțiuni de exterminare și persecuție ale statului român: datele și mărturiile concrete fie nu sunt acceptate ca veridice, fie sunt puse exclusiv în răspunderea altora – germani sau horthyști, sau, în cel mai rău caz, legionari. Progromurile de la Dorohoi și Iași sau Trenul Morții sunt fie de-a dreptul negate, fie motivate prin atitudinea pro-sovietică a unor evrei, de parcă asta ar justifica uciderea fără judecată a oricui era evreu.

La fel, lagărele din Transnistria sau acțiunile Armatei Române de la Odessa sunt când motivate prin rațiuni de război, când minimalizate. Chiar dacă o parte din cetățenii români de origine evreiască au dispărut din Ardealul sub ocupație maghiară, rămâne un fapt de neocolit acela că sute de mii de evrei au pierit din vina statului român și cu acceptul implicit sau chiar explicit al unei părți importante din societatea românească. Oricâte basme despre blândețea și ospitalitatea ideal-tipului, vorba lui Weber, de român ne-ar plăcea să ne povestim, nu putem nega faptele. Ar fi poate de-ajuns, pentru a înțelege de ce nici măcar Antonescu nu poate fi făcut singur responsabil de aceste oribile fapte, să citim memoriile lui Mihail Sebastian sau ale lui Serge Moscovici, marele profesor francez de psihologie

socială, martor direct al acelor ani în România. Dar ne-am putea și gândi singuri că Trenul Morții a fost păzit de soldați în termen, nu de Antonescu în persoană, și condus de ceferiști, sau că listele de evrei ce urmau să fie deportați erau alcătuite de funcționari ai primăriilor.

În pofida acestor fapte, dl. Ilescu a declarat, de exemplu, într-o primă fază, că actele de persecuție contra evreilor nu s-ar fi petrecut pe teritoriul național, ceea ce ar fi exonerat de răspundere regimul Antonescu: ca și când Hitler ar fi fost exonerat de răspundere pentru Auschwitz, aflat pe teritoriul Poloniei ocupate.

Aceste declarații au provocat un scandal, care însă a avut și o consecință pozitivă, anume constituirea Comisiei prezidențiale pentru cercetarea *Holocaustului* în România, sub președinția lui Elie Wiesel, și publicarea unui amplu *Raport asupra Holocaustului în România*, precum și adoptarea unei legislații mai severe, care a definit negaționismul drept infracțiune. Deocamdată însă, aceste norme nu par să fie active în viața publică, și nu cunosc nici un caz în care o persoană să fi fost adusă în fața justiției pe temeiul acestei legi.

Pe măsură ce conștiința publică a societății civile din statele democratice ale lumii a asimilat faptul că acest genocid viza atât exterminarea evreilor, cât și suprimarea fizică integrală a altor populații, cum ar fi romii, precum și a unor minorități religioase (Martorii lui Iehova), politice (membrii partidelor de stânga europene) sau sexuale (homosexualii), o dezbateră dintre cele mai spinoase a opus pe cei care propuneau ca sensul termenului *Holocaust* să se extindă la toate acțiunile de exterminare organizate de statul național-socialist și de acoliții săi în anii celui de-al Doilea război mondial, în vreme ce alții – cei mai mulți – insistă asupra limitării sensului la nucleul lui definitoriu – exterminarea a aproximativ 6 milioane de evrei din diferite țări ale Europei, din Franța și Germania, trecând prin Polonia, Cehoslovacia, Ungaria, România, Bulgaria sau Grecia, și ajungând până departe, în Ucraina și Rusia. E evident că nu poate fi interzisă utilizarea termenului de *Holocaust* ca sinonim mai sugestiv pentru cuvântul *genocid*, dar, atâta vreme cât acesta din urmă nu doar există, ci este și foarte clar definit de documentele ONU, nu văd de ce am nesocoti opinia acelor dintre memorialiști și istorici care susțin că *Holocaust* (ca și, evident, *Shoah*) trebuie să desemneze acțiunea de exterminare a evreilor în unicitatea ei ireductibilă.

Căci există în *Shoah* o componentă care singularizează această formă extremă de persecuție în raport cu celelalte: declararea evreilor drept dușmani în sens absolut. Chiar dacă, spre deosebire de naționalismul vehement ortodox al antiseimiților români, naștii nu puneau preț pe creștinism, ci eventual pe păgânismul gotic, conotațiile religioase ale antisemitismului, moștenite de Evul Mediu,

participă din plin la uciderea fără ezitare a copiilor, la distrugerea sinagogilor și la ostilitatea paroxistică cu care sunt umiliți și ucși evreii.

O comparație sinistă, dar elocventă, cu soarta romilor ce sunt deportați și ei la Auschwitz, dar care par să fi fost lăsați mult mai liberi – până în ziua când lagărul urma să fie evacuat și au fost fulgerător exterminați peste 3.000 de romi într-o singură mișcare – tinde să pună în evidență o anume superioară indiferență față de romi, în contrast cu ura tenace și aproape dementă față de evrei. E adevărat, pe de altă parte, că, așa cum o relevă analiza antropologică a comunităților *romanes* întreprinsă de Isabel Fonseca, aceștia au optat pentru a îngropa în uitare deportarea, care a rămas o gravă traumă culturală și de onoare, afectând un număr foarte mare de interdicții tradiționale în comunitățile silite să renunțe la propria identitate. În contrast cu cultura *memoriei Holocaustului*, pe care au dezvoltat-o cu excepțională determinare comunitățile evreiești de pretutindeni, grupurile roma au așezat ostentativ *uitarea*, ceea ce nu înlesnește munca istoricilor.

Un clivaj extrem de pregnant îi desparte încă pe aceștia în două aripi foarte deosebite una de cealaltă. Dacă, în SUA și în statele democratice occidentale, istoria *Holocaustului* este un obiect de studiu sistematic datând din primii ani de după război, cu instituțiile lui vestite în întreaga lume – Memorialul Yad Vashem de la Ierusalim, Muzeul Holocaustului de la Washington, Arhivele Fortunoff de la Universitatea Yale sau Fundația Shoah de la Melbourne – în Europa de est abia dacă acest studiu începe să capete identitate și statut. Unul dintre studiile recent consacrate progreselor cunoașterii referitoare la *Holocaust* în România se intitulează, sugestiv, „Nobody Told Us about What Happened: The Current State of Holocaust Education in Romania”.

În parte chiar așa și este: decenii de-a rândul, școala și literatura oficială de specialitate au eludat aceste fapte, istoricii de casă ai regimurilor comuniste au ocolit cât au putut atare probleme dureroase. Ne putem întreba de ce istoriografia zisă marxistă din toate țările zise socialiste, atât de zeloasă în a denunța păcatele capitale ale burgheziei naționale, a renunțat după doar câteva încercări inaugurale să denunțe responsabilitatea acestei burghezii în mitizarea zeloasă a *Holocaustului* pe teritoriile proprii. Nici polonezii sau ucrainenii nu par mai conștienți decât românii de responsabilitatea lor istorică pentru *Holocaust*.

Antisemitismul primar pe care Stalin avea să-l vadăască flagrant în ultimii ani de viață va fi reeditat de Ceaușescu și de clică lui, în ciuda faptului că România socialistă instituisese, oportunist și interesat, relații diplomatice cu statul Israel, pe care alte țări din lagărul sovietic nu îndrăzneau să le dezvolte. Cultul oficios al lui Antonescu, fabricarea unor falși eroi ai apărării evreilor în timpul dictaturii (cazul Raul Șorban e bine cunoscut specialiștilor), agresivitatea antisemită a unor organe de presă emenate din zona cea mai activ național-comunistă a Securității – toate acestea sunt însă epifenomene târzii, care nu explică de ce, printre atâtea false „demascări” în care anii '50 erau specializați, dezvăluirea responsabilității reale și incontestabile a statului român și a societății românești în ansamblu pentru tragica întâietate a României în catalogul statelor genocidare a rămas atât de palidă încât cea mai mică adiere de național-comunism ceaușist a spulberat-o pe de-a-ntregul. Să fi fost oare urmarea faptului că sovieticii înșiși lăsaseră ca rezistența ghetoului varșovian să fie înăbușită în sânge? Lozincile antifasciste le-au fost utile lui Stalin și U.R.S.S. pentru a crea o „fericită” confuzie între comunism și rezistența contra naziștilor, dar ele nu au putut niciodată masca cu totul complicitatea profundă dintre nazism și comunism.

ZOE PETRE

(Preluat din revista „Balcanii și Europa” – noiembrie 2009)

AMINTIRI DE LA „REVISTA CULTULUI MOZAIK”

Prin anul 1964 sau '65, cu câteva zile înainte de Pesah, ușa redacției „Revistei Culturii Mozaic” s-a deschis și prin ea s-a strecurat, nu a intrat, o ființă sfrijită, în strai jerpelit și cu un chip cadaveric. Venise să protesteze că una din rubricile revistei purta titlul „Legende talmudice”. „Astea nu sunt legende, a spus, ci cuvântul lui Dumnezeu-viu...”

„Alt maniac religios”, am gândit, întrebându-mă cum să mă descotorosesc de el mai repede. Dar mi-am schimbat intenția, aflând de la el ca am în fața mea pe fostul șef de cabinet al lui Iuliu Maniu. Acum doream să nu plece, să mai rămână.

Mi-a povestit cu glas șters, lipsit de emoții, ce s-a întâmplat cu el. Arestat de o echipă N.K.V.D. ce opera pe teritoriul

I-a fost frică...

României, asta în 1946, a fost expedit în Uniunea Sovietică și acolo, deportat la Kolâma, dincolo de Cercul Polar.

A lucrat într-o mină de uraniu, trăind toată vremea în subteran, doar în zilele de duminică fiind scos pentru scurt timp la lumină. Am înțeles că la un moment dat a făcut o manie religioasă și s-a convertit la catolicism. În 1957, după evenimentele din Ungaria, a fost scos din mină („eu m-am opus, căci acolo era locul meu, unde mi s-a arătat Dumnezeu”), îmbarcat într-un vagon de vite, cu alți deținuți, și expedit în România. Organele de reprimare românești l-au luat în primire la Ungheni și a fost dus la închisoarea din Aiud („Aici a fost mai rău decât la Kolâma”, a precizat.) De curând, fusese eliberat și acum rătăcea hai-hui prin București.

M-am dus în camera alăturată, unde

păstram cutiile de mațot pentru tipografi, i-am dat ceva bani și o cutie.

După o săptămână sau două, a apărut din nou. Tot cu o nemulțumire inspirată de mania sa religioasă. La urmă, cu ezitare în glas, mi-a mărturisit: „Știți, ce mi-ați dat rândul trecut, la început nu m-am atins de ea... Mi-a fost frică de păcat!”

„Și ce-ați făcut?” „M-am dus cu cutia la părintele nostru de la Bărăție și l-am întrebat...” „Și ce-a răspuns?” „Mănâncă, fiule, m-a îndemnat, căci din pâinea asta a mâncat și Domnul nostru Iisus Hristos”.

VICTOR RUSU

COMUNITĂȚI

Iași Radio Iași – F.C.E.R sau „prieteni pentru totdeauna”

O delegație, formată din dr. **Aurel Vainer**, deputat în Parlamentul României, președinte F.C.E.R., și inginer **Rudy Marcovici**, director al Serviciului de Administrare și Evaluare Imobiliară din cadrul F.C.E.R., a fost invitată la Societatea Română de Radiodifuziune – Studioul Regional de Radio Iași cu prilejul aniversării celor 68 de ani de existență a acestei importante organizații media dar și al inaugurării noului bloc de producție. Dr. Aurel Vainer a rostit două discursuri la inaugurarea blocului de producție Radio Iași și la recepția care a urmat, acordând, de asemenea, trei Diplome de Excelență postului de radio, redactorului-șef dr. Nicolae Tomescu, și realizatorului

emisiunii *Evreii din târgurile Moldovei*, Alex. Acioabăniței.

La 2 noiembrie 1941, se înființa, la Iași, Radio Moldova, având o posibilitate de emisie în toate zonele Moldovei, Basarabiei și Bucovinei de Nord. Evenimentul, de o importanță majoră pentru publicul din această parte a țării, predispucea postul Radio Moldova spre o o veritabilă capacitate de impunere a valorilor culturale și de informare într-un ritm rapid. Totuși, nu putem omite faptul că Radio Moldova, la fel ca și fratele său mai mare, Radio România, a reprezentat, atât în timpul regimului antonescian cât și în timpul regimului comunist, un instrument al manipulării. Acest post de radio,

denumit ulterior Radio Iași, și-a încetat existența la începutul anului 1985, la fel ca celelalte posturi teritoriale. Cuplului dictatorial nu-i convenea diversitatea ofertei jurnalistice, preferând un centralism puternic controlat. În după-amiaza zilei de 22 decembrie 1989, Radio Iași renaște miraculos, revoluționarii, alături de foștii tehnicieni și jurnaliști ai postului, ocupând clădirea și... reînnoind povestea. Proiectul managerial al doctorului în istorie Nicolae Tomescu, redactor-șef Radio Iași, a inclus, încă din primele luni ale mandatului, două secvențe care aveau să accentueze considerabil dimensiunea diversității etnice și religioase: transmisia, săptămânal, a *Sfintei Liturghii Romano-Catolice* și difuzarea, săptămânal, a emisiunii *Evreii din târgurile Moldovei*.

Iată că am ajuns la sfârșitul anului 2009, însumând peste 130 de ediții *Evreii din târgurile Moldovei*, o emisiune pe care o realizez cu pasiune. 2 noiembrie 2009. Primesc Diploma de Excelență. O lume de întrebări și răspunsuri ascunde acea diplomă... Acorduri klezmer și de muzică israeliană modernă, emoția unei sărbători și a unor obiceiuri specifice religiei mozaice, replici cu tâlc, hazul de necaz dar și lacrimile neșterse ale crimelor din timpul Holocaustului, secvențe de istorie, certitudinea prezentului... Sub literele diplomei se află simbolurile unei întregi comunități evreiești pe care limbajul jurnalistic are datoria de a o recompune sub echilibrul ce nu este conștient de filosemitism sau antisemitism ci de *realsemitism*. Iată un lait-motiv al emisiunii *Evreii din târgurile Moldovei*, pe care o puteți asculta în fiecare zi de luni, pe internet, la www.radioiasi.ro/LIVE secțiunea AM. ...Punct și de la capăt.

ALEX. ACIOABĂNIȚEI

Exerciții de memorie

Cu prilejul comemorării Zilei Holocaustului din România, școala generală „Al.I. Cuza”, din orașul Podu Iloaiei, județul Iași, a organizat sâmbătă, 10 octombrie 2009, simpozionul „Exerciții de memorie: Shoah – Holocaust”. Studioul de Radio Iași a fost partener media al acestui eveniment. În cadrul emisiunii „Comunități etnice. Evreii din târgurile Moldovei”, redactorul Alexandru Acioabăniței a relatat, într-un serial radiofonic de două episoade, despre simpozion, care a avut ca invitați pe prof. Ionela Zmău, directoarea Școlii „Al.I. Cuza” din Podu Iloaiei, prof. Carmen Tomescu, directoarea Școlii „Ion Ghica” din Iași, Petrică Baci, primarul orașului Podu Iloaiei, ec. Constantin Chiriac, consilier personal al primarului, prof. univ. dr. Ioan Ciupercă de la Universitatea „Al.I. Cuza” din Iași, prof. Antonela Asandei, ș.a. Intre intervențiile invitaților au fost prezentate inserturi radiofonice, conținând amintiri și exegeze despre Shoah ale rabinului Israel Meir Lau, președintele Consiliului de la Muzeul Yad Vashem, și ale profesorului universitar dr. Carol Iancu, de la Universitatea din Montpellier, Franța.

Participanții la Simpozion, profesori de istorie din Iași, Suceava, Botoșani dar și din alte județe ale Moldovei precum și din București, au învățat unii de la alții cum pot fi educați copiii în spiritul toleranței și interculturalității și au prezentat lucrări pe această temă, realizate cu elevi.

MARTHA EȘANU

ZIUA HOLOCAUSTULUI – EVOCĂRI

Suceava

La Biblioteca Bucovinei din Suceava, Ziua Holocaustului a fost evocată de către prof. Sorin Golda, președintele Comunității Evreilor din Suceava, dr. Daniel Hrenciuc, directorul general al Direcției Județene Suceava pentru Cultură, Culte și Patrimoniu Național, dr. Gabriel Cărăbuș, directorul Bibliotecii Bucovinei, prof. Octavian Nestor, șeful Catedrei de Limba și Literatura Română a Colegiului Național „Ștefan cel Mare. În continuare, s-au citit corespondențe ale unor jurnaliști, trimise din Israel, care au evocat amintirile unor supraviețuitori ai Transnistriei și Transbug-ului (Mizzi Locker, muzician), ca și amintiri din cartea - jurnal „Groapa este în livada de vișini”, scrisă de pictorul Arnold Dagan, care, împreună cu soția sa, Anișoara, au fost deportați în același lagăr.

Au fost citite, la final, pagini din romanul „Întoarcerea huliganului” (ediția a II-a, Ed. Polirom, 2006) de Norman Manea - care a fost supraviețuitor al Holocaustului, alături de familia sa. Textul ales, intitulat „Bucovina”, evocă deportările populației bucovinene către Transnistria.

Coresp. ANGELA FORTUNĂ
(Text prescurtat, preluat din „*Bună dimineața, Israel!*”)

Craiova

Cu prilejul Zilei Holocaustului din România, la Școala nr.2 din Băilești (director Virgil Cioplea, prof. de istorie Claudia Surcel) a fost organizat simpozionul „Holocaustul, drama istoriei contemporane”. La acțiune au participat, cu referate și comunicări, primăria Municipiului Băilești, primar Costel Pistruțiu, și Casa de Cultură, director Marcel Boța. Au fost de față elevi și profesori din școlile nr. 1, 4 și 6 din Băilești și școala din Urzicuța. În finalul manifestării a fost prezentat un moment de muzică și poezie evreiască. Acțiunea a fost realizată sub egida Ministerului Educației, Cercetării și Inovării, a Inspectoratului Județean Dolj, în colaborare cu Comunitatea Evreilor din Craiova, reprezentată de vicepreședintele Francisc Abraham și de Ștefan Ardeleanu, supraviețuitor al Auschwitz-ului.

Prof. dr. CORNELIU SABETAY
președintele Comunității din Craiova

Cluj

Conferință internațională de iudaistică

Între 27 și 29 octombrie a.c., la Cluj s-a desfășurat cea de a XIX-a ediție a Conferinței Internaționale de Iudaistică. Evenimentul, organizat de Facultatea de Studii Europene și de Institutul de Iudaistică „Moshe Carmilly”, din cadrul Universității Babeș-Bolyai, a avut o tematică foarte interesantă și actuală: *Procesul de alienare și asimilare în comunitățile evreiești din Europa*, fiind onorată de nume de rezonanță în domeniul studiilor iudaice din Israel, America, Europa și de la noi. Spicuim câteva titluri din program: prof. Robert Wistrich (Centrul Vidal Sassoon, Ierusalim): *Alteritatea evreiască în istoria Europei*; prof. Stephen Miller (Londra): *Date empirice privind transformările identității evreiești în societatea contemporană britanică*; prof. Michael Shafir (Cluj-Napoca): *Între Scylla asimilaționismului și Charybda izolaționismului. Ronetti-Roman și receptarea sa*. Profesorul Carol Iancu a vorbit despre emancipare și asimilare în discursul politic francez din timpul Revoluției Franceze, Franța fiind prima țară care le-a acordat drepturi cetățenești evreilor. Asimilarea, care oferea drepturi egale evreilor, aducea cu sine și riscul asimilării și aculturării. Dr. Rafael Vago, un alt „veteran” al conferințelor de iudaistică de la Cluj, a prezentat un subiect incitant: *Evoluția lui Max Nordau de la asimilaționism la sionism, oglindită în corespondența sa sentimentală cu Anna Novikova, o aristocrată antisemită din Rusia*. Dr. Ferenc Raj, rabin reformat și profesor universitar în Berkeley, California, originar din Ungaria, a prezentat o comunicare interesantă despre lupta conducerii evreiești din Ungaria anilor 1918 – 1919, atât împotriva antisemitismului cât și a sionismului, scoțând în evidență consecințele nefaste ale acestei atitudini. Profesorul Liviu Rotman, directorul C.S.I.E.R, București, a susținut comunicarea: *Autentic și pastîș în identitatea evreilor din România posttotalitară*, relevând aspecte interesante ale istoriei recente.

Cu prilejul conferinței, au avut loc și lansări de cărți. Astfel, la evenimentul organizat sub egida Asociației Culturale Româno-Israeliene au fost prezentate două volume de interes: „Frații mai mari. Întâlniri cu iudaismul”, de Andrei Marga, rectorul Universității Babeș-Bolyai, și „Identitate și Cultură, studii privind istoria Banatului”, o lucrare colectivă, coordonată de profesorul Victor Neumann, de la Universitatea de Vest din Timișoara. Cea de a XIX-a ediție a Conferinței Internaționale de Iudaistică abia s-a încheiat, însă organizatorii au și început pregătirile pentru ediția jubiliară de anul viitor.

ANDREA GHIȚĂ

Oradea

Carol Mózses, doctorul Oradei – Oradea doctorului Carol Mózses

Toată viața și-a dedicat-o muncii. A vindecat oameni, i-a instruit și a întemeiat instituții. Fiind o personalitate indisolubil legată de Oradea, numele său jalonează dezvoltarea învățământului sanitar mediu din acest oraș. A imortalizat în fotografii, pasiunea sa, una dintre perioadele cele mai frământate ale Oradei. De aici s-a inspirat și titlul acestei rememorări care pune în oglindă două sintagme: „Carol Mózses, doctorul Oradei” și „Oradea doctorului Carol Mózses”, orașul fiind reflectat de imensa colecție de fotografii pe care doctorul ne-a lăsat-o moștenire... alături de înființarea școlii medii sanitare – supranumită de orădeni „Academia Mózses” – care funcționează și în prezent, asigurând un învățământ sanitar de înaltă calitate.

Carol Mózses a văzut lumina zilei în 1917, la Oradea, orașul căruia avea să i se dedice trup și suflet. A fost un medic diagnostician de excepție și un profesor cu simț pedagogic înnăscut. Între anii 1942 și 1945 a servit ca medic în Departamentul de muncă 110/17 din Armata Maghiară. A fost alături de camarazii săi în Ucraina, Belarus, Polonia și Slovacia unde, în ciuda echipamentului medical rudimentar și a condițiilor precare, a reușit să salveze viața multora dintre ei. Pe tot parcursul celor trei ani în care s-a confruntat cu cele mai cumplite fețe ale neomeniei, doctorul Mózses a reușit să rămână Om...

În 1945, dr. Carol Mózses a revenit la Oradea, unde avea să urce toate treptele ierarhiei medicale. În 1971 a fost numit șef de secție la Spitalul de Boli Infecțioase. Doctorul nu s-a retras din activitatea medicală nici după pensionare, astfel încât a petrecut 60 de ani neîntreruși la patul bolnavilor săi, vindecând atât prin competență cât și prin dragostea sa de oameni, fără a face o diferență între pacienți. În 1948, la inițiativa sa, la Oradea au fost înființate cursurile de pregătire a surorilor medicale. În anul 1968, la Școala Tehnică Sanitară de Asistență Sanitară, instituția pe care orădenii o pomeneau cu familiaritate drept „Academia Mózses”, funcționau 15 specializări. Între anii 1948 – 1968, doctorul Mózses a fost directorul școlii și a elaborat primele manuale, pe care apoi le-a perfecționat, ele având numeroase ediții succesive. „Tehnica îngrijirii bolnavului” este lucrarea sa de căpătâi; a cunoscut zece ediții, dintre care trei postume, servind ca manual pentru generații de cadre medicale.

În anul 2003, orașul său natal i-a conferit titlul de Cetățean de Onoare. S-a stins din viață în 2005. În 2006, la școala întemeiată de el a fost dezvelită o placă memorială.

DANIEL LÖWY

OPINII • OPINII • OPINII • OPINII • OPINII • OPINII • OPINII • OPINII • OPINII • OPINII • OPINII • OPINII

„P A C E N O U Ă ”

Interviu cu dr. AUREL VAINER, președintele Federației Comunităților Evreiești din România (F.C.E.R.)

NANDO MARIO VARGA (N.M.V.): În urmă cu o lună, avea loc la București marele eveniment al inaugurării Memorialului Holocaustului, urmat a doua zi de comemorarea pe tot teritoriul României, a Zilei Holocaustului. De asemenea, tot în acele zile, mai multe personalități evreiești, printre care v-ați numărat și dvs., domnule dr. Aurel Vainer, au fost decorate de președintele Traian Băsescu. Și toate aceste evenimente aveau loc în plină sărbătoare de Sucoț. Un octombrie de neuitat pentru evreii români. Credeți că această prezentare și onoare adusă oficial, în văzul întregii lumi, fiilor lui Israel, acum, în România de azi, contribuie la diminuarea accentelor antisemite, ori reprezintă un factor important în amplificarea lor?

AUREL VAINER (A. V.): Cred că este un mod de atenuare a antisemitismului. Și vreau să vă prezint și concepția pe care o practic. Consider că cea mai puternică armă pentru lupta împotriva antisemitismului este educația. În plus, susțin foarte mult politica deschiderii, pentru ca lumea să ne cunoască. Ușile sinagogilor și templelor din România sunt deschise tuturor, la evenimentele organizate de F.C.E.R. sau de comunitățile evreiești din România participă oameni din toate categoriile sociale. În plus, există o adevărată comuniune ecumenică, o colaborare strânsă între reprezentanții tuturor religiilor din România. E mult mai bine astfel, decât să te confrunți cu sabia și cu vorbele grele, care oricum nu ajută. Am încercat să promovez și un concept nou, ușor diferit de cel al regretatului academician Nicolae Cajal, cunoscut sub numele de "real semitism". Eu merg cu un pas înainte și îl numesc "pro semitism", apelând la acest termen utilizat în marketing – pro – simbolizând toate activitățile de promovare, de producere. Am întâlnit numeroși români, atei sau aparținând diferitelor culte religioase, care vorbesc în cei mai frumoși termeni despre evrei. Deci percepția de antisemitism românesc nu trebuie generalizată. Există accente, acest lucru nu poate fi contestat, iar vandalizarea celor trei cimitire evreiești reprezintă cea mai concretă dovadă. Eu continui să consider că acțiunea de la cimitirul din Giurgiu a fost un act antisemit terorist. A fost o acțiune foarte bine pregătită, cu un plan pus la punct și executat exact de Simhat Tora, când au știut că nimeni nu se află în cimitir. Deci eu nu neg, nu contest și nici nu putem închide ochii. În contrapartidă, se constată și se manifestă acțiuni de apreciere a comunității evreiești, care beneficiază de fonduri de la bugetul statului, monumentele noastre culturale și istorice sunt protejate și sunt reconstruite de stat. Astfel, sinagoga din Iernut, din sec. XVII, unica din România, a fost reconstruită complet din bugetul statului român, reînnoirea ei urmând a avea loc în luna decembrie. La fel s-a întâmplat cu sinagoga din Orăștie precum și cu Sinagoga Mare din Iași. Primăria municipiului București a sponsorizat și

continuă să sponsorizeze restaurarea fațadei Templului Coral, care este o lucrare de proporții. Iată, sunt semne că în România cultul iudaic, poporul evreu, este luat în seamă.

N.M.V.: V-aș ruga, d-le Vainer, să ne referim la o problemă despre care am mai discutat de-a lungul anilor și care a constituit și continuă să reprezinte un subiect "cald": situația cimitirelor evreiești din România. În ultimii ani v-ați confruntat cu numeroase dificultăți pentru rezolvarea acestei situații dar și cu o serie de conflicte generate de factori externi. Și iată că acum a izbucnit un nou conflict, intern de data aceasta, între F.C.E.R., recte dvs. și H.O.R. din Israel, organizație al cărei președinte este dl Zeev Schwartz. Spun intern, deoarece amândoi faceți parte din conducerea Fondului Caritatea, al cărui scop principal este valorificarea, în binele

folosiți numai pentru cimitire (...). Când se va constitui comitetul, totul va fi altfel (...). De vorbe sunt sătul până peste cap". D-le Varga, dvs., ca ziarist, care vă respectați cititorii, sunt convins că nu puteți să nu luați drept reale declarațiile pe care vi le face cel pe care-l intervievați. Însă de data aceasta, în cazul domnului Schwartz, sunt neadevăruri. În primul rând, vreau să vă spun că, într-adevăr, suntem foarte presați în această mare răspundere de a reprezenta patrimoniul sacru evreiesc, cele 88 de sinagogi existente și 821 de cimitire. Este mult, puțin? Înainte, în România existau mii de sinagogi. Nu cred că au existat mai multe cimitire, dar, în orice caz, numărul lor este impresionant pentru cei 8 000 de membri cât mai numără azi comunitatea evreiască din România, față de 800 000 în trecut. Nu este adevărat că nu am făcut și nu facem nimic.

anume reziduurile rezultate în urma tăierii vegetației, care, conform legii, nu pot fi arse. Iar transportul costă și el. E drept, nu s-a atacat frontal partea de după calea ferată, dar chiar și acolo, dacă se merge până la căsuța rabinilor, se va constata că lucrurile sunt cât de cât acceptabile. Vreau să menționez că în România există cimitire evreiești foarte curate, dar care au fost întreținute cu fonduri din exterior, și nu din cele ale F.C.E.R. și Caritatea. Astfel, la Târgu Mureș există o colaborare cu o comunitate din Scoția, care susține sistematic comunitatea evreiască din acest oraș românesc. Trebuie înțeles faptul că există cimitire vechi de sute de ani, care se deteriorează în timp. Pietrele tombale trebuie ajutate să supraviețuiască.

N.M.V.: Corespondentul nostru din Huși ne-a semnalat că și cimitirul din această localitate este într-o stare deplorabilă...

A.V.: Acolo au mai rămas doar 10 evrei. Facem tot posibilul, dar nu ai cu cine. La ora actuală există 821 de cimitire, din care 110 sunt, hai să-i zicem, active, adică se mai fac înmormântări. Deci peste 700 nu sunt folosite. Există împrejurări pe o distanță de 191 000 metri pătrați, dar nu au împrejurări 57 000 metri pătrați. Ca să realizăm aceste împrejurări la un preț modic, avem nevoie de 8 milioane de dolari. Trebuie reabilitate 67 000 de pietre tombale, pentru care este nevoie de 10 milioane de dolari. În anul 2000 aveam nevoie de 20 de milioane de dolari pentru aceste acțiuni. Dacă considerăm că vom realiza aceste lucrări în 10 ani, înseamnă că avem nevoie de 2 milioane de dolari pe an. O altă mare problemă o reprezintă asigurarea pazei cimitirelor. La ora actuală cheltuim 44 000 de dolari, dar nu avem bani. Avem nevoie de 888 de paznici, dar nu avem cu ce să-i plătim. Deci problemele sunt foarte mari.

Pentru a avea o imagine de ansamblu, iată ce cheltuieli am avut cu cimitirele. În anul 2000, un an de vârf, am cheltuit 234 000 de dolari. În 2008, 122 000 de dolari, o reducere la jumătate, fiindcă nu am avut bani. Deci afirmația că F.C.E.R. nu a făcut nimic în acești ani, nu este adevărată. În ceea ce privește vegetația sălbatică, problema trebuie înțeleasă foarte bine. Clima în România nu este ca cea din Israel. În România, după o lună ploioasă, nu mai poți intra în cimitir din cauza vegetației abundente. Noi am găsit în final o soluție realistă. Să valorificăm terenurile pe care nu se află morminte, și care reprezintă terenuri importante, în funcție de localități, fiindcă în unele locuri nu au valoare. Ca să putem realiza acest lucru, am încheiat anul trecut un acord cu rabini originari din România, care trăiesc în Israel, S.U.A. și Europa. Ideea era să facem tot posibilul pentru a valorifica aceste terenuri, urmând a distribui sumele obținute astfel: 70% pentru cimitire și 30% pentru sinagogi. Și iată că de un an de zile, nu am realizat nici un progres. De ce? (Continuare în pag 10)

Cimitir din Bucovina

obștii, a proprietăților evreiești comunitare recuperate. Într-un recent interviu, dl Schwartz, care a fost invitat să participe în România la evenimentele despre care am vorbit la începutul discuției noastre, prezintă revoltat starea gravă în care se află cimitirele evreiești din România, neîngrijite, năpădite de buruieni, multe lăsate în paragină. Mai mult, domnia sa a anunțat decizia de a constitui un comitet independent, aici, în Israel, pentru a strânge fonduri în vederea refacerii și îngrijirii acestor cimitire. Comitet național, independent de F.C.E.R., ce se întâmplă?

A.V.: A lansa asemenea afirmații dovedește că domnul Schwartz ori nu cunoaște situația reală, ori are alte motive. Iată câteva dintre declarațiile sale peste care nu pot să le trec cu vederea. Iată ce spune: "Cu stupoare am constatat că F.C.E.R. nu a întreprins nimic pentru repararea pietrelor funerare distruse la Cimitirul Giurgiuului (...). Nu se face nimic în cele 183 de cimitire în care sunt evrei (...). Evreii din Israel, în mare parte, nu au încredere că banii pe care-i vor dona vor fi

Este clar că, în cazul devastării Cimitirului Giurgiuului, unde am recurs la tot ceea ce era posibil în a sesiza și a cere să se facă lumină din partea autorităților statului român, am obținut cât s-a putut obține până în prezent. Din păcate, nu dispunem de surse financiare pentru a reface aceste pietre tombale, unele de o mare valoare istorică și arhitecturală. Nu văd cine și de unde ar putea scoate cele câteva milioane de dolari necesare acestor acțiuni de refacere. Este o problemă de mare răspundere pentru noi, dar ar fi greșit să se spună că nu s-a făcut nimic. Noi sperăm că în condițiile în care vom avea un nou guvern, în special după alegerile prezidențiale din România vor fi descoperiți adevărații vinovați de vandalizarea cimitirelor noastre. Revenind la afirmațiile domnului Schwartz cu privire la Cimitirul Giurgiuului, vreau să vă spun că sunt afirmații nefondate. În primul rând, toată zona până la calea ferată a fost curățată de vegetația sălbatică, zece oameni angajați de noi lucrând intens trei săptămâni. Ne confruntăm însă cu o altă problemă și

Dr. Aurel Vainer: În curând vom sărbători 90 de ani de la emanciparea evreilor din România

Aflat într-o vizită de lucru de numai 48 de ore în Israel, președintele F.C.E.R., dr. Aurel Vainer, deputat în Parlamentul României, ne-a acordat un scurt interviu.

- Când va avea loc viitorul congres al F.C.E.R., a cărui dată înțeleg că a fost amânată din cauza actualei conjuncturi politice din România?

- Am amânat acest congres, care ar fi trebuit să aibă loc în luna septembrie, pentru luna martie a anului viitor. În cadrul viitorului congres vom consemna cât se poate de clar ce s-a întâmplat în

cei 4 ani și câteva luni de când actuala conducere a Federației a preluat destinele comunității evreiești din România. Nu numai că am hotărât pentru acest eveniment o ordine de zi, stabilirea regulamentului, etc., dar vreau să venim în fața congresului și a evreimii de peste hotare cu un tablou foarte clar a ceea ce se întâmplă în România de astăzi cu evreii.

Eu conduc Comisia de raport, s-au alcătuit diverse comisii axate pe problemele existente (o comisie de modificări

ale statutului, condusă de secretarul general A. Kupferberg și I. Schlesinger, președintele Comunității din Arad, comisia de strategie, condusă de domnul Tiberiu Roth, președintele Comunității din Brașov, și o comisie pentru combaterea antisemitismului. Toate aceste comisii conlucrează și, în luna decembrie, când vom avea Consiliul de conducere la nivel național, vom studia rapoartele acestor comisii. Încercăm să fim foarte constructivi, vom face o prezentare cât mai exactă a situației evreilor din România

astăzi (ca număr de membri, structură de vârstă, profesională, etc.) pentru a da o imagine mai exactă și reală.

Pot dezvălui de pe acum cifre nu prea îmbucurătoare: față de peste 800 000 de membri, cât număra înainte de război comunitatea evreilor din România, astăzi numărul total al membrilor înscrși în comunitate este de... circa 8000! Pot să vă dezvălui o curiozitate: la recensământul din anul 2002 au ieșit mai mulți cetățeni de religie mozaică decât evrei. (Continuare în pag 18)

OPINII • OPINII • OPINII • OPINII • OPINII • OPINII • OPINII • OPINII • OPINII • OPINII • OPINII • OPINII • OPINII • OPINII • OPINII

„PACE NOUĂ”

Interviu cu dr. AUREL VAINER, președintele Federației Comunităților Evreiești din România (F.C.E.R.)

(Urmare din pag 9) Fiindcă clauza valorificării acestor terenuri este ca cineva să efectueze o expertiză pentru a dovedi că în aceste locuri nu au fost morminte. Or, noi nu avem capacitatea să facem acest lucru și a rămas să o facem împreună cu acest comitet internațional. Am solicitat să vină cineva să ne ajute. Ei, bine, nu a venit nimeni. Există și cealaltă soluție, a constituirii unui comitet care să colecteze bani. Noi nu avem nimic împotriva să se constituie în Israel un comitet care să adune bani pentru cimitirele din România. Dar totul trebuie să se facă prin F.C.E.R., deoarece noi suntem proprietarii de drept, conform legii române. Și acest lucru este o realizare pentru o țară care a făcut parte din lagărul comunist. Mai mult, eu personal am reușit să obțin ca în Legea cultelor să se înscrie un paragraf, conform căruia în cimitirele de rit mozaic și musulman să nu se organizeze comemorări decât cu acordul comunităților respective. O altă acțiune a F.C.E.R. în urma unor informații, verificate de altfel, conform cărora cimitirele evreiești din Constanța și Pașcani au fost trecute în 2002 în domeniul municipiului, am început acțiuni în justiție și pot să vă spun că recent, municipiul Pașcani ne-a repus în dreptul de proprietari ai cimitirului, urmând ca să obținem aceeași decizie și în cazul cimitirului din Constanța. Să nu credeți însă că problema cimitirelor evreiești se manifestă numai în România. În toate țările foste comuniste din Europa, cu excepția Cehiei, situația era catastrofală.

N.M.V.: *Di Schwartz susține totuși că va reuși să obțină donații pentru întreținerea și refacerea cimitirelor evreiești din România.*

A.V.: Nu știu pe ce se bazează el. Acum trei ani de zile noi am lansat un apel pentru donații, la care nu au răspuns decât 10 persoane: eu și colegii mei din F.C.E.R.

N.M.V.: *Dar să presupunem că domnul Schwartz și implicit H.O.R.-ul vor constitui acest comitet independent, fără nici o legătură cu F.C.E.R. și chiar va obține donații...*

A.V.: Ar fi foarte bine. Vor conveni atunci cu F.C.E.R....

N.M.V.: *Dar domnul Schwartz susține clar că nu vrea nici o colaborare cu Federația...*

A.V.: Atunci nu are cum să intre în cimitire. Cu tot respectul pentru evreii originari din România care trăiesc în Israel, vreau să le spun că le voi fi recunoscător dacă vor da curs acestei inițiative, cu precizarea că nu se poate face nimic fără

F.C.E.R.. Haideți să facem totul împreună. O altă soluție o reprezintă funcționarea în bune condiții a Fundației Caritatea. Dar și aici ne confruntăm cu o serie de probleme. Să ne referim numai la compensațiile pe care statul român ar trebui să le plătească Fundației pentru terenurile și proprietățile demolate de-a lungul timpului și care sunt proprietatea Fundației. Ei bine de ani de zile, nu numai Caritatea dar și alți beneficiari ai compensațiilor statale nu au primit nici un ban deoarece bugetul statului român nu-și poate permite aceste plăți. Fundația Caritatea are de primit o sumă foarte importantă de bani, dar statul român nu poate plăti. Iar în ceea ce privește proprietățile pe care Fundația a hotărât să le vândă, situația s-a agravat foarte mult din cauza crizei economice. Nu numai că prețurile s-au prăbușit pur și simplu, dar nu mai sunt nici cumpărători.

N.M.V.: *Revenind la evreii originari din România care trăiesc în Israel, vreau să ne referim la o afirmație făcută într-un interviu acordat ziarului „Viața Noastră” de noul președinte al Comunității București, afirmație care, surprinzător, coincide cu cele declarate nouă de dl Zeev Schwartz, și anume că evreii români din Israel nu au încredere în F.C.E.R.. Este real? Și dacă da, de ce?*

A.V.: Nu uitați că cei care au făcut Alia, nu au făcut-o în condiții foarte ușoare. Au suferit și psihic și financiar: pierderea proprietăților, oferirea unor despăgubiri simbolice, obligativitatea de a părăsi România cu un bagaj de numai 70 kg. Aceste condiții grele i-au făcut să privească cu suspiciune pe membrii Federației care au rămas în România. Ei bine, nu este adevărat că toți membrii F.C.E.R. au fost alături de regimul comunist. Sunt conjuncturi generale și personale. Iar în trecut, consider că Federația nu a făcut rău, ci bine, flacăra iudaismului fiind menținută vie, mult mai mult decât în alte țări comuniste.

N.M.V.: *România este la ora actuală în plină campanie electorală pentru alegerea președintelui. În ultima perioadă, pe scena politică românească a apărut, întreținut în special de media avidă de senzații, un candidat la președinția României, evreu de origine, și anume Nati Meir. Acum, știm cu toții, el este candidat nu la scaunul de la Cotroceni ci la ani de închisoare, fiind arestat în România, printre altele, pentru escrocherii. Agitația mediatizată a acestui personaj a avut o influență negativă asupra comunității evreiești și a Israelului?*

A.V.: Nati Meir a apărut pe scena politică românească ca deputat al partidului România Mare, al lui Corneliu Vadim Tudor. Pe vremea aceea, el a fost marginalizat de F.C.E.R., fiind considerat *persona non grata*. Ulterior, a renunțat la partidul lui Vadim Tudor, pentru ca în urmă cu ceva timp să reia legăturile cu acesta. Acum s-a dat la acest circ mediatic, care numai bine nu ne-a făcut, întrucât el readuce în memoria oamenilor tipul evreului antebelic: o anumită fizionomie, accentul tipic, luat în derâdere de antisemiții de atunci, imagini pe care acum, în zilele noastre, el le-a reprodus în fața camerelor de luat vederi. Și nu de puține ori am auzit de la români reacții de tipul: "Ce-i cu ăsta, mă? E de-al vostru?". La un moment dat, promisese să renoveze sinagoga din Tulcea, cu condiția ca acestuia lăcaș să i se dea numele mamei lui. Vorbe în vânt. Rămâne însă un mister: cine și cum l-a împins în rolul ăsta? Dacă a acționat singur, acțiunile sale pot fi puse pe seama unei stări de sănătate.

N.M.V.: *Să rămânem în sfera alegerilor din România. Sunteți deputat în Parlamentul României și aveți destulă experiență politică. Va influența alegerea unui președinte, indiferent care, relațiile cu comunitatea evreiască din România și cu Israelul?*

A.V.: Depinde nu numai de persoana politică ci și de filieră, fiindcă o persoană politică nu este singură. De exemplu, dl Traian Băsescu nu mai face parte din PDL, dar este susținut de această formațiune politică. Pot să vă spun că toți candidații principali, Traian Băsescu, Mircea Geoană, Crin Antonescu și Sorin Oprescu, au avut o atitudine oficială favorabilă evreilor, în această perioadă vorbesc. În rest, depinde de ce vor promite mai departe, fiindcă, în fond, cine vrea binele românilor, vrea, în mod automat și binele evreilor din România.

Interviu realizat de
NANDO MARIO VARGA
(Din „Viața Noastră”, Israel,
12-13 noiembrie 2009)

La interpelarea agenției de știri „Anima News”

Președintele H.O.R. pe țară, Zeev Schwartz, reacționează

Anima News: D-le Schwartz, în interviul acordat ziarului „Viața Noastră”, dl dr. Aurel Vainer, deși este de acord cu inițiativa dvs. de a constitui un comitet pentru obținerea de fonduri pentru îngrijirea cimitirelor evreiești din România, consideră că această acțiune nu poate avea loc independent ci numai în colaborare cu F.C.E.R.. Cum comentați această poziție?

Zeev Schwartz: Nimeni nu l-a învrednicit pe dl Vainer personal sau F.C.E.R. ca să se îngrijească de aceste cimitire. Și cred că sunt și bani. Puțini, dar sunt. Când spun că nimeni nu l-a învrednicit pe dl Vainer, mă refer la faptul că el a fost ales de reprezentanții celor 5 900 de evrei care mai trăiesc în România și nu de 8 000, cum declară, dar el nu reprezintă pe cei 300 000 de evrei din Israel ai căror rude și prieteni sunt înhumati în cimitirele din România. Iar pe aceștia, la ora actuală, îi reprezintă eu, sau, ulterior, cine va conduce în locul meu H.O.R. De aceea, consider că F.C.E.R. nu va îndrăzni să nu permită altcuiva să se ocupe de îngrijirea și salvarea cimitirelor evreiești din România, atât timp cât această instituție, din indiferent ce motive, nu se ocupă de această problemă. Declar, în mod clar, că eu nu am de gând să fac afaceri și nici să mă asociez cu oameni de genul lui Vadim Tudor, dar sunt gata să dau mâna și cu dracu, ca să trec puntea.

Anima News: Susțineți mereu că dvs., recte H.O.R., îi reprezentați pe toți evreii originari din România care trăiesc în Israel. Dar o mare parte dintre ei nici nu sunt membri H.O.R. Cum explicați această situație?

Z.S.: Explicația este simplă. Să luăm drept exemplu cazul primarului unui oraș. El a fost votat de un anumit procent dintre locuitori, și nu de toți, dar el acționează pentru binele tuturor locuitorilor localității respective și este perceput, la toate nivelurile, drept reprezentant al tuturor locuitorilor. La fel și în cazul H.O.R. La ultimele alegeri, un anumit procent, prin reprezentanții lor, m-a ales președinte, fără a fi nevoie ca toți cei 300 000 de evrei originari din România să meargă la vot. Deci membri sau nemembri, ei reprezintă grija și țelul pentru care există și luptă H.O.R.

(Din „Viața Noastră”, Israel, 12-13 noiembrie 2009)

Stimate Domnule Nando,
Citind cu multă atenție nr. 17301, din 12-13 noiembrie a.c., al ziarului pe care îl conduceți, am constatat, cu deosebită satisfacție, că ați reușit să publicați interviul pe care vi l-am acordat, la Tel-Aviv, în ziua de 25 octombrie 2009.

Apreciez redarea fidelă și fluentă a dialogului purtat cu dv., determinat mai cu seamă de incriminările pe care mi le-a adus mie și Federației Comunităților Evreiești din România domnul Zeev Schwartz, președinte H.O.R.

De altfel, cred că cititorii dv. au remarcat titlul interviului nostru, respectiv traducerea pe care am dat-o, în limba română, sintagmei „Șalom Lanu”, tocmai cu ideea de a nu acutiza relațiile dintre F.C.E.R. și H.O.R., dintre evreii trăitori astăzi în România și cei care au făcut Alia în decursul timpului. Cu mare regret, am constatat însă că, într-un chenar, situat în cadrul interviului meu, ați publicat reacția acerbă a d-lui Zeev Schwartz.

Față de cele afirmate în această intervenție dură, ireverențioasă și neînțeleasă a președintelui H.O.R., îmi permit să reacționez, la rândul meu, după cum urmează:

Președintele actual al F.C.E.R. a fost

ZIARULUI „VIAȚA NOASTRĂ”

Dreptul la replică

Domnului Redactor Șef NANDO MARIO VARGA

ales în mod democratic, în cadrul primului Congres organizat în septembrie 2005, după o perioadă de 50 de ani de absență a unui cadru democratic în viața Comunităților Evreiești din România.

Comparațiile de cifre pe care le prezintă dl Zeev Schwartz sunt lipsite de sens, pentru că, după datele transmise de fiecare comunitate evreiască din țară, în prezent, pe total, sunt peste 8 000 de membri (evrei halahici, cu ascendență evreiască sau membri din familii mixte). Cei 300 000 de evrei originari din România care trăiesc astăzi în Israel nu sunt în totalitate evreii care în decursul anilor au făcut Alia sau care au legături, cât de cât, cu comunitățile lor de origine.

Deci, nu este cazul să vorbim cine e mai reprezentativ și mai legal, președintele F.C.E.R. sau președintele H.O.R. În ce privește faptul că „...nimeni nu l-a învrednicit pe dl Vainer, personal, sau F.C.E.R., să se îngrijească de aceste cimi-

tire”, țin să precizez că legea română ne obligă să ne ocupăm de patrimoniul sacru evreiesc (88 de sinagogi și 821 de cimitire evreiești aflate în diferite localități). Legea nr. 598/2002 stabilește, în mod explicit, că lăcașurile de cult, cimitirele și alte bunuri destinate activităților Culturii mozaic sunt proprietatea F.C.E.R..

Or, este știut că dreptul de proprietate înseamnă, implicit, dreptul de administrație și de decizie! În plus, nu trebuie uitat și faptul că, potrivit Statutului F.C.E.R., aprobat prin HG nr.999/27.08.2008, „o misiune majoră a F.C.E.R. o constituie prezervarea și buna administrare a patrimoniului evreiesc sacru”.

În virtutea acestui Statut, F.C.E.R. este obligată, în prealabil, să solicite oricui dorește să se implice în îngrijirea și salvarea cimitirelor evreiești, o cerere de colaborare cu Federația. Chiar dacă dl Zeev Schwartz spune că „...sunt gata să dau mâna și cu dracu, ca să trec puntea”,

el va trebui să realizeze această activitate în concordanță cu legea României. Cât despre faptul că F.C.E.R. se ocupă sau nu se ocupă de problemele cimitirelor evreiești, cred că datele oferite în interviul meu sunt edificatoare la orice analiză pertinentă, făcută cu bună credință.

În ce privește reprezentativitatea H.O.R. și, implicit, a d-lui președinte al acestei organizații de a reprezenta pe toți evreii originari din România care trăiesc în Israel, răspunsul pe care dl Zeev Schwartz vi l-a dat și comparația cu alegerea, de exemplu, a unui primar de oraș sunt neconcludente și explică, cu greu, calitatea sa de reprezentant, în deplină competență și autoritate, pentru cei 300 000 de evrei din Israel originari din România.

Consider că alte comentarii sunt de prisos.

În final, vă asigur, dle redactor șef Nando Varga, că îmi mențin întreața disponibilitate pentru dialog și colaborare cu evreii originari din România trăitori în Israel și, bineînțeles, cu „Viața Noastră”, pe care o conduceți.

Cu stimă,

Președinte
Dr. AUREL VAINER
Deputat

Un eveniment: Zilele culturii israeliene la București

Se poate afirma pe drept cuvânt că prima ediție a Zilelor culturii israeliene, desfășurată în București, în perioada 20-23 octombrie 2009, în organizarea Teatrului „Odeon” și a Ambasadei Israelului, a înregistrat un real succes. În cele patru zile, sala teatrului s-a dovedit a fi plină, fie la spectacolul mării artiste de origine română, Lia König, pe care bucureștenii nu au uitat-o, fie la conferința profesorului Andrei Strihan sau la spectacolul-lectură „Ziua iertării”, a cărui autoare este, la rândul ei, o actriță: Hana Azoulay-Hasfari.

Holul Teatrului „Odeon” a fost împodobit în toată această perioadă cu o expoziție de afișe de piese de teatru, din care spectatorul și-a putut da seama că repertoriul israelian cuprinde atât piese clasice (vezi „Tartuffe”) cât și moderne, toate aparținând Teatrului „Gesher”.

Deschizând evenimentul, atât Dorina

Emyl Aybinder

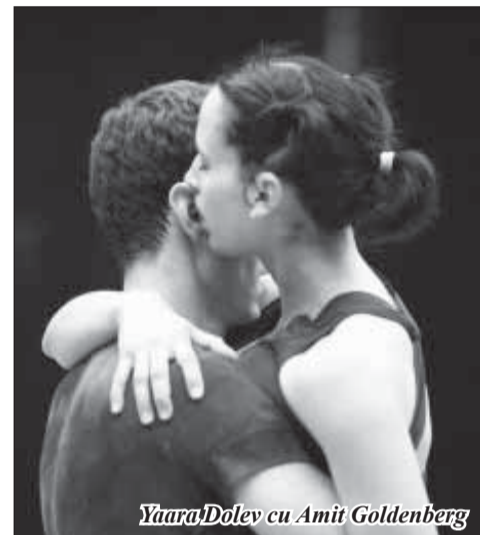
Lazăr, directoarea Teatrului „Odeon”, cât și E.S. David Oren, ambasadorul Statului Israel la București, au subliniat importanța acestei inițiative (de mai mulți ani, Teatrul „Odeon” organizează astfel de zile dedicate câte unei țări), pentru cunoașterea multilaterală a culturii unui popor. În cazul Israelului, un element în plus a fost și faptul că au fost prezenți numeroși artiști de origine română.

În prima seară, publicul a avut prilejul să o revadă, într-un spectacol care a încântat sufletele, pe Lia König, actrița care a schimbat TES pentru „Habima”, unde a devenit, la fel ca în București, o stea de primă mărime. Cea de a doua seară a aparținut muzicii. Cvarterul Emyl Aybinder (muzician de mare talent, născut la Chișinău, emigrat în Israel în 1990), împreună cu solista Hanny Livne, tot de origine română, au prezentat publicului un concert de muzică tradițională din Israel, țările balcanice și America de Sud.

Teatrul israelian, prin oceanul profesorului Andrei Strihan

A treia zi a fost dedicată tot teatrului, dar și baletului. Prof. univ. dr. Andrei Strihan a prezentat evoluția teatrului israelian: rădăcinile (*Habima*, născută în „Rusia

anilor 1918”, cu Alia în 1928, înainte de proclamarea independenței Statului Israel); afirmarea dramaturgiei originale și a unui „stil de joc nou” (*Cameri*); înființarea, în timpul războiului din Golf, a unui teatru ruso-ebraic (*Gesher – Podul*), cu un succes extraordinar; aportul actorilor formați la școala teatrală românească, unii dintre ei – deveniți directori de teatru (*Nico Nitai*, cu al său Teatru *Karov – Aproape*). O conferință gândită pe mai multe planuri: managerial; al judecăților de valoare; al exemplificărilor, prin citat, din dramaturgia originală („Meșteșugul vieții”, de *Hanoch Levin*) sau, prin proiecție video, din creații actoricești de forță (*Nico Nitai*, în „Oedip la Colonos”). O conferință – reverență de gând pentru mari actori români trecuți în lumea umbrelor, profesori ai unor reduta-bili actori israelieni originari din România; câteva popasuri: gând de neuitare pentru

Yaara Dolev cu Amit Goldenberg

Moscu Alcalay z.l.; prestația teatrului idiș cu renumiți actori originari din România; cartea proprie, editată în engleză, sub egida Universității Tel Aviv, „Alte măști, aceeași piesă” (culegere selectivă de cronici de teatru, scrise în România și Israel).

Un tulburător spectacol de balet

„32 de minute de dragoste”, tulburător spectacol de dans israelian (protagoniști – *Yaara Dolev* și *Amit Goldenberg*) pe muzică clasică și modernă, a avut la bază un episod autobiografic (*Yaara* s-a rănit grav în timpul unei filmări, recuperarea părând, în acel moment, imposibilă și, totuși, solidaritatea, prietenia, dragostea au fost mai puternice, balerina revenind la

Seară de magie cu Lia König

... Un lung preludiv pianistic evocator și nostalgic... Și iat-o irumpând în luminile Teatrului Odeon pe Lia König... Iat-o neverosimil de tânără, cu silueta ei suplă și ținuta ei dreaptă (accentuate de rafinamentul compleului negru) făcându-și apariția în pas vioi, săltăreț și ritmat. Și iat-o schițând (cu un „clin d'oeil” jucăuș ironic și complice) câțiva pași de dans. Semn că poți cocheta cu sprinte-neala și modernitatea la orice vârstă, dar nu despre asta va fi vorba.

După care iat-o pe cea care va evolua cu monoloage în ivrit și idiș vorbind într-o română curată, bogată și fluentă despre emoția, tricul aparte de a nu dezamăgi publicul care o știe de la acea formidabilă Anne Frank, de acum o jumătate de veac. Reper temporal care atrage evocarea anilor bucureșteni, a mamei – și ea o distinsă actriță, a Sevillei Pastor și a altor colegi de la TES. Dar și relevarea rolului tradiției teatrale din România – premisă a reușitei strălucite la „Habima” (instituție care a împlinit 90 de ani de existență atunci când Tel Aviv și-a serbat centenarul!)

Desigur, nu întâmplător, majoritatea partiturilor abordate de Lia König au fost ale unor femei puternice, cu personalitate, care sfidează prejudecăți, constrângeri ale istoriei, poveri ale destinului, care trăiesc prezentul și clipa fără a-și uita rădăcinile și trecutul. Și ce tur de forță în felul în care artista a trecut cu extremă grație de la lamento-ul convertit original în comic, sarcasm și absurd – al eroinei lui Hanoch Levin din „Meșteșugul vieții” – la nostalgia protagonistei lui Mittelpunct, care evoca Varșovia tinereții sale, la demnitatea dar și la vigoarea incriminării moralei convenționale a Filumenei Marturano, ori la inconștiența cu care Mutter Courage continuă să împingă, cu ultime resurse de energie, la căruță. Jucând Brecht, Lia König ne-a dat o mostră a artei songului. Așa cum, atacând cu un aer ghiduş și hătru un cântec idiș în care hazul de necaz făcea loc speranței – ne-a arătat cât de firesc poate schimba, nu doar registrul dramei cu al comediei, ci și pe cel al prozei cu al versului, și pe cel al muzicalului cu music-hall-ul.

viață și la scenă). Spectacolul, în regia lui Yaron Ben Nun, îmbină filmul (secvențe reale și coșmarești despre suferință) și dansul pe scenă într-o mișcare contrapunctică, armonioasă, cu un infailibil simț al echilibrului.

Drama celor patru surori

Ultima seară a fost dedicată lansării, de către fundația „Camil Petrescu”, a volumului „Dramaturgi israelieni de astăzi”, în traducerea Anei Maria Ichim. Volumul cuprinde piese ale unor importanți dramaturgi israelieni din diverse generații, atât cea veche – *Hanoch Levin* și *Joshua Sobol*, cât și cea nouă – *Edna Mazye*, *Savyon Liebrecht* și *Hana Azoulay-Hasfari*. Prezentatorii volumului, *Andreea Dumitru* și *Ioana Ieronim*, care a și prefațat lucrarea, au scos în evidență principalele caracteristici ale fiecărui autor, tematica

foto: Eva Galambos

Știam că Lia König e un „monstru sacru”, cu un amplu evantai expresiv și cu o rară disponibilitate de transgresare a stărilor. Mă așteptam la o lecție de virtuozitate mai presus de modă – reverberată de cultură și inteligență. Mai mult – mă pregătisem să descopăr încă „un fenomen al naturii” din categoria aceea a oamenilor cu surse de energie secrete – venite din „pământul, care e pentru ei scândura scenei” și de la respirația publicului.

Dar starea de grație transmisă prin „one (wo)man show-ul” Liei König a fost și mai mult: o lecție de libertate, o lecție a libertății de spirit, care face ca omul să triumfe cu splendidă superioritate asupra oricăror limite și constrângeri. Cheile acestei reușite ieșite din comun au fost mai ales: umorul, dulce amar, scrâșnit, ironia și chiar autoironia, care au permis trecerea subtilă de la implicare și interiorizare la joc distanțat, detașat; care au dat show-ului, dincolo de excelența demonstrativă, un accentuat farmec ludic, făcându-l mereu incitant, provocator, seducător.

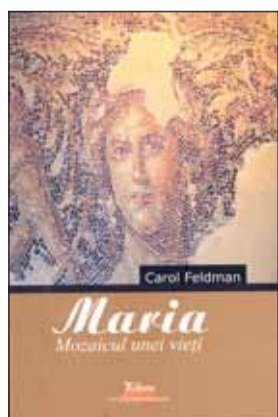
Întâlnirea cu „prima doamnă” a teatrului din Israel (asistată la pian de *Miriam Wolf*) s-a transformat într-o fascinantă și de neuitat seară de magie.

NATALIA STANCU

abordată, care se referă atât la trecut, la consecințele Holocaustului dar și la Israelul din zilele noastre, prezentând din diverse unghiuri noua lume complexă care a luat naștere acolo.

Piesa „Ziua iertării” - spectacol-lectură regizat de *Mara Roșu* și interpretat de *Angela Ioan*, *Crina Mureșan*, *Cătălina Mustață* și *Nicoleta Lefter*, actrițe de la Teatrul Odeon - aduce pe prim plan drama a patru surori, cu diferite concepții de viață care le-a determinat și opțiunile. Titlul piesei face referire la Iom Kipur, ziua în care credincioșii se roagă pentru iertarea păcatelor și se împacă cu cei cu care erau certați, dar, cu toate eforturile, cele patru surori cu greu își pot depăși adversitățile. A fost un spectacol sugestiv, a cărui valoare a ieșit în evidență chiar dacă nu a fost pus în scenă în mod clasic.

EVA GALAMBOS
IULIA DELEANU

care și-a început cariera de scriitor de abia șapte ani și a scris opt cărți, a lansat recentul său roman „Maria. Mozaicul unei

La Teatrul Evreiesc de Stat, în 28 octombrie 2009 (se împlinesc 130 de ani de la înființarea primului teatru de acest fel, în țară, cum spunea directorul TES, Hary Eliad) scriitorul, actorul Carol Feldman,

viții”, apărut la Editura Fundației Culturale LIBRA. Directoarea editurii, Daniela Tomescu, prof. univ. Mihaela Albu, de la Craiova, colaboratoare a unor universități din SUA, publicista și traducătoarea Iulia Baran, deținătoare a unui premiu al USR, au pus în evidență valoarea evocărilor, atractivitatea acțiunii, umanismul intrinsec al prozei propuse de cartea lansată, iar Carol Feldman și-a exprimat bucuria de a-și vedea lansat romanul în „casa noastră”, cum numește el TES, locul unde a învățat actoria și a cunoscut-o pe cea care avea să-i devină soție. Născut la Tulcea (pe care a evocat-o într-un volum de memorii), în 1937, actor la TES până

în 1965, când a făcut Alia, a jucat în idiș, ivrit, română pe scene din Israel, Rusia, Anglia, America, Africa de Sud. A fost regizor, colaborator al TV, actor de film, publicist, membru al Asociației Scriitorilor de limba română din Israel, al USR. A publicat, printre altele, volumele „Copilul din mine” (Tel Aviv, 2002), „Inimi deschise” (2003), „De-ale lui Unu Moise” (2005, pe baza unei rubrici permanente în presa israeliană), ș.a. A fost distins cu premii, titluri (Cetățean de Onoare al orașului Tulcea), Premiul „Ianculovici”, „Groper”, ș.a. Virgil Duda, Itzhak Artzi, Marius Mircu, Sorin Cunea, ș.a. și-au exprimat admirația pentru talentul scriitorului.

Coperta volumului „Maria” este o excelentă realizare a artistului Mihai Zgondoiu; autorul mulțumește familiei, ca și lui Șlomo Leibovici Laiș, prof.dr. Jean Askenasy, Rodică Grindea, regretatului Liviu Moscovici, ș.a., iar în dedicația cărții este omagiat Gala Galaction. Suntem purtați de la Rishon Le Zion, Bat Yam la Oravița și Reșița, la Tulcea, prin ani, buni și răi, în centrul atenției autorului fiind sufletul copilului, cel care suferă mai mult și nu poate înțelege cruzimea unor semeni. O carte autobiografică, merituosă.

BORIS MARIAN

Lansare de carte la TES

JCC BUCUREȘTI

O seară evreiască la Național

Cel de-al treilea an de existență a JCC București a fost deschis în mod festiv

Teatrul Național din București a devenit, pentru câteva ore, la 5 octombrie a.c., punctul focal al vieții evreiești, căci ce poate vorbi mai clar despre viață decât un eveniment onorat de un public de peste 1000 de persoane? Muzicianul israelian David Broza, pentru a doua oară în concert la București, în compania actriței recunoscute internațional Maia Morgenstern, a „trubadurului modern” Nicu Alifantis, a grupului de dansuri israeliene „Hora” și a ansamblului Bim-Bam, al Școlii „Lauder”, au salutat începerea celui de-al treilea an de activitate a JCC București. Petrecut în timpul sărbătorii de Sucot, celebrare a memoriei colective și a retrairii peregrinării noastre, evenimentul a sporit felul în care aceasta este onorată anual. Multe metafore s-ar putea găsi pentru includerea evenimentului chiar de Sucot dar, p o a t e , una dintre cele mai

f r u m o a s e se referă la acele corturi (JCC-uri!?) care ne-au ținut împreună în Diaspora, în vremuri mai bune sau mai grele... Centrul Comunitar Evreiesc, din Strada Popa Soare, a oferit, în ultimii doi ani, programe diverse, de calitate, celor care i-au trecut pragul. Evenimentul de la Național a reprezentat un prilej pentru a rememora cele mai importante, plăcute și amuzante momente din creșterea acestei case familiale pentru comunitatea bucureșteană. Cu prilejul concertului, holul a fost animat de standurile programelor evreiești care funcționează în capitală și care oferă o plajă largă de expresie membrilor diverselor generații.

Manifestarea a reprezentat și o demonstrație a interesului pentru

cultură evreiască/ israeliană, căci numeroși sponsori au făcut posibil ca acest eveniment să aibă loc.

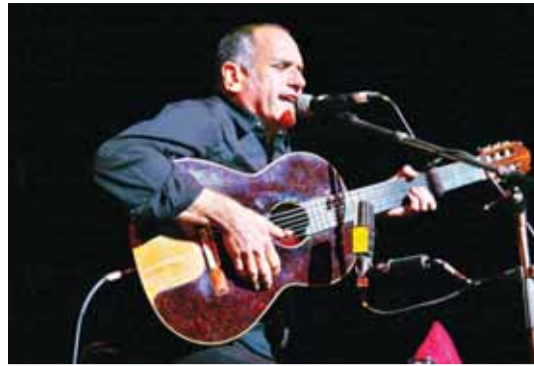
În debutul manifestării au vorbit inițiatorii JCC București, președintele F.C.E.R., deputat dr. Aurel Vainer, și directorul Joint România, Israel Sabag, cel ce a format o echipă care a reușit să transpună un vis în realitate. Ambii lideri au subliniat colaborarea excelentă și parteneriatul existent între cele două organizații.

Dacă președintele F.C.E.R. s-a referit la bucuria de a organiza și a găzdui asemenea momente culturale valoroase, directorul Joint România a subliniat schimbarea pozitivă pe care a adus-o JCC în viziunea asupra conviețuirii evreiești în București. Shay Orni, director adjunct Joint România pentru programe educative, a vorbit, vădit emoționat, în limba română, pe care o aprofundează acum, despre ce înseamnă echipa JCC și efortul său pentru coagularea unei familii extinse.

Nu doar un concert de mare succes, seara de la Național a fost una a amintirilor frumoase, a veseliei, a rememorării celor mai bune momente ale activității JCC și, probabil, mai mult decât orice, a planurilor pentru anul următor.

Trebuie să menționăm, la final, un telefon pe care Shay Orni l-a primit în ziua de după concert... Un israelian prezent la eveniment spunea, după o noapte de veselie și nesomn: toți israelienii prezenți știau pe de rost melodiile lui David Broza, toți cei din România cunoșteau textele lui Nicu Alifantis dar împreună s-a cântat pe melodiile idiş interpretate de Maia Morgenstern, Radu Captari și Octav Mardari. Acestea au dat energia și sensul de unitate al serii!

ISRAEL SABAG, director Joint pentru România, a subliniat în debutul aniversării JCC, schimbarea pe care o aduc aceste centre, care s-au născut în România prin

colaborarea Joint-F.C.E.R., în viziunea asupra vieții comunitare. Domnia-sa i-a invitat pe toți cei prezenți să continue să vină la JCC, să descopere împreună numeroasele programe pregătite acolo. Fără contribuția sponsorilor acest eveniment nu ar fi fost posibil și directorul Joint România a considerat oportun să mulțumească tuturor celor care își arată generozitatea în sensul continuării programelor evreiești.

Președintele F.C.E.R., dr. AUREL VAINER, a evocat în cuvântul său dubla semnificație a acestui moment aniversar al JCC care a coincis cu sărbătoarea de Sucot. Domnia-sa s-a referit în cuvântul său și la importanța colaborării și la bunele rezultate ale parteneriatului

tradițional F.C.E.R. – Joint. Trubaduri ai timpurilor moderne, artistul israelian David Broza și Nicu Alifantis din țara gazdă, împreună cu marea actriță Maia Morgenstern, corul Bim-Bam, ansamblul Hora au compus o seară pe care publicul a onorat-o cu repetate bis-uri.

SHAY ORNI, director adjunct pentru educație Joint România, s-a referit la bucuria de a se afla pentru prima oară la un asemenea eveniment, care a adus împreună comunitatea evreiască și pe israelienii care sunt în București. Domnia-sa a mulțumit directorului Joint pentru România, Israel Sabag, și echipei pe care o coordonează.

Exerciții de arta surâsului

Cum să caracterizezi în câteva cuvinte sărbătorirea celor trei ani de viață nouă ai Centrului de Zi al JCC – București și doi ani de când ființează Programul *Bait Ham*? Poate - exerciții de arta surâsului. Pentru aniversare, oamenii Centrului s-au pregătit cu mult timp înainte. „Ai să vezi cu cât entuziasm”, mi-a spus, cu puțin timp în urmă, coordonatoarea Programelor pentru generația „de aur”, *Sanda Wolf*. Și am văzut: un spectacol de bun gust, pigmentat cu umor, plin de vervă, în care poezia (*Silviu Popa, Zigu Tauberg*), proza (*Sanda Wolf*), eseistica (*Eva Tuțui*), muzica (*Carla Mușat, Radu Captari*, corul „de la mic la mare” – bunici, părinți, nepoți -, condus de *Bogdan Lifșin*, deși, în dorința lor de mai bine, coriștii susțin că mai au încă de învățat), dansul (ansamblul „Hora”), sceleul (*Lansetta Cavasi*) au fost la ele acasă. Cu un prolog: arborele vieții, având drept frunze fotografii de ieri și de azi ale membrilor Centrului (realizatori – pictorița *Elena Moraru*, ing. *Nelu Șaler*). Și un epilog: concursul nedeclarat de artă culinară. O întrecere, coordonată de *Suzy Stoescu*, ajutată, în principal, de *Suzy Moscovici, Martha Fakler, Lia Merișan, Silvia Novac, Crinette Știuleanu, Estera Sava*, la care toată lumea n-a avut decât de câștigat. A fost o participare masivă, la care și-au dat din plin concursul domnu’ *Puiu* și domnu’ *Stroe*. La volanul microbuzelor, trei de la 5 dimineața, ei au adus în Popa Soare oameni din generația „de aur”, răsfațați prin tot Bucureștiul. Salutară – ideea directorului JCC, *Shai Orni*, ca membrii Clubului să pregătească ei înșiși celebrarea. Stimulatoare – cuvintele de mulțumire adresate organizatorilor și celor ce le-au pus ideile în practică venite din partea fostului director al D.A.S.M., ing. *Nilu Aronovici*, membru în Comitetul Director al F.C.E.R., ec. *Attila Gulyas*, actualul director al aceluiași Departament al F.C.E.R., *Shai Orni* și *Ady Gueron*, directorul și, respectiv, directorul adjunct ai JCC A existat și un îndreptățit laitmotiv: nimic n-ar fi fost posibil fără excelentul parteneriat F.C.E.R. – Joint. „Un spectacol frumos, emoționant, pentru care *Sanda Wolf* merită aplauzele finale”, a spus *Franca Opreșcu Aronovici*. „Intenționăm să reluăm, ajutați de *Silvia Simovici*, publicarea revistei Centrului”, a anunțat *Sanda Wolf*, pentru că „vrem să fim o familie, să ne ajutăm unii pe ceilalți”, acordând diplome speciale de merit, celor ce s-au distins în pregătirea aniversării. Toți participanții au primit diplome, fiindcă *Sanda* știe că terapia sufletească nu se face decât *prin* și *cu* ceilalți.

IULIA DELEANU

Itzhak Rabin, artizanul păcii sub măslini

În urmă cu 14 ani, în cadrul unui miting în favoarea procesului de pace, a fost ucis prim-ministrul israelian Itzhak Rabin. O dată cu acest eveniment tragic, se scria una dintre paginile cenușii ale Israelului modern. Omul care toată viața sa luptase pentru democrație și toleranță – chiar dacă nu puțini au fost de părere că visul său de reconciliere este o utopie – avea să tacă pentru totdeauna sub o rafală de armă.

Purtând la piept versurile cântecului „Șir LaShalom” – „Cântec pentru pace” –, el a pierit și, o dată cu plecarea sa, s-a așternut tăcerea peste un plan care părea, pentru cei foarte optimiști, să se materializeze.

Imaginea celor trei oameni politici care au primit Premiul Nobel pentru Pace – Itzhak Rabin, Shimon Peres și Yasser Arafat – a intrat în istorie. Aceasta datează din perioada celui de-al doilea mandat de prim-ministru al său, care a debutat în 1992. Cei doi ani care au urmat au însemnat progrese incredibile pentru relațiile cu Autoritatea Palestiniană. A fost o perioadă de mari speranțe dar și de divizare majoră în cadrul societății israeliene. În octombrie 1994 s-a semnat acordul de pace între Israel și Iordania, un alt moment îndelung așteptat pentru

consolidarea poziției Israelului în zonă.

Visul păcii sub măslini s-a amânat pentru o dată neprecizată la dispariția dintre noi a lui Itzhak Rabin.

Cafeneaua JCC a fost plină cu cei care au venit să-și amintească de un om politic responsabil, de un militar angajat dar și de un visător iremediabil. Au cântat și au citit împreună, rememorând faptele celui ce a rămas un simbol pentru aceia care cred că pacea poate fi înfăptuită.

Proiect de radio la JCC București

JCC București își propune să creeze o echipă de voluntari care să deschidă în cel mai scurt timp un radio al comunității. În acest sens, copiii și tinerii au avut deja ocazia să cunoască câte ceva despre tehnicile radioului printr-un program dedicat cursurilor JCC pentru copii. Așadar, copiii, tinerii, părinții, bunicii și toți cei interesați de un asemenea proiect, sunt așteptați la JCC pentru a da startul unui vis al comunității: RADIOLUL NOSTRU.

Universitatea Bereshit la JCC București

Un program iudaic pentru curiozitatea minții și mulțumirea sufletului

Pe 19-20 octombrie a.c. a avut loc la JCC București al șaptelea curs *Bereshit*. Publicul, format din peste 60 de participanți, l-a ascultat fermecat pe faimosul profesor Shalom Paul. Domnul profesor Paul, care ține conferințe despre Tora în toată lumea, a vorbit despre un subiect cum nu se poate mai potrivit programului – despre prima Carte a Torei, *Bereshit*. Cu elocință și umor el a animat publicul cu intuiția sa și cu o abordare a textului care ne-a permis tuturor să descifrăm unele din misterele primei Cărți a creației. Pornind din Mesopotamia, domnul profesor Paul a demonstrat că *Bereshit* a fost într-adevăr un text revoluționar,

inversând complet concepția metafizică pre-Tora și plasându-L pe Dumnezeu pentru prima oară deasupra naturii. A vorbit de asemenea și despre minunata învățătură umanistă din *Bereshit*, permițând participanților să aprecieze adevărata însemnătate pe care Tora o dă liberului arbitru al ființelor umane.

Această sesiune a adus un omagiu învățăturii, în totalitate originală și eliberatoare a *Bereshit*-ului, prima Carte a Torei, și *Programului Bereshit* însuși, care este menit să reflecte spiritul acesta. Prin aducerea în România a profesorilor de iudaism de primă mână, *Bereshit* își împlineste menirea de a crea un program unic în România. Acest țel ambițios, de a aduce experți renumiți din Israel și de pretutindeni pentru a preda în România, părea poate pentru mulți un vis de neatinș. Se putea obiecta că doar o universitate adevărată putea să ofere educație iudaică de acest nivel. Sau că simpla puținătate a cursurilor din acest domeniu în România ar fi dovada lipsei de interes. Totuși, cei care au fost la JCC pe 19-20 octombrie au probat o cu totul altă realitate. *Bereshit* a realizat într-adevăr ceva fără precedent, atrăgând deopotrivă tineri și vârstnici la un curs intensiv, ce rivalizează cu ale celor mai

bune departamente de studii iudaice de oriunde în lume. În vreme ce domnul profesor Paul recrea scena din urmă cu patru milenii, participanții s-au simțit parcă transportați, într-o capsulă a timpului, înapoi în Mesopotamia. Atât noii veniți cât și veteranii cursului *Bereshit* au umplut sala, cu sete de cunoaștere și dorința de a învăța despre trecutul lor și despre legătura acestuia cu prezentul și viitorul. Pe măsură ce domnul profesor Paul vorbea în engleză, participanții sfidau însuși Babel-ul prin tehnologia câștilor ce răspândeau traducerea simultană în română. Participanții l-au uimit pe domnul profesor Paul cu entuziasmul lor. „Sunteți

cel mai bun public pe care l-am avut vreodată,” a spus el la un moment dat, istovit de-a binelea, în timp ce cursanții continuau să ridice mâna semnaland că mai au întrebări. *Bereshit* a fost într-adevăr o plăcere rară, pe care participanții au savurat-o până la capăt.

După ce cursul s-a încheiat, participanții au coborât în cafeneaua JCC-ului, Blue Lagoon Cafe, unde discuțiile au continuat într-o ambianță calmă, cu temă israeliană. O participantă, pe nume Diana, a exprimat bine spiritul *Bereshit*-ului. Ea a scris: „Un vechi proverb spune că o singură conversație cu un înțelept este mai bună decât zece ani de studiu. Ei bine, în zece ani de studiu, nu aș fi învățat ceea ce am învățat aici. Fiecare curs a fost ca o poartă spre o lume a ideilor, a cunoașterii iudaice, a tradițiilor minunate, a interpretărilor unice ale Torei, plină de informații prețioase. Pentru mine, *Bereshit* nu este pur și simplu o universitate, ci o lucrare a inimii, datorită tuturor oamenilor care au reușit să o „creeze”. Să îi înveți pe ceilalți, stărnindu-le curiozitatea, înseamnă să faci din cineva un student pentru tot restul vieții. Aceasta este ceea ce am câștigat participând la *Bereshit*. Vă mulțumesc frumos.”

GLEN FEDER

Festival de muzică klezmer

La barul din incinta Muzeului Țăranului Român a avut loc, timp de cinci zile (3-8 noiembrie), primul Festival de muzică klezmer, organizat de Forumul Cultural Austriac, sprijinit și subvenționat de numeroase instituții din domeniul finanțelor și al mass-mediei. Sala barului poate cuprinde cca. 150 de oameni, dacă se înghesuie cumva peste capacitatea meselor și a scaunelor, ceea ce s-a și întâmplat, într-o atmosferă boemă, dar caldă și entuziastă, în zilele acestui șir de recitaluri oferite de formații din țara noastră, din Cehia („Klec”), Ungaria („Di naye kapele”), Polonia („Klezmaholics”) și Austria („Vienna Klezmer Band”).

În prima zi, cunoscuta formație din Oradea „Hakeshet klezmer band” a oferit, timp de 75 de minute, clasicul ei program, existent din 2008 și pe un CD produs în regie proprie. Excelenți instrumentiști, cu un clarinetist de mare virtuozitate – Ion Pinteș – și solista lor, Eszter Katalin Kovari, au ridicat publicul în picioare. Ca și orădenii, formațiile din celelalte țări au introdus deseori ritmuri de jazz, pe clasicele melodii evreiești, dar au adus și melodii de inspirație țigănească. (A.B.)

Prolog la Restituții culturale evreiești

Acesta este un prolog la prezentarea - într-una din duminicile culturale, care au loc periodic la Centrul Comunitar Evreiesc din București – a unui Program de Restituție Culturală Evreiască, care a cuprins personalități științifice de evrei, evrei români și evrei de origine română, trecuți în neființă sau în viață. A fost o muncă imensă, uneori cu dificultăți de netrecut dar ea a fost dublată de o mare satisfacție, aceea de a înscrie în patrimoniul cultural din România descoperiri, fapte, realizări, documente științifice (lucrări, capitole în cărți, monografii) și alte contribuții ale unor personalități evreiești din știință.

De remarcat că în acest demers, noi am consemnat numeroase premiere, pionierate și priorități pentru știința

și medicina românească. Concepția și atitudinea noastră s-au coagulat în Programul, realizat timp de șapte ani (2003-2009), care a cuprins trei perioade și a inclus, în ordine alfabetică nouă restituții: prof. dr. Carmela ABRAHAM (n. 1949), dr. Gheorghe CĂLIN (1915-1977), prof. dr. Corneliu E. GIURGEA (1923-1995), laureat Nobel prof. dr. Iliu I. MECINIKOV (1845-1916), prof. dr. Iacob Levi MORENO (1989-1974), prof. dr. Simion OERIU (1902-1982), prof. DHC. dr. Eliot SOREL (n. 1939), Acad. prof. DHC. dr. Phillip V. TOBIAS (1925), prof. dr. David WECHSLER (1886-1981).

Prin restituțiile făcute, personalitățile au intrat definitiv în memoria noastră colectivă, în memoria/patrimoniul is-

JCC ORADEA

Recunoașterea unei activități susținute

După doi ani de muncă susținută în beneficiul JCC Oradea, directorul său de până acum, Cristian Ezri, a decis să-și continue studiile post-universitare departe de casă iar funcția sa a fost preluată de Andrei Seidler, membru valoros al echipei JCC și lider al formației Klezmer din orașul de pe Criș. În același timp, Adrian Roșca a început să coordoneze programele de tineret. O dată cu aceste schimbări, au fost lansate și programe

noi. Unul dintre acestea celebrează începerea citirii fiecăreia dintre cele cinci Cărți ale Torei. La ceea ce organizatorii au numit *Bereshit Party* au participat peste 40 de membri ai comunității, precum și invitați și oaspeți: directorul Joint pentru România, Israel Sabag, împreună cu Glenn, venit din partea Joint Europa, cu sediul central la Paris. *Pizza party* – gustoasă și invitând la socializare – a fost primită cu entuziasm de cei prezenți.

JCC IAȘI

Matineu cultural

În cadrul programului „Iași, tradiția ștetl-ului evreiesc și a obștii sale”, JCC și Comunitatea Evreilor din Iași au organizat duminică, 25 octombrie 2009, un matineu cultural cu tema „Moses Duff, un lider modern al evreimii române din secolul trecut”, susținută de prof. Martin Bodingher.

S-a arătat că Moses Duff s-a născut în 1873, la Iași și a murit în 1957, la Tel-Aviv. Deși nu avea studii deosebite, ci mai curând se poate spune că era un autodidact, a învățat mai multe limbi străine (ebraica, franceza, engleza, germana) pe care le cunoștea și le vorbea la fel de bine ca și idișul sau româna. Totodată el avea o pregătire deosebită în domeniul financiar - bancar și aceasta a făcut ca, în anul 1927, guvernul Brătianu să-l trimită în S.U.A pentru tratative în vederea obținerii unui împrumut bancar pentru statul român. Experiența sa de reputat bancher cât și cunoașterea temeinică a limbii engleze l-au ajutat să negocieze împrumutul

în condiții favorabile României.

Moses Duff a activat în cadrul mișcării sioniste Mizrahi, al cărei lider a și devenit.

Ca lider al evreimii române a participat la Congresul sionist de la Hamburg.

A făcut parte din conducerea Comunității Evreilor din Iași și a Sinagogii „Cahane” dar și din Consiliul municipal ieșean. A fost și un mare filantrop și prieten bun cu intelectuali de vază din Iașul interbelic, cu scriitorii din cercul de la „Viața Românească” dar și un ebraist și un talmudist de renume, care a lucrat, împreună cu Mihail Sadoveanu, la traducerea unor capitole din Biblie. A publicat în cunoscuta revistă „Însemnări leșene” articole despre însemnătatea Bibliei și multe recenzii remarcate pentru limbajul ales folosit.

În 1940, îngrijorat de evoluția situației politice din România, Moses Duff pleacă, împreună cu soția și nepoții, în Israel. Începând din anul 1941 intră în viața politică israeliană, activând în conducerea Partidului Mizrahi și a Băncii Mizrahi.

În discuțiile ce au urmat s-a subliniat că Moses Duff era un reputat ebraist foarte apreciat și de cei peste 20 de rabini din Iași acelor vremuri; el a copiat inscripțiile de pe pietrele funerare din vechiul cimitir Ciurchi și 300 din acele fișe au fost folosite de prof. I.Kara în redactarea lucrării despre Inscricțiile medievale din orașul Iași (prof.dr.Silviu Sanie).

MARTHA EȘANU

Pagini coordonate de
LUCIANA FRIEDMANN

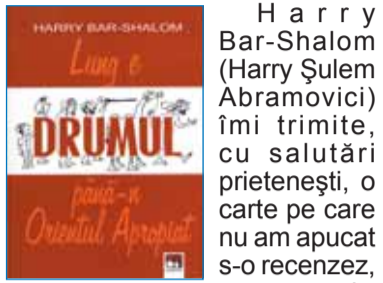
toriei, culturii, tradiției, timpului. Este, în plus, o restituție a cunoașterii unor remarcabile descoperiri și realizări în biomedicină și bio-psiho-farmaco-terapie: fundamentarea a 3 noi științe - geriatrie, imunologie, medicina probiotică (*Mecnikov*), descoperirea terapioilor antioxidante - clasa Folcisteinelor (*Oeriu*), inventarea terapioilor nootrope - piracetam (Nootropil) - clasa racetamilor (*Giurgea*), psihodrama, psihoterapia de grup, sociograma, sociometria, socioterapia (*Moreno*), psihometria vârstelor, scalele de memorie și inteligență (*Wechsler*), sociopsihiatria și sănătatea globală (*Sorel*).

Valoarea istorică, de patrimoniu a restituțiilor evreiești publicate, ca informație, reprezintă un unicat în cultura românească.

Dr. DAN RIGA,
Dr. SORIN RIGA

Un umorist de esență amară

Ed. Hasefer, în 2008: „Lung e drumul până-n Orientul Apropiat”, ilustrată de el însuși. Autorul s-a născut la 28 august 1939 (face 70 de ani, în curând, Ad Mea Veerim!), la Bacău, a făcut Alia în 1961. Este inginer, membru al Asociației Scriitorilor de limbă română din Israel (toate profesiile „se îndreaptă spre literatură”, nu-i rău). A mai publicat volume de proză în România, inclusiv la „Cartea Românească”. Să ne apropiem de cartea oferită acum și aici. Bunic, zeida Menahem Mendel Edelstein (frumos nume, piatră nobilă) i-a spus că strămoșii lor ar fi venit din Baku la Bacău, că ar fi „tătari”, iar Bar-Shalom ne explică, anume, că ar fi vorba de hazari. Fie, povestea cu hazarii este lungă și nu ne complicăm. Să vedem unde ajungem cu proza. Prima povestire din volum are aroma hasidică a unor vremi apuse: un comis-voiajor ce se întâlnește cu un personaj misterios, unul dintre cei 36 de drepti (țadikim). Următoarele aduc în atenție atmosfera din Rusia țaristă, pe evreii ei dinainte de primul război mondial. Este vorba de „momente”, de scurte proze ce surprind modul de viață evreiesc și relația cu autoritățile, cu majoritarii. Apoi ciclul se reia pe un alt palier: al doilea război mondial, Holocaustul, tonul narațiunii se păstrează, timpul pare a curge în același ritm, înșelător, desigur. Noi știm ce a fost Holocaustul. Astfel, din treaptă în treaptă, din România ajungem în Țara Sfântă, iar de aici în lumea ficțiunii, la anul 2250 e.a. Cartea este o istorie relevantă conform unui plan gândit de Bar-Shalom, de la presupușii hazari la evreii noștri de mâine. Un umor amar și totuși tonic, iar talentul scriitorului nu poate fi neglijat.

BORIS MARIAN

Toata lumea știe tot, nu toți știu să scrie

Am parafrazat titlul recentului volum de proză, apărut la Ed. Hasefer, al Ginei Sebastian Alcalay, „Toată lumea știe tot”, titlu provocator și care se susține, în mod original, prin conținutul cărții. Pe ultima copertă citim recomandări pentru volume anterioare, recomandări semnate de Ana Blandiana, Felicia Antip, Iulia Deleanu (de ce numai nume feminine, întrebăm, geloși, mai ales că și subsemnatul a scris despre unele apariții, dar nu-i bai!). Autoarea s-a afirmat ca scriitoare (în 1994, cu „Poate mâine”) la o vârstă la care alții încep să-și facă bilanțul, dar a fost bine primită de critică (Nicolae Manolescu, Alex Ștefănescu, G. Dimisianu, Barbu Cioculescu). Ni se oferă 17 povestiri, momente de viață, ficțiuni... autobiografice, parțial. Precizia observației, acuitatea trăirilor, surprizele pregătite printr-o bună dozare a narațiunii ne pun în fața unui profesionist al scrisului. Nici o urmă de amatorism, de dulcegărie sau pesimism „intim”. Am spune chiar că există o anumită cruzime a observatorului care face casă bună cu realismul

de cea mai bună calitate, cu o singură condiție – să fie onestă. Iar onestitatea ne apare ca indubitabilă. „Vizita”, „Variațiuni pe tema amorului eșuat”, „Umanistul colonel de securitate”, „Viespile”, „Cadouri”, „Fiscul”, ș.a. emană sinceritate, deschidere sufletească, atenție față de cei din jur (iubirea de aproapele este cazul ideal, către care toți tindem). Ceva din „lecțiile” lui Heinrich Böll, am spune, se regăsesc aici, deși este posibil ca autoarea să nu și-l pretindă ca maestru. Din proza Ginei Alcalay lipsește

de computer.

Gina Sebastian Alcalay îmbogățește literatura română și nu doar mărește inflația de apariții editoriale. Iar experiența unui om care a venit din România în Israel în 1983 are importanța sa.

B. MEHR

A apărut Antologia Doamnelor!

Recent, a apărut la Casa Editorială „Odeon”, din București, „Tim-pul poeziei – Time of Poetry”, un superb volum bilingv de poeme ale poetelor contemporane: Irina Mavrodin, Mariana Filimon, Ileana Mălăncioiu, Iolanda Malamen, Martha Izsak, Carolina Ilica, Magda Cârnelci, Ruxandra Cesereanu etc.

Această antologie de poezie a constituit un proiect special al editurii, care a intenționat să ofere un eșantion semnificativ de poezie română contemporană de cea mai bună calitate, poezie care merită să fie cunoscută bine, atât în țară cât și în străinătate.

Invitația de a face parte din această antologie a fost lansată acum un an celor mai valoroase membre ale Uniunii Scriitorilor din România.

Cartea este prefațată de domnul Radu Voinescu. Antologia cuprinde versuri din creația a douăzeci și patru de poete ale literaturii române de azi, făcând parte din generații diferite și îmbrățișând stiluri și maniere diferite.

Este un volum elegant, de circa două sute de pagini, cu o copertă reușită, realizată de Marius Cristea, inserând citate de Titu Maiorescu, Nicolae Iorga și Roberto Juarroz.

MARTHA IZSAK

REVISTA FAMILIEI
magazin săptămânal publicat în Israel de 41 ani

Citește în fiecare săptămână nule palpitante, polițiste, de dragoste, istorice, cazuri neclucite, știri mondene, reportaje, rețete gustoase, modă, interviuri cu celebriți, rebusuri și integrale pentru toate gusturile, umor, poezie, plus multe alte surprize.

ACUM ABONAMENTE ȘI ÎN ROMÂNIA.
Scrie la revistafamiliei@gmail.com sau trimite scrisoare la
Revista Familiei POB 7159 Rishon Letzion 75171 Israel
și vei primi imediat toate detaliile referitoare la abonament.

Cartea – iubirea de aproape un veac a SUREI ARON

„Uite, asta ești tu când aveai un an!”, îmi spune mama. „Te-am dus să te fotografiezi la Marcel Aron, cel mai bun fotograf din Bârlad. Voia să te pozeze, dar parcă era chip?! Te speria, se vede, pânza neagră după care-și ascundea capul, cu ochiul întunecat al aparatului îndreptat spre tine”. „Cum a reușit până la urmă?”. „A venit Sura, soția lui, și și-a dat niște cutii colorate să te joci. Așa te-a prins”. N-am mai văzut-o pe Sura Aron de când am plecat din Bârlad până acum câțiva ani, când comunitatea „facea” 300 de ani de atestare documentară și am revenit, cu „misie”, la obârșie. Bârladul este unul dintre atâtea târguri moldovenești care au prosperat devenind orașe, datorită aportului cetățenilor evrei, chemați de domnitorii țării la sfârșitul Evu-

lui Mediu. O comunitate care, în perioada interbelică, avea 12 sinagogi, două școli, două cămine pentru vârstnici, un abator de păsări, o mică fabrică de azimă. Acum nu mai are decât o singură sinagogă, veche de peste 220 ani, renovată exterior, cu picturi murale de mare valoare, bine conservate, dar igrasia urcă din tencuială. Trebuie rasă până la cărămidă, dar – vine răspunsul clasic – „nu sunt bani”. Mi-o spune domnul Lazăr Croitoru, azi președintele Comunității, în timp ce mă conduce spre blocul unde „șade”, acum, Sura Aron. Un apartament cu pereții tapetați de cărți, o femeie cu aceeași energie rămasă-n amintirile mamei transmise mie. „Sunteți de la Joint?”, mă-ntreabă. „Nu. De la Realitatea Evreiască”. Ochii i se luminează, trăsăturile feței i se destind.

„Revista asta îmi prelungește viața”, mă pofteste-n sufragerie. Pasiunea pentru lectură a ajutat-o să-și păstreze mintea tânără, vorbirea fluentă, vocabularul bogat. „Eu și când aștept să fiarbă ciorba, stau pe scaun în bucătărie și citesc”, povestește. Am aflat retroactiv că Sura Aron a împlinit, anul acesta, 95 de ani. Băiatul ei și-al lui Marcel e profesor universitar în Anglia, are un nepot doctor, celălalt – student la Oxford. Student, acum trei ani. Cum o fi evoluat între timp? „Am sărbătorit-o cu dulciuri și flori”, îmi spune domnul Croitoru. Cred că niciodată La mulți ani nu strică. Să vă purtați anii la fel de frumos, de binecuvântat ca până acum! Ad Mea Veerim, dragă Sura Aron.

IULIA DELEANU

„CE A FOST... NU MAI ESTE”

Memento pentru evreii maramureșeni

Albumul „Ce a fost... nu mai este”, scris și ilustrat de Mihai Eisikovits (Editura „Gutinel”, Baia Mare), este una dintre încercările emoționante de a păstra memoria evreilor maramureșeni, un grup de populație specific, nimicit aproape în întregime de brutalitatea celui de-al doilea război mondial. Evreii maramureșeni, așa cum i-au cunoscut contemporanii, printre care și scriitorul Elie Wiesel, originari de pe acele plaiuri, au dispărut pur și simplu din zona în care au trăit secole și unde și-au creat un mediu aparte. Prezența lor s-a păstrat în cărți, în poezii, în muzică, în cultură și în istorie. Așa cum îi descrie autorul, erau oameni foarte religioși, urmași ai hasizilor și purtători ai hasidismului popular și, în majoritate, foarte săraci. Multe

dintre ocupațiile lor erau netipice pentru evrei (sau cel puțin nu se potriveau concepției generale despre evrei). Ei erau țărani, muncitori forestieri - de la tăietori de lemne, la cărăuși de bușteni sau muncitori la gateri - cărora li se adăugau mici meseriași, negustori ambulanti, inclusiv de cărți în ebraică și idiș; cei mai răsarîți vindeau la târguri sau aveau magazine mai mici sau mai mari prin comune sau orașe. Sărăcia nu i-a împiedecă să-și trimită băieții la școală, la heder sau la ieșiva, iar credința lor profundă i-a făcut să respecte toate tradițiile, să se bucure de Purim și de Simhat Tora, să se întristeze

în luna Av, când a fost distrus Templul. Mihai Eisikovits i-a cunoscut acasă la ei, dar și în detașamentele de muncă obligatorie unde au fost trimiși evreii de către regimul horthyst, care ocupase vremelnice Ardealul de nord. Faptul că au fost obișnuiți cu muncile grele, că au fost săraci, i-a făcut mai rezistenți față de regimul de exterminare la care erau supuși (purtau opinci care, ulterior, s-au dovedit mai bune decât pantofii). Respectul față de evreii maramureșeni l-a determinat pe Mihai Eisikovits să realizeze acest album, pe care l-a ilustrat cu desenele lui, deși a recunoscut că nu este un artist. Așa cum se prezintă cartea, cu ilustrații oarecum naive, produce cititorului o emoție deosebită și un regret profund față de dispariția unei lumi, parte a lumii evreiești universale.

EVA GALAMBOS

Pe firul amintirilor

LIA KÖNIG: TEATRUL,
„ROSTUL VIEȚII MELE“

Avram Croitoru: Cum a fost drumul de la Ana Frank la doamna Daisy, rol pe care îl interpretați acum, aici, la Teatrul Habima din Tel Aviv?

Lia König: Nu a fost un drum ușor iar în timp, foarte lung, peste 60 de ani. Aveam doar 14 ani când am pășit pe scena Barașumului din București, unde mi-am început cariera.

A.C.: O carieră ereditară. Sunteți fiica unor actori cunoscuți...

L.K.: ...din Polonia. Tata a jucat sub numele de Iosef Kamen în vestita trupă din Vilna, împreună cu fratele său, Alec Stein.

A.C.: Cum ați ajuns în România?

L.K.: Când mămică mea, actrița Dina König, a fost invitată să joace la Cernăuți, am plecat împreună cu ea. Acolo ne-a prins războiul și, după terminarea lui, mama a venit la un teatru evreiesc din România.

Scenă din „Sonata de toamnă”, de Ingmar Bergman

A.C.: Conservatorul de teatru l-ați urmat în București?

L.K.: Cu o profesoară extraordinară – Beate Fredanov. Era o doamnă cu o cultură teatrală desăvârșită. Avea o metodă aparte să te introducă în structura personajului pe care trebuia să-l interpretezi. Explicațiile ei, pentru a cunoaște caracterul, sensibilitatea omului pe care trebuia să-l întrușipezi pe scenă, s-au lipit de mine, astfel că până și azi ele constituie conduita mea în crearea unui rol.

A.C.: Beate Fredanov v-a fost profesoară în toți anii de Conservator?

L.K.: A fost și Finți, o scurtă perioadă, dar cu el am lucrat mai mult la teatru.

A.C.: La ce vârstă ați primit rolul Anei Frank?

L.K.: 23, 24 de ani. Nu a fost primul rol, așa cum s-a mai scris uneori. Eu am fost primită în teatru prin 1949. Prima piesă în care am jucat cred că se cheama „Umbra străină”. În acea perioadă mai jucau și mama și Sevilla Pastor. Există pe atunci o dorință cumplită de a fi pe scenă. Orice rol era binevenit. Aveam un regizor extraordinar – Ginel Teodorescu. El a insistat să joc rolul Anei Frank, deși eram înaltă și aveam, după cum am spus, peste 20 de ani iar pe scenă am reușit să par de doar 13 – 14 ani.

A.C.: Ce colegi aveți pe atunci la teatru?

L.K.: Am intrat în teatru odată cu Leonie Waldman. Mai erau actori de care lumea poate nu-și mai amintește – Hana și Wili Riber, Zwy Stolper – cel care avea să-mi devină soț. Eram un grup de actori tineri. Mămică mea și Sevilla Pastor erau printre cele mai vârstnice. Așa le vedeam noi, deși aveau în jur de 40 de ani.

A.C.: Amintiți un moment din acel început de carieră.

L.K.: Când am primit premiul întâi, la un concurs pe țară, pentru rolul Anei Frank. Asta era prin 1957. Vestea premiei am primit-o când mă aflam într-un turneu prin nordul Moldovei. Cred că eram la Dorohoi când am fost chemată, împreună cu Leonie, la București. Țin minte precis că a fost prima dată în viață când am zburat cu avionul. Ne-am întors cu trenul, ca să continuăm turneul. În gară, colegii ne-au primit cu orchestra teatrului. Ce moment de neuitat!

A.C.: În 1961 v-ați decis să faceți Alia.

L.K.: Eram decisă cu mult înainte. Am trăit într-un mediu foarte evreiesc. Nu habotnic.

A.C.: Unde ați locuit?

L.K.: În Căuzași. Nu știu dacă îți minte, domnule Croitoru, ce atmosferă apăsătoare stăpânea Bucureștiul, oraș unde nu era exact locul pentru un teatru în limba idiș. În turneele din Moldova, la Bacău, Iași, Roman sau Dorohoi sălile erau arhipline.

A.C.: Erați căsătorită când ați venit în Israel?

L.K.: Sigur, ne-am căsătorit în 1950 și am fost împreună cu Zwy Stolper jumătate de secol. Am și jucat mult împreună. El a scris o piesă pentru numai două personaje, cu care am făcut multe turnee peste hotare, în Australia, în America de Sud, în Europa. Spectacolul se intitula „Deșteptăciunea depinde de buzunar”.

A.C.: În ce limbă jucați?

L.K.: Și în idiș și în ivrit.

A.C.: Se mai joacă și azi?

L.K.: Azi, eu fac spectacole „one woman show”, bazate pe textele lui Zwy.

A.C.: Tot la „Habima”?

L.K.: Sigur. Eu joc la „Habima” de peste 40 de ani, de când am venit în țară. Cu doamna Daisy am avut peste 300 de spectacole. Acum joc într-o piesă a lui Romain Gary – „Ai toată viața înainte”. Dar m-ai întăbat mai înainte în ce limbă joc. Dă-mi voie să fac o mică digresiune. Aici, în Israel, primul spectacol în idiș l-am jucat după trei ani, după ce ne-am făcut un nume în teatrul ivrit.

A.C.: De ce?

L.K.: Mămică mea era o femeie foarte deșteaptă. Ea a crescut în teatru. Pe când avea 14-15 ani, era ca un copil minune. Prima dată a adus-o la București Ion Pribeagu ca să joace într-o revistă scrisă de el. A interpretat un scheci – „Eu sunt

parfumul”. Ei bine, când am plecat din țară, mămică ne-a spus că, dacă o să audă că am jucat în idiș, nu ne va trimite nici o scrisoare. „Trebuie să vă încadrați în teatrul ebraic și să dovediți ce știți”. Se zice că numele îți merge înainte, și așa este. Când am venit aici, impresarii știau despre mine. Și nu-ți exagerez, ne-au pus pe masă 10 mii de lire – asta era cât un apartament – ca să jucăm în idiș. Am refuzat și ne-am dus la un ulpan. Am ascultat-o pe mama, care îmi spusese că după ce o să dovedim că suntem actori de valoare în limba ivrit, putem să facem ce vrem. Așa a fost. Noi am terminat ulpanul și am fost primiți la „Habima”. Aici am jucat tot timpul. Nu mă întreba ce anume, pentru că am un repertoriu foarte bogat. Dar țin minte că atunci când jucam în „Scaunele” lui Eugène Ionesco, au venit aici în turneu cea care mi-a fost profesoară, Beate Fredanov, împreună cu Fory Etterle. A fost o mare încântare când ne-am revăzut. Și cu Radu Beligan mă întâlneam, când era aici în turneu. Ne aduceam aminte cu plăcere că el a fost în juriul care îmi decernase premiul pentru rolul Anei Frank.

A.C.: Zilele trecute, când am vorbit cu dumneavoastră la telefon ca să fixăm ziua acestui interviu, mi-ați spus că sunteți la Tveria unde faceți un film.

L.K.: Da, este un film în care joc alături de studenți de la Tel Hai, unde avem o mare școală de artă dramatică. Merită să-ți povestesc mai pe larg cum a fost cu filmul. Unul dintre studenți a scris un scenariu care conta pentru lucrarea sa de diplomă, urmând ca tot el să regizeze filmul de scurtmetraj. Mama tânărului a venit la mine și mi-a spus că fiul ei a conceput scenariul cu gândul la interpretarea mea și m-a rugat să accept să vin să filmez câteva zile. M-a convins citirea scenariului, cu un subiect care îți merge la inimă.

A.C.: Mi-l puteți relata pe scurt, ca să-mi dau seama ce v-a impresionat?

L.K.: Un șofer aflat într-o stație de taxiuri, pregătindu-se să-și termine tura, vorbește la mobil cu un prieten ca să meargă împreună la un meci de fotbal. Tocmai atunci primește încă o comandă pentru o cursă. Grăbit, nemulțumit, se duce la adresa indicată de unde ia o cucoană bătrână, cu un geamantan, care îi spune unde vrea să meargă. Acolo, îl roagă să o aștepte puțin. Se apropie de o casă, se uită prin geamuri și când iese locatara îi spune că a stat cândva în acele camere, împreună cu soțul ei, care nu mai trăiește, și a dorit să mai revadă acele locuri. Șoferul claxonează nervos, ea revine la mașină și, spre nemulțumirea lui, îi spune că vrea să meargă până la lacul Kineret. Ajunsă acolo, doamna se așează pe o piatră și stă cu picioarele în apă. Șoferul îi strigă: „Ai să răcești, cucoană”. Când se apropie de ea, vede că plânge. Readucând-o în mașină, îi spune că el s-a născut la Buenos Aires

și e pasionat de fotbal. Și, deși dorea să asculte meciul la radio, la rugămintea pasagerei pune la casetofon o melodie interpretată de Mercedes Sosa. Bătrâna îl mai roagă să oprească într-un loc unde se jucau niște copii și îi spune că acolo a venit odată cu părinții. În timpul acestei călătorii, cele două lumi, a bătrânei și a tânărului, se apropie iar finalul drumului este la un „hospice”, un spital pentru boli terminale. Asistenta care vine să preia pacienta îi spune șoferului: „E frumos că o conduci pe mama ta”. El nu neagă și vrea să o însoțească pe doamna în vârstă spre camera ei dar asistenta îl oprește, explicându-i că „mama” lui mai are de trăit cam două săptămâni. Își ia adio de la călătore, refuzând plata. În finalul filmului, ea stă în cameră iar șoferul, în mașină, pune iar melodia cu Mercedes Sosa pe care bătrâna o aude și murmură referenț: „Mulțumesc pentru viața pe care mi-ai dat-o.” Ți-am povestit subiectul pentru că mai sunt încă sub influența lui. Și, poate, unii cititori vor cădea pe gânduri.

A.C.: Ați mai făcut filme?

L.K.: Nu prea multe. Abia în ultimii ani s-a dezvoltat cinematografia israeliană. Îmi place să joc în filme. Ele rămân și astfel actorii devin mai cunoscuți. Eu am realizat un video pentru copii care mi-a făcut mai multă reclamă decât multe piese în care am jucat. Totuși, scena rămâne sfântă. Actorii se duc pe platou pentru a filma dar se întorc pe scândurile scenei.

A.C.: De ce?

L.K.: Pentru că teatrul are o putere specială.

A.C.: Prin ce?

L.K.: Dacă ești pe scenă iar publicul e în fața ta, respiri cu el același aer. La teatru, spectatorul e aproape și te simte, pe când în film te vede într-un cadru mai distant.

A.C.: Televiziune ați făcut?

L.K.: Îmi amintesc cu plăcere de serialul „Dragoste de toamnă”. Succesele pe care le-am avut și le am sunt rostul vieții mele. Multe au fost răsplătite cu premii...

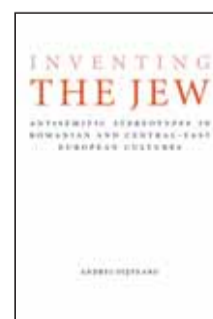
A.C.: ...iar în 2008 ați primit titlul de Doctor Honoris Causa al Universității din Tel Aviv pentru „contribuția la cultura din Israel și pentru virtuozitate pe scenă”.

AVRAM CROITORU

„Imaginea evreului în cultura română”, editată în Statele Unite

Lucrarea „Imaginea evreului în cultura română”, a cercetătorului Andrei Oișteanu, a fost publicată de curând în Statele Unite, la Editura University of Nebraska Press. Varianta engleză a cărții, care a apărut sub titlul: „Inventing the Jew. Antisemitic Stereotypes in Romanian and Central-East European Cultures”, este prefăcută de prof. Moshe Idel, care subliniază contribuția acesteia la cunoașterea stereotipurilor antisemite, în primul rând în cultura română dar și în alte țări din Europa centrală și de est. Moshe Idel scoate în evidență că în cultura română antisemitismul nu a rămas doar la nivelul unei anumite categorii a populației, ci a devenit

un „crez” al elitelor intelectuale, el menționând în acest sens, printre alții, pe Mihai Eminescu, Vasile Conta, Nae Ionescu, Nicolae Iorga, B.P. Hasdeu, Mircea Eliade și Emil Cioran. O prezentare elogioasă a cărții, sub semnătura lui Vladimir Tismăneanu, a apărut și în „The Times”. Cercetarea, efectuată din punct de vedere al antropologiei culturale, este considerată deosebit de valoroasă și utilă pentru cititorii din zona anglo-americană. Astfel, scriitorul Andrei Codrescu o apreciază drept „un text indispensabil”. De asemenea, scriitorul Norman Manea

subliniază: „Imaginea străinului spune multe despre istoria și psihologia sa proprie, dar poate și mai multe despre vecinul-observator. Între evreul-ficțiune și cel real se află o întreagă istorie de mii de ani. Autorul acestei fascinante cărți ne oferă o descriere și o analiză aprofundată, subtilă și lucidă a unui anumit spațiu, dar mesajul său merge mult mai departe”. În prezența

autorului și a unui public numeros, cartea a fost lansată la Institutul Cultural Român din New York. (E.G.)

Colaboratoarea noastră **Corina Negrea**, de la Radio România Cultural, a realizat un interviu cu **Ada Yonath**, chiar în ziua când a fost anunțată premiarea, interviu din care publicăm fragmente:

C.N.: Cum a fost când ați aflat că ați luat Premiul Nobel?

A.Y.: Plin de zăriști!! ...Presa mi-a invadat, mi-a cucerit viața!

C.N.: Dar nu credeți că această atenție din partea presei este benefică și științei, în general?

A.Y.: Bineînțeles!! Ceea ce simt, ceea ce văd în jurul meu este faptul că imaginea științei a devenit, brusc, mult mai importantă aici, în Israel. Și cred că cel mai benefic este pentru tineri, pentru că îi poate inspira și poate însemna ceva pentru ei.

C.N.: Asta deși Israelul este o țară care acordă o atenție foarte mare științei și alocă și fonduri...

A.Y.: Prima afirmație este corectă. Pentru a doua, pe ce vă bazați? Eu n-am văzut până acum mulți bani pentru cercetare...

C.N.: Judec după rezultate...

A.Y.: Da?! Ei bine, cea mai mare parte sunt fonduri pentru care aplicăm nu numai în Israel dar apelăm și la finanțări americane, europene, etc. Fondurile alocate pentru cercetare în Israel sunt

Ada Yonath: Premiul Nobel pentru chimie, 2009

foarte limitate dar rezultatele sunt, într-adevăr, speciale pentru că și noi suntem pretențioși cu ceea ce alegem...adică, alegem doar cercetători buni și proiecte interesante.

C.N.: Aș vrea să vă rog să vă reamintiți de momentul în care ați făcut descoperirea aceasta spectaculoasă, care v-a adus Premiul Nobel?

A.Y.: Eram în laborator, firește, am văzut rezultatele cu ochii mei!...De fapt, pot spune că noi le-am creat, rezultatele, ceea ce noi am numit "harta structurală" sau "harta densității electronice". Am văzut asta...deci n-a fost ceva abstract, ceva ce-ar fi putut fi interpretat (ca fiind așa)...nu, era chiar ceva ce exista. Rezultatele sunt rezultate!...

C.N.: Și totuși, erați cam singura, n-au fost mulți cei ce-au crezut că ceea ce ați descoperit e important....

A.Y.: Corect, așa e....
C.N.: Ce s-a întâmplat după ce ați făcut descoperirea...?

A.Y.: Nici unul dintre cei care au crezut că, totuși, e ceva important nu mai trăiesc azi, din păcate!...Una dintre persoanele care au crezut mult în această cercetare și care a spus mereu că astfel de cercetări nu ar trebui oprite a fost Sir John Kendall, câștigător și el al Premiului Nobel, cercetător la Cambridge, în Marea Britanie, care a lucrat mult pe mioglobina și care a fost și în Comitetul Științific al Institutului Weizmann dar și director al Laboratorului European de Biologie Moleculară din Heidelberg. În ambele sale calități, a susținut că proiecte ca acesta nu trebuie oprite ci, din contră, susținute financiar și încurajate. Din păcate, a murit înainte ca eu să obțin rezultatele concrete în laborator, structura ribozomilor, cu 5-6 ani înainte, dar am avut mult de câștigat de pe urma colaborării cu el, de pe urma

experienței și a criticilor sale.

O altă persoană care m-a încurajat continuu este Chris Antighon din Washington, Statele Unite, care a fost și el în Comitetul științific al Institutului Weizmann, de asemenea laureat al Premiului Nobel. Din păcate, și el a murit cu 5-6 ani înainte ca eu să obțin rezultatul spectaculos.

Ar mai trebui menționat și numele lui Ken Holmes, director la Heidelberg, care a fost studentul lui Rosalind Franklin, femeia care a descoperit, de fapt, structura ADN-ului și care n-a primit Premiul Nobel....Ei bine, el știa foarte bine importanța a ceea ce făceam...Și, foarte important, trăia când am făcut descoperirea și mai trăiește și acum!

C.N.: V-a sunat?...

A.Y.: Nu, nu m-a sunat...deși, dacă stau bine să mă gândesc, cred că ar trebui să rectific: nu știu dacă m-a sunat, mai am încă 599 de apeluri nepreluante pe fiecare dintre cele trei telefoane mobile și încă 99 de mesaje, lăsate pe un altul... deci mai am peste 2000 de mesaje neascultate, s-ar putea să fie printre acestea....

C.N.: De ce ați ales să cercetați ribozomii? Ce v-a determinat să vă uitați în direcția asta?

A.Y.: Am vrut să descifrez ce se întâmpla la nivelul celular din punct de vedere genetic...asta a fost problema pe care voiam s-o rezolv și am crezut că este o problemă cardinală a cărei rezolvare ar fi avut un impact extraordinar din punct de vedere medical, pentru că ribozomii ar putea fi o țintă pentru antibiotice. Acesta era procesul pe care am vrut să-l înțeleg.

De ce ribozomii? N-am început cu

ribozomii, am început cu componente mai mici dar am găsit destule argumente experimentale care m-au făcut să aleg problemele mari...

C.N.: Și ce v-a făcut să continuați, în ciuda scepticismului aproape general din jurul dumneavoastră?...

A.Y.: Am avut rezultate! Indicii că ceea ce făceam va merge - nu imediat, nu a doua zi, nici a treia, nici că va fi ușor sau rapid. Dar mi-am dat seama că magnitudinea problemei și magnitudinea posibilei soluții ar justifica orice volum de muncă... erau multe idei acolo, era multă investiție intelectuală, multă imaginație...am avut indicii, chiar dacă nu foarte solide, și am avut probleme să le transfer lumii, pentru că lumea aștepta rezultate mărețe... dar au fost suficient de interesante....

C.N.: Nu v-ați simțit niciodată trăind într-o lume doar a bărbaților...

A.Y.: ...care, de fapt, nu-i o lume chiar așa de rea...bărbații sunt drăguți!... (râde)...Nu, vorbind acum serios, nu m-am simțit trăind într-o lume a bărbaților și nu m-am simțit privată de nimic, n-am simțit că aparțin unei lumi și alteia, nu... În grupul meu sunt multe fete și mulți băieți, și au fost întotdeauna; în departamentul meu peste 50% sunt femei, așa că pentru mine nu e o lume a bărbaților... știu că lumea își dorește să audă altceva...

C.N.: Nu, am fost doar curioasă să aflu opinia dumneavoastră în legătură cu această situație, de ce așa de puține femei primesc Premiul Nobel...

A.Y.: Pentru că în știință sunt puține femei...și sunt puține femei care își asumă riscul de a porni la lucruri mari în știință și de a lupta pentru recunoaștere.

Zgârie-norul diamanturilor din New York

La New York, pe strada 47 va fi construit un bloc cu 34 de etaje destinat diamanturilor. Fațada lui este desenată asemenea fațetelor unui diamant șlefuit. O delegație a firmei proprietare a clădirii a vizitat Israelul pentru a atrage chiriași pentru acest zgârie-nor original. Dar și pentru a solicita avizul israelienilor de la Bursa Diamantelor din Ramat Gan asupra măsurilor de securitate folosite în cele patru clădiri ale lor, deocamdată unice în lume. Blocul de diamante din New York va costa 750 de milioane de dolari și va avea trei etaje subterane, cu încăperi blindate, din oțel.

"Protector", nave militare robot

Israelul se află, pe plan militar, în vârful tehnologic al construirii de „drone”, avioane fără pilot. Iată acum și prima navă militară fără personal. Denumite „Protector”, aceste mici vedete rapide pot patrula coastele israeliene, conduse de la distanță. Construite de concernul militar „Rafael”, ele sunt dotate cu camere video, sensori și armament.

Robinet care oferă apă la temperatura dorită

Ca să obținem apă caldă care să nu ne frigă, de obicei dăm drumul la unul din robinete și apoi la celălalt, începând cu cel de apă caldă, de pildă, și apoi o amestecăm cu cea rece. Dar acest sistem, general pe plan mondial, înseamnă o pierdere de apă. Israelul, o țară unde apa e prețioasă, are nevoie de o soluție mai economică. Ea este oferită acum de firma „Magdal”, care a inventat un robinet unde apa fierbinte e amestecată forțat pe conductă cu cea rece, înainte de a ajunge la robinete și este livrată exact la temperatura dorită și fixată electronic, de utilizator. În plus, apa rece nefolosită, dacă am deschis robinetul rece mai tare, se întoarce în circuit și nu se pierde. Același robinet poate fi folosit și la dușuri.

Această inovație a fost prezentată la o conferință ce a avut loc în Israel, cu participarea a 1500 de oameni de știință și personalități politice din lume și a 2 500 de inventatori și cercetători israelieni.

Evreii chinezi din Haifeng

La finele lunii octombrie au sosit în Israel primii 7 evrei chinezi din Haifeng, pentru a urma cursuri de pregătire în iudaism. Ei vor fi urmați de alți evrei din această localitate, situată în provincia Manciuria din China. Prezența evreilor la Haifeng, localitate de lângă Harbin, este atestată documentar de cca. 900 de ani, prima sinagogă din oraș fiind ridicată la 1163. (În China evreii au venit pe Drumul Mătăsii încă din secolul VIII). La începutul sec. XVII, un împărat din dinastia Ming a stabilit 7 nume pentru evrei, respectate până azi: Ai, Lao, Jin, Li, Shi, Zhong și Zhai. La Haifeng există și un cimitir evreiesc, cu 600 de morminte, unde se află și cel al tatălui fostului premier Ehud Olmert, decedat acolo în 1941. Ehud Olmert a vizitat cimitirul și a pus o piatră pe mormânt.

Viitorul bionergiei:

Tamariscul, un arbore care crește numai în Israel

Compania israeliană „Mihar Bio-energy” își propune să dezvolte în deșert plantații de tamarisc, un arbore care crește numai în această țară și care are o mare putere calorică. Imense suprafețe deșertice pot fi astfel ajutate să devină surse de biomasă, mai ales că tamariscul se mulțumește și cu apă uzată sau reciclată. În circa cinci ani, lemnul de tamarisc va putea înlocui 12% din consumul energetic de cărbune al Israelului. În acest scop, la Ashkelon va fi construită o centrală electrică de 50 MW, ce va folosi lemn de tamarisc, o centrală care nu poluează atmosfera, spre deosebire de cele pe cărbune.

Pagină realizată de
ANDREI BANC

Scurt 2 (Scurt pe doi)

Recunoaștere

O sală de la etajul doi al corpului Norris Hall aparținând Universității americane Virginia Tech a primit numele profesorului român Liviu Librescu. Gestul este o recunoaștere a eroismului său în timpul masacrului de la 16 aprilie 2007, soldat cu 33 de morți. Ideea a venit din partea Departamentului de Științe Inginerești și Mecanică.

Adolf Hitler produce confuzii printre elevi

Un elev britanic din 20 este de părere că Adolf Hitler a fost un antrenor al echipei germane de fotbal și unul din șase crede că Auschwitz este un parc tematic al celui de-al Doilea Război Mondial, potrivit unui sondaj citat de cotidianul „The Daily Express”. Un sfert dintre copii au afirmat că o bombă nucleară a fost lansată deasupra orașului Pearl Harbor, iar unul din 20 a apreciat că Holocaustul a fost festivitatea de la finalul războiului. Studiul a fost realizat de organizația caritabilă pentru veterani Erskin, pe un eșantion de 2 000 de copii, cu vârste între 9 și 15 ani.

„Pune-mi în inimă, Doamne, iubirea de știință și de fapțurile Tale...”

Inaugurarea noului sediu al Centrului de Ajutor Medical cu ocazia a 40 de ani de la înființare

Hanucut habait - inaugurarea noii case a Centrului de Ajutor Medical a F.C.E.R., la 40 de ani de la înființare - a fost retrăire pentru unii, istorie pentru alții, sentiment de reînținerire a vieții comunitare pentru toți. Nu doar fiindcă gazdele au fost tineri lideri ai D.A.S.M. și ai Centrului, - concurând, acum, cu orice policlinică particulară care se respectă -, ci fiindcă tinerețea ca mod de gândire ne-a indus-o, inițiatorul proiectului devenit realitate cu ajutorul Joint-ului, președintele F.C.E.R., dr. *Aurel Vainer*. Câteva memorii necesare. Centrul de Ajutor Medical (C.Aj.M.) a început să funcționeze cu un singur medic-director, dr. *Arthur Meyersohn*, „înnarmat” cu un stetoscop și un tensiometru, dar și cu multă energie, competență, determinare susținute de fondatorul Centrului, Șef Rabin dr. *Moses Rosen* z.l. Directoratul a fost preluat de prof. univ. dr. *Lazăr Kleinerman*, cardiolog de elită din a doua jumătate a secolului trecut. Au fost cu noi foști directori, prof. univ. dr. *Andrei Voinea*, tatăl spiritual al multor generații de medici ortopediști, și medicul psihiatru, fondator al primei secții de geronto-psihiatrie din țară la Spitalul „Gh. Marinescu”, dr. *Alexandru Elias*. Revenire în prezent: 14 medici, sediu la standarde europene. A nu se confunda cu mulțumirea de sine. Conducerea Federației dorește ca Centrul să devină, cu sprijinul Joint-ului, „cartea de vizită a F.C.E.R.” și asta înseamnă

continuă strădanie de perfecționare (ec. *Attila Gulyas*). Inaugurarea a însemnat: ~ reînțregirea familiei D.A.S.M.; ~ un pas înainte spre extinderea serviciilor medicale; ~ o perspectivă: deschiderea unui centru de recuperare medicală; ~ încă o ilustrare a „excelentului parteneriat” F.C.E.R. - Joint (dr. *Aurel Vainer*). Evenimentul a presupus retrospectiva, spiritul critic și autocritic, recunoașterea meritelor unor lideri D.A.S.M. și Joint din trecut și prezent, promovarea tinerilor care aduc cu ei „un alt stil” de muncă (dr. *Alexandru Elias*). Moment de emoție: dr. *Alexandru Elias* a înmănat directorului Joint pentru Europa și America Latină, *Alberto Senderey*, un document care atestă prezența Joint-ului în România din 1920. Motiv de celebrare (Joint-ul împlinește 90 de ani de când activează la noi) și prilej de: ~ reamintire a celor patru îndatoriri ale Joint-ului: 1. păstrare (a bunurilor); 2. îmbunătățire (a activității); 3. stopare (a unor linii de ajutor); 4. dezvoltare (a altor direcții de acțiune); ~ bucurie pentru noua existență a Centrului; ~ optimism generat de conlucrarea între oameni de toate vârstele (*Alberto Senderey*). În pofida crizei financiare, B'nai B'rith România a făcut donații Căminului „Rosen”, împreună cu F.C.E.R. și C.E.B. a întreprins acțiuni umanitare și le va continua (președintele B'nai B'rith România, ing. *José Iacobescu*). Mulțumiri pentru sprijin financiar au fost aduse conducerii F.C.E.R., Joint,

D.A.S.M., C.A.P.I., personalului medical al C.Aj.M, Primăriei Capitalei (dr. *Mona Bejan*). Urările de viață lungă (consilierul Primarului Capitalei, dr. *Traian Negrei*) în respectul valorii iudaice de *Tikun Olam* - vindecare a lumii (președintele C.E.B., *Erwin Şimşensohn*) au fost preluatul clipelor solemne: tăierea panglicii (dr. *Aurel Vainer*, *Alberto Senderey*) și dezvelirea plăcii inaugurale (vicepreședintele F.C.E.R., ing. *Paul Schwartz*, directorul Joint pentru România, *Israel Sabag*, fostul președinte interimar al F.C.E.R., av. *Iulian Sorin*, fostul director al D.A.S.M., ing. *Nilu Aronovici*, fostul director al C.Aj.M., dr. *Alexandru Elias*). Diplome de Excelență din partea conducerii F.C.E.R. au fost primite de ing. *Nilu Aronovici*, prof. univ. dr. *Andrei Voinea*, dr. *Alexandru Elias*, dr. *Mona Bejan*. Ceremonial religios: Prim Cantorul *Iosif Adler* a bătut Mezuză de la intrare și a cântat *Hanucut Habait*. „Pune-mi în inimă, Doamne, iubirea de știință și de fapțurile Tale...”. Cu *Jurământul lui Maimonide* (interpretare -*Roxana Guttman*) a început - în prezența unor rezidenți de la Căminul „Rosen”, însoțiți de directorul Căminului, *Gaetano Perrotta*, și dr. *Stela Anghel*, a unor lideri comunitari din țară, a unor reprezentanți ai Spitalului Caritas - „Nicolae Cajal”, ai Primăriei Capitalei ș.a. - noua viață a Centrului.

IULIA DELEANU

Andrei Munteanu, prietenul nostru moldovean

„Important este că suntem împreună”

L-am întâlnit la Cristian, la cursurile de SiHa. Tânăr, vesel, talentat, pasionat, îndrăgostit de limba idiș, de cultura evreiască, apropiat de cei care erau prezenți acolo, indiferent de vârstă. Am aflat că, de câțiva ani este unul dintre organizatorii cursurilor, deși nu este originar din România ci din Moldova vecină. Este regizor, dar Andrei Munteanu este mai mult decât atât.

Acolo, la Cristian, era foarte ocupat. Era animatorul nostru, răspundea de partea *interactivă* a programului, ne învăța cântece idiș și dansuri evreiești tradiționale. Cu răbdare, repeta, învăța cu noi melodiile și textele cântecelor. El avea voce. Noi, mai puțin. Sincer să vă spun, nu l-am invidiat. L-am spus că am înregistrat „performanțele” noastre și mi s-au părut de-a dreptul groaznice. „Nu contează”, mi-a replicat. „Important este că suntem împreună și cântăm”.

Am vrut să știu mai multe despre el, cum a ajuns pe meleagurile noastre, cum s-a implicat în activitățile Rabinatului. Și-a făcut timp să stea de vorbă cu mine. Discuția s-a dovedit a fi pasionantă.

Andrei s-a născut la Chișinău, într-o familie româno-ruso-evreiască. Tatăl provine din Odessa dintr-o familie marcată de cultura rusa. Mama, originară dintr-o familie din Moldova, îndrăgostită de cultura română. Astfel că Andrei le-a

cunoscut pe amândouă, s-a atașat de ele, dar adevărata lui dragoste este cultura și limba idiș, în care simte și se exprimă cel mai bine. Absolvent de sociologie și, în paralel, de regie de teatru, la Chișinău, Andrei Munteanu a lucrat la Centrul comunitar Kedem unde, timp de doi ani, a coordonat programele culturale și a fost redactorul emisiunii „Af der idișer gas” (Pe strada evreiască) la televiziunea națională din Moldova.

A părăsit această activitate, după ce în comunitatea evreiască din Chișinău au apărut o serie de tensiuni care, practic, au scindat-o.

Ca reprezentant al tinerilor evrei moldoveni, urma să însoțească un grup de copii la Cristian. N-a ajuns decât el, copiii fiind opriți la granița moldovenească din cauza unor impedimente birocratice. Atunci a început prietenia lui cu „ai noștri”, care au profitat de cunoștințele și capacitățile lui organizatorice și l-au atras irevocabil spre Cristian. Lucru cu atât mai ușor acum, când Andrei Munteanu își continuă studiile la UNATC și lucrează la TES. Pregătește, ca asistent al regizoarei Cătălina Buzoianu, spectacolul „Magicianul din Lublin”, de Isaac Bashevis Singer, în rolul principal fiind actorul Marius Manole.

Andrei mi-a povestit multe despre evreii din Moldova unde mai există o comunitate puternică, o viață evreiască destul de intensă, școli evreiești de stat, adică două licee, unul teoretic, altul tehnic (faimosul liceu ORT cu o veche tradiție), cu mulți copii, numărul lor crescând datorită stabilirii israelienilor în Moldova. La aceste școli se predau șase ore de ebraică pe săptămână, la liceul teoretic RAMBAM se predă și limba idiș, precum și elemente de cultură și tradiție evreiască.

Primul decret prezidențial după declararea independenței Moldovei, mi-a povestit el, a fost cel referitor la susținerea și promovarea culturii evreiești. Nu este de mirare, dacă ținem cont de

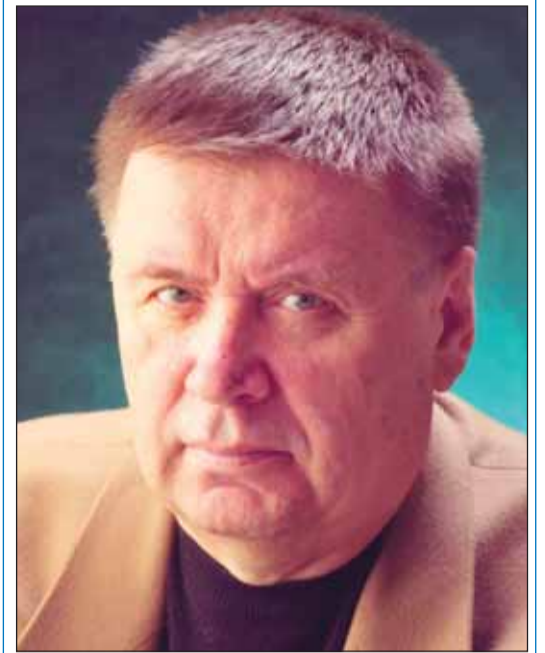

contribuția personalităților evreiești din Moldova la menținerea subtilă a caracterului românesc al țării. O serie de intelectuali evrei originari din Basarabia, cu studii la București în perioada interbelică, mi-a dezvăluit Andrei, s-au aflat la originile procesului de reintroducere a limbii române și s-au luptat pentru păstrarea purității ei.

Acum, îl vom cunoaște pe Andrei și în ipostaza de regizor la TES. Sperăm să aibă succes. Noi îi vom ține pumnii și promitem să venim la premieră.

EVA GALAMBOS

OLE HADAȘ ÎN ISRAEL

Episodul 1

Plec în Israel. Nu, nu plec în excursie... plec definitiv... voi fi *ole hadaș* în țara sfântă... *Ole hadaș* înseamnă nou venit cu acte în regulă. Aceste cuvinte le-am învățat în momentul în care Rașela mea pe care o cheamă Miriam m-a convins că trebuie să facem saltul vieții noastre către Israel. De ce? În primul rând fiindcă așa vrea ea, iar în următoarele rânduri pentru că așa fac toți oamenii care au legal această șansă. Ea - evreica, îmi acordase mie, unui umil creștin, prin căsătorie, șansa de a emigra în Ereț Israel. Să ne înțelegem! Totul se întâmpla în anul de grație 1977, luna lui Cuptor, când am pătât pe scara avionului care ne-a transportat direct la Tel Aviv, pe aeroportul Ben Gurion. Ben Gurion a fost primul prim-ministru al nou înființatului stat Israel în 14 mai 1948. Lui îi aparține celebrul răspuns la întrebarea: „Când, evreii - veniți din toată lumea în noul stat - vor forma cu adevărat un popor unit?” Răspuns: „Când noul stat format va avea curbele și hoții lui, evreii vor forma un popor suveran în propria țară!!!”

Și nu după multă vreme, precizarea lui s-a adevărit.

Spre capitala acestui stat zburam eu pe 2 august 1977. Împreună cu Miriam a mea și cu copilul nostru, în vârstă de 6 ani, proaspăt împliniți, copil care zbura pentru prima oară cu avionul și care deasupra Tel Aviv-ului a exclamat cu voce tare spre deliciul tuturor: „Vai, ce mare e Bucureștiul ăsta!!!”

De abia atunci mi-am dat seama în ce aventură mă avântasem fără să mă gândesc prea mult la ceea ce putea să se întâmple. Bun sau rău. Ce bine că omul e tânăr atunci când e tânăr!!! Nu puteam rosti cu mâna pe inimă că sunt în stare să cuceresc lumea, dar situația mă obliga la acțiune. Nu mai puteam să gândesc ca un om angajat pe un post conform pregătirii sale și așteptând să treacă anii pentru a ieși la pensie. Mi uitaam la Miriam, care visa Hollywood-ul la picioarele sale. Am uitat să vă spun că Miriam este actriță, actriță foarte bună, plurivalentă, cu reale calități de vedetă, dar într-un stat în care arta e la dispoziția politicului vedeta în artă devine reacționară și de aceea ea nu este niciodată binevenită. Deci s-o stărpim de mică, tovarăș! Mă uitam la copilul care nu avea nici o vină că părinții lui îi schimbau soarta, sau mai bine zis, încercau să-i schimbe cursul vieții.

Trebuia să-i adăpostesc undeva, să-i hrănesc și să le îndrum pașii... dar, în primul rând, pașii mei trebuiau să se îndrepte în direcția cea bună pentru a putea asigura existența mea și a micii mele familii.

Aterizăm. Ne grăbim spre ieșire. Apar niște oameni de ordine de la care am deslușit, clar, un singur cuvânt: „SAVLANUT”.

Am aflat imediat că, în traducere, înseamnă: „RĂBDARE”.

Greu de acceptat, când eram atât de nerăbdător. Am pus piciorul pe pământul Israelului. Eram OLE HADAȘ.

EUGEN ROTARU

ULTIMA ORĂ

AGNIA BOGOSLAVA (z.l.)

Am primit pe e-mail, de la domnul Costel Safirman (Israel), trista veste că la 16 noiembrie a.c. a plecat dintre noi regretata actriță Agnia Bogoslava. Fie-i memoria binecuvântată.

O remarcabilă acțiune umanitară israeliană

Operații pe cord gratuite pentru copii români

În luna mai a.c., Radio România Cultural, în emisiunea "Știința, în cuvinte potrivite", a difuzat un apel al prof. Tiberiu Ezri privind posibilitatea operării gratuite în Israel a copiilor români cu malformații cardiace. Zeci de părinți au sunat - și mai sună încă - la redacția din Radio, cerând să fie puși în contact cu prof. T. Ezri. De aceea i-am solicitat profesorului T. Ezri un articol în legătură cu această inițiativă filantropică și umanitară israeliană.

Istoria operațiilor pe cord filantropice la copii începe cu inițiativa binecuvântată a medicului american Ami Cohen, care a emigrat în Israel și a început în 1995 proiectul "Save a Child's Heart" (Salvează Inima Unui Copil), finanțat prin fundația filantropică "Save a Child's Heart" (SACH), care recrutaază donații și voluntari. SACH se dedică total ideii care susține că fiecare copil merită tratament medical de cel mai înalt nivel, indiferent de rasă, naționalitate, religie, culoare, sex și stare financiară. Acest principiu este demonstrat și de faptul că, în timp ce în ultimii ani, teroriștii palestinieni din organizația Hamas bombardau localități israeliene, noi operam sute de copii palestinieni cu malformații cardiace.

Până acum au fost tratați de noi peste 2100 copii, din 36 de țări, majoritatea din Africa și din Teritoriile Palestiniene dar

și din China, Moldova, Rusia, Ucraina, Kazahstan și România.

Programul SACH tratează copii cu vârsta între zero și 18 ani. Costul operației, cazarea și alimentația copilului și ale unuia dintre părinți este acoperit de SACH. Bolnavul plătește numai biletele de avion dus-întors. Copiii sunt operați la spitalul universitar Wolfson, din Holon, un oraș situat la câțiva kilometri de centrul metropolei Tel Aviv. Spitalul este finanțat de statul Israel și, deși are posibilități financiare limitate, este bine înzestrat cu echipament și personal medical. Secția de chirurgie cardiacă este condusă de dr. Lior Sasson, secția de cardiologie pediatrică - de dr. Akiva Tamir, terapia intensivă pediatrică - de dr. Zion Hourii iar eu (prof. Tiberiu Ezri, absolvent în 1976 al Facultății de Medicină din Timișoara și emigrat în Israel în 1978) sunt șeful

departamentului de anestezie.

Până acum, copiii români au fost aduși aici sporadic (cam zece, în total), având în vedere că și în România se fac operații pe cord deschis. În acest an, SACH și spitalul Wolfson au strâns în mod special bani pentru a ajuta copiii români. Deocamdată, am primit în jur de 30 de apeluri din România. Legătura se face prin e-mail. În ultima lună, am reușit să operăm cu succes trei copii. La ora actuală, principalele piedici sunt complicațiile procedurale și comunicarea. Soluția este ca noi să facem de 2-3 ori pe an o vizită preoperatorie în România a copiilor candidați ca să-i putem consulta (inclusiv să le facem o ecocardiografie) pentru a decide cine poate fi operat și în ce ordine de preferință. Avem nevoie de cineva care să ne aranjeze formalitățile legale de permis de a consulta și să ni se asigure o cameră de consultații.

Dacă totul merge bine, am putea opera câteva zeci de copii români în fiecare an.

Sperăm ca această inițiativă umanitară bazată pe o reală necesitate și sprijinită de voluntariatul personalului medical de la spitalul Wolfson și SACH, să poată fi pusă pe drumul cel bun și continuată atât timp cât va fi necesar.

Prof. dr. TIBERIU EZRI
(tezri@netvision.net.it)

Dr. Aurel Vainer: În curând vom sărbători 90 de ani de la emanciparea evreilor din România

(Urmare din pag 9) - Ce va mai cuprinde raportul general pe care-l veți prezenta?

- Vom încerca să prezentăm în ade-vărata lumină atât lucrurile pe care le-am făcut bine, cât și pe cele pe care le-am făcut mai puțin bine.

Vom arăta care a fost activitatea noastră pe plan social, cel mai important aspect al muncii noastre, căci din 8000 de membri ai comunităților un sfert - circa 2000 - sunt asistați de noi. Este vorba de un sfert din comunitatea noastră și sarcina nu-i deloc ușoară sau simplă...

Pentru bugetul asistenței sociale și medicale cheltuiem peste 3 milioane de dolari numai în acest an.

Circa 45% din acești bani provin din sponsorizările organizațiilor evreiești din străinătate (venite prin intermediul Jointu-

lui) iar restul, din fondurile comunității.

- Care este a doua dumneavoastră prioritate după activitatea de ajutorare a celor nevoiași?

- Este vorba de întreaga activitate legată de Cultul mozaic. Avem 88 de sinagogi care trebuie să funcționeze, avem 4 rabini pe care-i finanțăm, organizăm sărbătorile religioase (Purim, Pesah, Sucot), etc.

- Într-adevăr, am asistat personal la o minunată seară de Sucot organizată într-o „suca” tradițională care uimea prin bogăția și decorațiile sale. Am asistat și la inaugurarea Monumentului Holocaustului și readucerea în România a celor 12 suluri de Tora și vă felicit din inimă pentru realizarea acestor evenimente speciale... Au participat personalități de vază din Israel și România și într-adevăr aceste evenimente nu mi se vor șterge prea repede din memorie. Dar nu pot încheia acest interviu, fără să vă pun o întrebare legată de prezervarea patrimoniului sacru evreiesc... Întrebarea se referă la cimitirele evreiești răspândite pe teritoriul României.

- Dacă avem 88 de sinagogi - din care cam jumătate în funcțiune - aflați că, în privința cimitirelor, numărul lor se ridică la 821!

Trebuie să vă mărturisesc că Jointul ne ajută financiar dar numai pentru cei vii. Și chiar și pentru aceste persoane în viață, Jointul oferă ajutor numai celor născuți până la 1944.

Cei născuți după această dată nu

beneficiază de nici un ajutor din partea Jointului chiar dacă sunt handicapați, bolnavi sau lipsiți de mijloace. Noi, Federația, ne ocupăm și de aceștia. Problemele sunt multe și problema întreținerii cimitirelor ne apasă foarte mult.

Nu neglijăm nici activitățile culturale - ați asistat la acordarea Premiului Șafran și la lansarea cărții profesorului Andrei Marga -, dar toate aceste sarcini grevează asupra noastră și... nu ne este ușor.

Prof. Marga este o mare personalitate în România și dânsul a dedicat o carte... „fraților mai mari”. A fost o onoare pentru noi să tipărim cartea la Editura Hasefer și sunt fericit că lucrarea a apărut în condiții grafice excepționale.

La 10 decembrie vom serba la București 90 de ani de la emanciparea evreilor din România. În 1919 a avut loc emanciparea evreilor și, împreună cu Ambasada Franței, se va organiza la Institutul Cultural Francez o sesiune dedicată acestui eveniment special.

În cadrul acestui eveniment, eu personal voi primi decorația „Legiunii de Onoare”. Decretul a fost deja semnat de președintele Nicolas Sarkozy și, până acum, numai soția mea, Anette, a aflat acest lucru. Acum vi l-am dezvăluit și dumneavoastră.

- Vă felicit și vă urez să puteți duce la bun sfârșit toate sarcinile asumate.

DOINA MEISELES
(Din „Jurnalul săptămânii”, Israel)

Festivalul Filmului Israelian

Ambasada Israelului împreună cu Arhiva Națională de Filme și Cinemateca Română, a organizat între 19-25 noiembrie a.c., la cinematograful Eforie, anualul Festival al Filmului Israelian. „Este o tradiție de aproape un deceniu care ne oferă de fiecare dată prilejul de a prezenta filme de calitate ce reflectă specificitatea vieții israeliene”, a arătat E.S. David Oren, ambasadorul Statului Israel, la conferința de presă dedicată evenimentului. Dintre cele șapte filme artistice care urmau să fie prezentate, trei sunt de dată recentă: „Eli și Ben”, (producție 2008), „Trei mame” (2006) sau „Datoria” (2007). Chiar dacă celelalte sunt mai vechi, din anii 60 sau 70, ele ajută la înțelegerea marilor schimbări care au intervenit în Israel în ultimii 40 de ani, a precizat domnia-sa, adăugând că în actuala ediție urmau să fie prezentate și scurte filme documentare. David Oren a mulțumit pentru buna colaborare cu Cinemateca din București și cu ceilalți parteneri: „24 Fun” și „Cinemagia”. Vom reveni cu cronici despre cele mai reușite filme, în numărul următor. (E.G.)

Omul zilei

Liana Saxone-Horodi

Artist plastic și publicist

La sărbătorirea a 50 de ani de activitate creatoare, Liana Saxone-Horodi, în prezent stabilită în Israel, mărturisește într-un interviu acordat Lucreziei Brezintu: „De la Dumnezeu am fost binecuvântată cu talentul la pictură și, pentru că nu am vrut să mă risipesc, este ceea ce am făcut 50 de ani cu seriozitate și cu «pretenția» de a face acest lucru cât mai bine”.

Dăruită și cu arta cuvântului, moștenire din partea tatălui, Liana Saxone-Horodi își dorește ca pe viitor să adune într-un volum tot ceea ce a scris până acum și speră că într-o zi să apară și un „Album de artă Liana Saxone”. La 16 noiembrie a.c. a avut loc deschiderea festivă a expoziției intitulată „Până acum, cincizeci de ani de creație”, la Palatul Culturii din Neshet. Expoziția pictorială este dedicată memoriei lui Shmuel Rainish, președintele H.O.R. din Haifa, fost președinte al Consiliului Comunal Neshet. La ceas aniversar, „Jurnalul Național” o declară pe Liana Saxone-Horodi „Omul zilei”.

Franța și emanciparea evreilor din România

Colocviu internațional

PROGRAM

Ora 9.00: Deschiderea colocviului: E.S. dl Ambasador Henri Paul; Dr. Aurel Vainer, președintele F.C.E.R., deputat în Parlamentul României; dl Denis Sorriot, directorul Institutului Francez din București.

Ora 9.30-12.00: Prof. Andrei Marga, președintele Universității Babeș-Bolyai, din Cluj-Napoca: „Emancipare, asimilare, disimulare (diferențiere)”.

Prof. Gérard Nahon, director de studii emerite la Școala de Înalte Studii, secția Științe Religioase, Paris: „De la emanciparea evreilor din Franța la epoca Consistoriului”.

Prof. Carol Iancu, profesor la Universitatea Paul Valéry, Montpellier III, director al Școlii de Înalte Studii de Iudaism: „Franța și emanciparea evreilor din România”.

Prof. Ladislau Gyémánt, decanul Facultății de Studii Europene a Universității Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca: „Emanciparea evreilor din Transilvania”.

Ora 14-17.30: Dl. Georges Weill, responsabil pentru Patrimoniul, Biblioteca și Arhivele Alianței Israelite Universale: „Alianța Israelită Universală și logica franceză a emancipării evreilor”.

Prof. Florin Alexandru Platon, decanul Facultății de Istorie de la Universitatea „A.I.Cuza” din Iași: „Franța și modernizarea politică a României (secolele 19-20)”.

Prof. Victor Neuman, profesor la Universitatea de Vest din Timișoara: „Emanciparea evreilor din Banat”.

Dr. Felicia Waldman, Centrul „Goren Goldstein” de Studii Iudaice, Universitatea din București: „Dubla identitate culturală în contextul luptei pentru emancipare”.

Dr. Măriuca Stanciu, Centrul „Goren Goldstein” de Studii Iudaice, Universitatea din București: „Moses Gaster și emanciparea evreilor din România”.

Dl. Țicu Goldstein, traducător, București: „Adolphe Stern și lupta pentru emanciparea evreilor români”.

Dr. Adrian Niculescu, SNSPA, Facultatea de Științe Politice, București: „Revoluția română de la 1848 și problema emancipării evreilor din Valahia”.

Dr. Hary Kuller, Centrul de Studii pentru Istoria Evreilor din România al F.C.E.R.: „Presă evreiască română și emanciparea evreilor din România”.

Ora 17.30: Prezentarea noii ediții în limba română a cărții prof. Carol Iancu: „Evreii din România (1866-1919). De la excludere la emancipare”, apărută la Editura Hasefer, cu o prefață de prof. Andrei Marga și un cuvânt înainte de dr. Aurel Vainer.

Ora 18: Ceremonie de acordare a „Legiunii de Onoare” de către E.S. Henri Paul pentru dr. Aurel Vainer.

ANIVERSARI

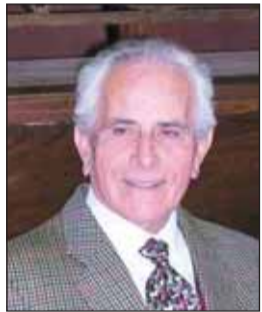
Tania Lovinescu - 85

Între „zăpezile de altă dată”, de când am intrat la revistă, și cele de azi există o oglindă retrovizoare: *Tania Lovinescu*. Trecea printr-o experiență dramatică din existența ei, din care mai târziu avea să se nască romanul „*Mă numesc Alzheimer*”, ajuns acum la a patra ediție. Cred că tocmai această capacitate de a-și domina suferința prin actul artistic a salvat-o de la naufragiile, știute și neștiute, de când o cunosc. Și „*Femeia lui Loth*”, carte scrisă la câteva decenii după război, are o geneză asemănătoare. Gestajia îndelungată este cea care îi dăruiește profunzime și-i preschimbă trăirile în cronică de generație. Există acolo ferestrele camuflate, alarmele aeriene, nopțile Bucureștilor cu cer înroșit de vălătăile sinagogilor, arzând în pogromul din ianuarie '41. Tania Lovinescu nu a ales întâmplător să colaboreze la revistă, să se numere printre intelectualii care au protestat public, la Templul Coral, prin anii '80, la o întrunire neautorizată de Ceaușescu, organizată de Șef Rabinul dr. Moses Rosen z.l., împotriva „Saturaliilor”, scriere antisemită fără echivoc, într-un moment când manifestările deschise antisemite erau, oficial, interzise. Există un destin interior al scriitoarei, care se lasă întrezărit în „*Exerciții de luciditate*”: teama de uitare, înșingurarea, dar și contrapunctul lor: prietenii, care nu dezamăgesc niciodată. *La mulți ani și Ad Mea Veessrim!*, Tania dragă.

IULIA DELEANU

80 La mulți ani, domnule profesor Jean Askenasy!

Ascultându-l pe profesorul neuropsihiatru dr. *Jean Askenasy*, la recenta lansare de anvergură – vorbitori academicieni, public de elită – a cărții sale „*Emoții, umor, răs și plâns*”, am fost șocați de fraza lui de început: „Eu nu merit atâta cinste”. O frază care îndemna la reflecție. Era mai mult decât inteligența modestiei unui savant israelian,

născut în Bulgaria, cu primii ani de școală la Paris, format intelectual în România faliilor sociale dominante în secolul trecut. Era - în miezul ei - perpetuă competitivitate cu sine însuși, prelungire a unei profesii înrudite cu filosofia și arta, așa cum reiese și din lectura cărții, obișnuința a reflecției critice, conștientizare a nesfârșitului univers al creierului uman: cu cât îl studiezi mai mult cu atât descoperi mereu necunoscute teritorii. Ceva asemănător cu orizontul pe care crezi că-l poți atinge cu mâna ori cu soarele, în asfințit, căzând în mare. O frază cu atât mai tulburătoare cu cât profesorul *Jean Askenasy* este un nume de referință în lumea medicală internațională. Copilul e înclinat să creadă în aparențe. Omul de știință pășește șovăielnic, când, de fapt, pașii sunt uriași, conștient că descoperirile lui vor fi fatal depășite, ba, poate, chiar infirmate. Există în „*Emoții, umor, răs și plâns*” un aforism al lui Churchill: „Succesul înseamnă să mergi din eșec în eșec fără să-ți pierzi din entuziasm”. Lucru știut: selecțiile sunt o formă de testare a propriei personalități. Aforismul selectat indică modul de a fi al sărbătoritului nostru intrat, cum se spune, „în clubul octogenarilor”: să nu te dai bătut; să fii convins că nimeni și nimic – nici o împrejurare socială – nu-ți poate lua din ceea ce tu ești; să-ți crezi propriul sens al existenței. Noi, cei din sală, știind că profesorul *Jean Askenasy* conduce, în Israel, un institut de cercetări în problemele somnului, puteam fi tentați să credem că autorul cărții se referea la vastitatea unui imperiu încă plin de necunoscute: visul. Visul la propriu, visul la figurat. La o rederulare a filmului de atunci, mai probabil este că profesorul se referea la visul pe trezie al cercetătorului, practicat de-o viață: visul din nopțile pierdute în bătălii câștigate. În fața noastră era un om de indelebilă tinerețe spirituală, cu un echilibru sufletească purtând un nume, *Rita*, doamna sa, și cu o perspectivă: muntele care-l așteaptă să-l urce. *Ad Mea Veessrim*, domnule profesor *Jean Askenasy!*

CONDUCEREA F.C.E.R. și
„REALITATEA EVREIASCĂ”

În loc de „*Be my guest*”

Poate că nu e chiar așa...

La șuetă cu Dumnezeu

Deși cărțile sunt scumpe, există multă literatură ieftină. Printre cei care contribuie la proliferarea ei se numără Shaul Carmel, un autor de versuri caraghios-jucăușe, cu pretenții de filosofie. De un comic involuntar irezistibil sunt dialogurile lui cu Dumnezeu. Având ca model poezia de inspirație religioasă a lui Tudor Arghezi, care a inventat și acreditat un stil al comunicării neceremonioase cu divinitatea, Shaul Carmel discută și el, familiar și glumeț, cu Cel-de-sus. Diferența este însă, ca să ne exprimăm în termeni din același registru stilistic, ca de la Cer la Pământ. Interpelarea lui Dumnezeu de către Tudor Arghezi impresionează printr-o subtilitate a simplității, prin arta de „a scrie pe dedesubt”, în timp ce la Shaul Carmel invocarea dezinvoltă a Atotputernicului eșuează într-o șuetă frivolă, de un remarcabil prost-gust: „Doamne,/ Te-am văzut ieri pe stradă,/ Mergeai pe jos și zâmbeai./ Te-am recunoscut/ Printre necredincioșii Tăi./ În mulțimea care forfotea./ Care mișuna/ În stânga și-n dreapta,/ În dreapta și-n stânga./ Te-am recunoscut/ Pentru că semănăm leit;/ Tu cu mine și eu cu Tine” (Raiul pustiu - psalm 11); „Poate-mi explici, Atotștiutorule,/ Ce s-a întâmplat între noi?/ Între Tine și mine?/ Ce s-a întâmplat, Doamne,/ C-ai venit la mine?/ Tocmai la mine?/ Că așa, pe nepusă masă,/ Ne-am trezit împreună,/ Ba chiar ne-am împrietenit.” (Spune-mi! - psalm 21); „Rămâi peste noapte/ La mine, Doamne!” (Rămâi - psalm 25) etc.

Shaul Carmel și-a adunat într-un volum, cu o prezentare grafică elegantă, intitulat „Îngerul târziu” („Îngerul târziu”, Ed. Hasefer), o mare parte dintre textele scrise de-a lungul timpului, adăugându-le și o suită de inedite. Cartea are și un prefațor de lux, cunoscutul critic și istoric literar Eugen Simion, academician, care, în mod curios, adoptă în comentariul său un ton solemn, ca și cum ar fi vorba de un poet, nu de un veleitar cu aplomb: „Shaul Carmel este un poet mai conceptualizant, dialogul lui este, aproape în exclusivitate, cu un Dumnezeu pe care îl inventează în fiecare zi pentru că, fără neliniștile și rugile sale, Dumnezeu ar muri...” În realitate, mai probabil este că Dumnezeu ar muri de plictiseală dacă ar citi versurile lui Shaul Carmel.

ALEX ȘTEFĂNESCU
(Din „*România literară*”
nr.40 - 9 octombrie 2009)

POSTA
REDAȚIEI!

DI G. Bruchmaier ne trimite o cronică a spectacolului de la TES, cu piesa „Miss Daisy și șoferul ei”. Reproducem concluziile sale: „Iată-ne așadar aplaudând un ultim dar al „teatrului nostru evreiesc” cu o piesă de un autor evreu, marcat astfel prin întreaga-i biografie, cu o temă inspirată chiar din familia sa... dar piesa nu e jucată în idiș, cum ne-am fi dorit, și nici măcar (de ce oare?) legată, prin posibile argumente regizorale, de tradiția specifică. Dorim stare longevivă piesei, împlinirea și a acestor cerințe, poate, pe viitor, un plus de consistență mulțumirii noastre, aplauzelor noastre”.

DI Marius Vișovan, preot greco-catolic din Sighetu Marmăției, ne scrie că „este un vechi cititor al presei evreiești din România, încă din anii 80, când un prieten al tatălui meu ne aducea acasă regulat „*Revista Culturii Mozaic*”. Cunosc bine și sunt vrednice de respectul nostru contribuțiile evreilor la știința și cultura română. Sunt interesat de teologia iudaică și evoluția gândirii evreiești contemporane.” Corespondentul nostru ne trimite aprecierile lui despre rabinul Șlomo Sorin Rosen, pe care l-a ascultat de Hanuca, la sinagoga din Sighet. Din păcate, acest prieten al nostru continuă printr-o vehemență susținere a ideii false că nu legionarii i-au asasinat pe evrei în pogromul din București, în 1941, ci...comuniștii! Și face apel la simpatie față de legionari. Ne pare rău, stimate părinte, dar nu vom avea niciodată nici o simpatie pentru legionari! Fiindcă ei i-au asasinat pe evrei!

Dna Vicky Schwartz, din Dvora, Israel, ne trimite o emoționantă și poetică evocare a celei ce a fost președinta Comunității din Rădăuți, Tania Grimberg. Ne-o reamintim cu drag și noi pe Tania!

DI conf. univ. Vitalie Teodoru, care a vizitat Muzeul „Sigmund Freud” din Viena, ne trimite un articol despre marele psihanalist evreu, din păcate, articol de dimenșiuni ce exced spațiul de care dispunem noi. (A.B.)

„Nu numai schimbare de sediu, de înzestrări, dar și de mentalitate”

Interviu cu directoarea Centrului de Ajutor Medical al F.C.E.R., dr. MONA BEJAN

Cabinetul directoarei – medic de familie *Mona Bejan*, în prima zi de lucru din sediul cel nou al Centrului. Proaspăta Diplomă de Excelență pe birou, flori, mici jucării pufoase – mascotele ei. O pacientă tânără – pe punctul de plecare. O așteaptă – se pare – o operație destul de grea. Doctorița n-o încurajează cu vorbe convențional-compasiv-adormitoare; îi spune tot ce trebuie cu firescul, umorul, prietenoasa autoritate pe care i le cunosc de câțiva ani de când lucrează la noi. Noi, comunitatea.

Vă considerați o continuatoare sau o reformatoare?

O continuatoare reformatoare.

În ce constă reformele?

Computerizare, înnoirea și întinerirea personalului medical, specialități noi: pediatria și ecografia.

Mentori?

Doctorița *Ana Maria Orban*, de la Spitalul Elias, cu care am făcut rezidențiatul, doctorul *Alexandru Elias*. Punct comun - buni pedagogi, care m-au lăsat să iau decizii proprii, fără să-mi impună modul lor de gândire, m-au învățat să-mi respect colegii, să înțeleg că respectul lor vine în timp.

Ce sprijin ați primit pentru realizarea noului Centru de Ajutor Medical?

Sediul nou a fost visul de ani de zile al președintelui Federației, dr. *Aurel Vainer*. Ne-au ajutat ca D.A.S.M.-ul să devină o mare familie, sub un singur acoperiș, vicepreședintele ing. *Paul Schwartz*, secretarul general, ing. *Albert Kupferberg*, întregul Comitet Director, șeful Serviciului C.A.P.I., ing. *Rudy Marcovici*, și colegii săi: arh. *Lucia Apostol*, arh. *Irina Comărășescu* și *Alexandru Pavel*. A fost sprijinul directorului Joint pentru Europa, *Alberto Senderey*, al directorului Joint pentru România, *Israel Sabag*, și al asistentului său, *Eitan Horwath*. Ne-au susținut directorul D.A.S.M., ec. *Attila Gulyas*, administratorul D.A.S.M., *Rica Baleșanu*. Colegii mei au muncit mult fără să se plângă vreodată. Suntem o echipă adevărată; le mulțumesc.

Cum vă alcătuiți bugetul în condiții de criză și ținând cont de suferințele pacienților?

E foarte complicat, fiindcă ni se dă un buget în care trebuie să ne încadrăm.

Proiecte imediate și pe termen lung?

Să obținem toate autorizațiile de funcționare și venituri care să ne-o asigure. Asistații vor beneficia, în continuare, de gratuitate, dar salarii F.C.E.R., evreii și neevreii bucureșteni vor primi servicii medicale cu plată. E vorba nu numai de o schimbare de sediu, de înzestrări, dar și de mentalitate. Vrem să transpunem în realitate un alt vis vechi al domnului președinte *Vainer*: amenajarea unui Centru de recuperare medicală în clădirea F.C.E.R. din str. Anton Pann.

Relații cu conducerea și personalul medical de la Căminul „*Rosen*”?

Permanente. Noi le trimitem o dată pe săptămână un tehnician dentar, ei ne trimit pacienți. Personal, sunt medic de familie al multor rezidenți în Cămin. La începutul lui decembrie vom organiza primul training comun pentru personalul medical. Căminul are un foarte bun sector de fizioterapie.

O autoanaliză, o definire a muncii cu colaboratorii, o caracterizare a vieții acestui Centru?

1. Adaptare din mers, sfaturi luate în considerare, decizii care sunt ale mele. 2. Exigență și înțelegere. 3. Muncă din suflet pentru oameni.

IULIA DELEANU

Reuven Feuerstein -
„Doctor Honoris Causa”

Universitatea „Babeș-Bolyai”, din Cluj-Napoca, de prestigiu european, a decis să trimită conducerea academică superioară, în frunte cu rectorul *Andrei Marga*, pentru a acorda titlul „*Doctor Honoris Causa*” profesorului israelian de origine română *Reuven Feuerstein*, întemeietorul Centrului Internațional de Promovare a Capacității de Studiu, cu sediul la Ierusalim. *Feuerstein* s-a născut în România, în 1921, s-a refugiat în Israel în 1944 și și-a pus amprenta pe cercetarea în domeniul psihologiei și educației în secolul XX. Ceremonia a avut loc la Universitatea *Bar Ilan*, sub auspiciile ambasadorului României în Israel, Excelența Sa *Eduard Iosiper*. *Andrei Marga* a anunțat înființarea Institutului „*Feuerstein*” în cadrul Universității „*Babeș-Bolyai*”, din Cluj.

JEWISH REALITY

FROM OUR COMMUNITIES' LIFE

The parliamentary agenda

Dr. Aurel Vainer, member of the Parliament and president of F.J.C.R. participated to receptions on the occasion of the National Days of Spain, Germany, and Austria and received a distinction from the Romanian Academy. His agenda included participations to symposiums, interviews to publications from Germany, Israel, Spain, meetings with Alberto Senderey, director of Joint for Europe, with the leadership of ROMFILATELIA for the release of a postal stamp "First Yiddish Theatre in the World- 1876, Romania", visits in the Jewish communities from Botoșani, Iași, Timișoara, the presentation in the Deputies Chamber of the proposal regarding the increasing of the allocations according to the Law 189, receptions at Traian Băsescu, President of Romania, participation at the inauguration of the biggest mall in Romania, Africa-Israel (AFI). Dr. Aurel Vainer, in his quality of vice-president of the Economical Politics, Reform and Privatization Commission, expressed his support for the privatization project of OLTCHIM, for the leasing system functioning and the project for the mediation law.

In its new form our review allows more space to the community life. We publish our column "Face-to-Face", interviews with community leaders who present their activity and the problems they are confronted with, and we also inform about the manifestations in the cities of our communities with the participation of our members, and topics related to the Jewish life. In this edition we publish an interview with Mr. Alexandru Ausch, president of the Jewish community from Târgu Mureș. He spoke to us about the history of this community that in 1944, before the deportations to Auschwitz numbered 8000 members. At present their members are less than 200. Nevertheless, through the efforts of all the generations (unfortunately there are no more children), the community managed to achieve outstanding results. For example, with the help of the community members who donated part of their retirement money, with the help of the Federation, of the Ministry of Culture, of the local authority and of some generous sponsors, the restoration of four community synagogues was accomplished: Târgu Mureș, Gheorghieni, Târnaveni and Sighișoara. The last two are not active synagogues, but the synagogue structure was preserved, and their space is used for cultural activities, many related to Judaism. Through a similar collective effort, in Târgu Mureș a Holocaust Monument was raised, work of the sculptor Martin Izsak. The members of Târgu Mureș Jewish Community benefit from a special support, particularly in the health field, thanks to the aid of the Scottish Jews who created the Foundation Trust Târgu Mureș, functional for a decade. The restoration of the two cemeteries of the city began with the help of the members and of the sponsors. The religious life is maintained in spite of the fact that there is no rabbi in

Târgu Mureș and a prayer servant arrives only on Rosh Hashanah and Yom Kippur. Every Sabbath there is a *minyán*, and the great holidays are celebrated with proper means. The great majority of the community leaders is represented by the middle-aged generation, but at its reunions other members are often invited as well.

The review page "Communities" includes the communitarian activities and the activities related to Judaism involving the communities. In this edition we continued to present the Holocaust Day in different communities. A symposium entitled "Memory Exercises. Shoah-Holocaust" was organized at the

Primary School "Al.I.Cuza" in Podu Iloaiei (Iași). Many personalities from the city and the county presented papers, between the participants there were history teachers from Iași, Botoșani, and other Moldavian counties, as well as from Bucharest. In Suceava the Holocaust Day event was organized at the Bucovina Library; the event was opened by professor Sorin Golda, president of the Jewish community, in the presence of several Romanian personalities. In Băilești (Craiova), the commemoration was organized at the Primary School n.2, and was attended by representatives of the local authorities, teachers and students, and by the vice president of the Jewish community from Craiova, and a Holocaust survivor.

The review published an evocation of one of the most important and known Jewish personalities from Oradea, Dr. Carol Mozes, at four years from his death. A honorific citizen, Dr. Carol Mozes remained in the local memory not only as an exquisite diagnose, but also as the one who encouraged the development of the medical education, by founding a school for medical nurses, known in Oradea as "Mozes Academy". He also wrote some of the manuals used in this school.

In Cluj Napoca the 19th session of the International Judaism Conference took place, organized by the Faculty for European Studies and by the Institute of Judaism "Moshe Carmilly". The topic of the session was "The Alienation and Assimilation Process in the European Jewish Communities". The lecturers, well known researchers arrived from our country and from abroad: professor Robert Wistrich and professor Rafael Vago – Israel, professor Stephen Miller – Great Britain, professor Carol Iancu – France, professor Ferenc Raj – USA, professor M. Shafir and professor L. Rotman – Romania.

HOLOCAUST

[...] The word "Holocaust", maybe even more than Shoah, has religious and tragic connotations that surrounded the facts with a violence aura transcending human knowledge. [...] Holocaust, the inner paralysis in front of a reality difficult to accept, is reflected in all the literature regarding the "final solution", as well as in the thought and the writings of deniers. [...] Obviously, the negation is a perverse form of contemporary anti-Semitism, attempting with a collection of forgeries and sophisticated arguments to deny the reality of the extermination activities against Jewish people and through this fact even the historicity of the Holocaust as a whole. But, as Debora Lipstadt writes in a famous volume, the negation also answers to the impossibility confronting the human mind when it tries to imagine and understand the Holocaust. Among the deniers there are naïve persons from all the countries of the world. [...] In Romania this particular trend of falsifying the recent history was present in the fact that the Holocaust as an action of the Nazi Germany was never publicly denied, but the extermination and persecutions applied by the Romanian state are vehemently denied. [...] The pogroms of Dorohoi and Iași, the Death Train are either denied, or motivated through the pro-Soviet attitude of some Jews, as if this would have legitimated the killing without any trial of any Jew. Similarly the Transdnister camps or the actions of the Romanian army in Odessa are motivated either through war reasons, or minimized. [...] Even if a part of the Romanian Jewish citizens from Transylvania disappeared during the Hungarian occupation, it is no doubt hundreds of thousands of Jews perished due to the Romanian state, with the implicit or even explicit acceptance of a significant part of the Romanian society. [...] The Presidential Commission for the Study of the Holocaust in Romania under the presidency of Elie Wiesel, the publication of a *Report on the Holocaust in Romania*, as well as the more severe legislation adopted that defined negation as an offence, don't seem to be active in the public life and I am not aware of any case that brought a person to justice according to this law. [...] (Zoe Petre).

Interviews with Dr. Aurel Vainer, president of F.J.C.R. in the Israeli journals in Romanian language

Dr. Aurel Vainer, president of F.J.C.R., member of the Romanian Parliament, was interviewed by the publications „*Jurnalul săptămânii*” and „*Viața Noastră*”, during his working visit in Israel.

In „*Jurnalul săptămânii*” our president spoke about the preparation of the future congress of the Federation in March 2010. There are three commissions that are preparing together with the president the materials for the next congress which will elect the future leadership of the Federation. The activity report will present the positive and the negative aspects of the work accomplished by the present leadership, emphasizing the social field and the difficulties confronting it due to financial strain. The efforts made to maintain the religious activity and in this context, the problem of the maintenance of cemeteries and synagogues will also be reflected. Dr. Aurel Vainer also spoke about the anniversary of 90 years from the Romanian Jews' emancipation, a moment that will be celebrated through an important symposium organized by the French Institute in Bucharest. On the occasion the president of F.J.C.R. will receive the Honor Legion of French Republic.

In an interview to „*Viața Noastră*”, Dr. Aurel Vainer said the moment of the inauguration of the Holocaust Memorial, with the participation of the highest officials of the Romanian state, can be considered as a way of diminishing the anti-Semitism. According to the opinion of the Federation president, the most powerful weapon in the fight against anti-Semitism is the education, as well as the openness politics, in order to be better known by the others. The perception of the Romanian anti-Semitism shouldn't be generalized. There are maybe extremes, and the vandalism against three Jewish cemeteries represents a proof. But in the same time there are also actions of appreciation and valorization

of the Jewish community that benefits funds from the state budget, the Jewish cultural and historical monuments are protected and rebuilt by the state (the restoration of the wood synagogue from Piatra Neamț or the façade of the Choral Temple, the synagogue from Orastie, etc).

Regarding the sensitive problem of the cemeteries, Dr. Aurel Vainer rejected the accusations pretending that nothing was done in this field (Mr. Zeev Schwartz, president of H.O.R.), he presented the real state of things, the various measures already taken, but also the great difficulties still confronting the communities due to the lack of funds. This is the reason the Federation cannot afford the restoration of 100 monuments destroyed in the Giurgiului cemetery last spring. Tens of million of dollars that the Federation doesn't have are needed for the maintenance, guarding and restoration of the cemeteries. (The Joint organization doesn't allocate funds for these aims, only aids for the Holocaust survivors). For the time being there were no results in the collaboration agreement regarding the cemeteries, an agreement signed with rabbis with Romanian roots who promised their help, and no funds from Caritatea are available due to the economical crisis. Speaking about the intention of Mr. Zeev Schwartz to make fund raising for the cemeteries maintenance, Dr. Aurel Vainer saluted the initiative, but also mentioned that F.J.C.R. is the only owner of the cemeteries and that no action regarding this field can be made without the Federation involvement. As for Nati Meir's candidacy for presidency, Dr. Aurel Vainer stated that he is *persona non grata* for the Romanian Jewish community and that he has proved injurious to the community. He also considers that the main candidates for the Romanian presidency have excellent relations with the Jewish community.

ANIVERSĂRILE ȘI COMEMORĂRILE LUNII NOIEMBRIE

- La 2 noiembrie 1882 s-a născut la Praga scriitorul LEO PEROTZ. Este autorul romanului *Podul de piatră*. În 1938 a emigrat în Ereț Israel.
- La 3 noiembrie 1936 a murit la Paris pianistul și compozitorul FILIP LAZĂR. A fost membru fondator al Societății Compozitorilor români.
- La 4 noiembrie 1904 s-a născut în Germania arhitectul și scriitorul JULIUS POSSNER. A trăit o perioadă în Ereț Israel.
- La 4 noiembrie 1926 s-a născut la Șoimeni (Cluj) scriitorul și publicistul OLIVER LUSTIG. Este supraviețuitor al lagărelor naziste. În lucrările sale abordează cu prioritate tema Holocaustului.
- La 7 noiembrie 1839 s-a născut la Giessen (Germania) dirijorul HERMANN LEVI. Punctul culminant al carierei sale l-au constituit concertele pe care le-a dirijat la Bayreuth.
- La 7 noiembrie 1944 a fost executată la Budapesta HANNA SZENES, din grupul de parașutiști trimiși din Ereț Israel în Europa pentru a-i ajuta pe evrei.
- La 7 noiembrie 1872 s-a născut la București filologul ION AUREL CANDREA. A publicat numeroase studii de dialectologie, istorie a limbii, folclor.
- Scriitorul IMRE KERTESZ a împlinit 80 de ani (n. 9 noiembrie 1929, la Budapesta). Este laureat al Premiului Nobel. De un mare succes s-au bucurat volumele: *Fără destin* și *Kadiș pentru copilul nenăscut*.
- La 11 noiembrie 1945 a murit la New York compozitorul JEROME DAVID KERN.
- La 11 noiembrie 1916 a murit la Zimnicea criticul literar ION TRIVALE.
- La 14 noiembrie 1848 s-a născut la București ADOLPHE (AVNER) STERN, primul avocat evreu din România. A fost președintele Uniunii Evreilor Pământeni (înființată în 1909) și deputat în Parlamentul României.
- La 17 noiembrie 1830 s-a născut în Galiția dr. KARPEL LIPPE, militant al mișcării sioniste. A trăit un timp în România. A fost deputat în Parlamentul de la Viena. A corespondat cu Th. Herzl și a participat la Congresul Sionist de la Basel (1897).
- La 17 noiembrie 1990 a murit la Stanford (S.U.A.) fizicianul ROBERT HOFSTADTER, laureat al Premiului Nobel (1961).
- La 18 noiembrie 1943 a murit filosoful și criticul literar ANSELM RUEST. În 1933 a emigrat la Paris. A fost internat în lagărul Les Milles / Aix.
- La 18 noiembrie 1976 a murit la Paris fotograf și pictorul MAN RAY, adept al suprarealismului.
- La 19 noiembrie 1941 s-a născut poetul și publicistul BORIS MARIAN MEHR, membru al Uniunii Scriitorilor din România. Este redactor la revista „Realitatea Evreiască”.
- La 19 noiembrie 1943 a fost ucis la Auschwitz scriitorul GEORG HERMANN. După venirea la putere a naziștilor, a emigrat la Amsterdam, de unde a fost deportat.
- La 20 noiembrie 1894 a murit la Petersburg compozitorul ANTON RUBINSTEIN. A înființat primul Conservator din Rusia.
- La 20 noiembrie 1923 s-a născut lângă Johannesburg scriitoarea NADINE GORDIMER. Este laureată a Premiului Nobel.
- La 22 noiembrie 1849 s-a născut la Horitz (Boemia) filosoful și scriitorul FRITZ MAUTHNER. S-a ocupat de bazele metafizice ale limbajului.
- La 24 noiembrie 1908 s-a născut la Boston scriitorul HARRY KEMELMAN, autorul ciclului *Rabinul detectiv*. A debutat în anul 1964.
- La 25 noiembrie 1938 s-a născut la Helsinki scriitorul DANIEL KATZ. Operele sale au fost traduse în mai multe limbi.
- La 26 noiembrie 1874 s-a născut la Geneva scriitorul EDMOND FLEG. Cele mai cunoscute opere ale sale sunt *De ce sunt evreu* (1928) și *Copilul profetului* (1926).
- La 27 noiembrie 1874 s-a născut în Rusia liderul sionist CHAIM WEIZMANN. A fost președintele Organizației Sioniste Mondiale și primul președinte al Statului Israel.
- Se împlinesc, la 27 noiembrie a.c., 95 de ani de la crearea (1914) organizației americane „Jewish Joint Distribution Committee”, a cărei menire este ajutorarea evreilor din întreaga lume.

• SIEGFRIED WOLF

Chestionar

Părerea dumneavoastră contează!

Cu șase luni în urmă, ținând cont și de sugestiile cititorilor, în revista noastră au intervenit o serie de schimbări, atât în ce privește conținutul, cât și forma grafică. Am dori să aflăm acum opinia dv. despre aceste schimbări, rugându-vă în același timp să ne faceți și alte sugestii. Chestionarul alăturat, pe care vă rugăm să-l completați și să ni-l trimiteți pe adresa redacției, va servi acestui demers.

1	Citiți „Realitatea Evreiască”? Care este vârsta, pregătirea și profesia dv?	
2	Cum apreciați noul aspect în policromie, cu litere mai mari și mai citețe?	
3	Cum apreciați conținutul revistei?	
4	Vă plac articolele mai scurte și mai sintetice sau doriți să urmăriți articole de largă desfășurare?	
5	Care sunt rubricile care vă plac cel mai mult?	
6	Ce rubrici noi ați dori să apară în revistă?	
7	Credeți că o rubrică de mică publicitate ar fi utilă?	
8	Cum se difuzează revista în comunitatea dv.? Ce dificultăți întâmpinați?	

Așteptăm răspunsurile, prin poșta la adresa „Realitatea Evreiască”, București, Str. Popa Nan 70, sector 3 sau prin e-mail: realitateaevreiasca@gmail.com

NU SE POATE SCRIE *THE END* – MANASE RADNEV (z.l.)

În fața catafalcului, cu lințoliu negru și coroane de flori, din capela de la Cimitirul Evreiesc din Șos. Giurgiului, se rosteau cuvinte despre *Manase Radnev* la timpul trecut. Prin fața ochilor, mi se perindau mental momente de viață: cu domnu’ Manase la redacția noastră, aducându-ne un „material proaspăt”; cu domnu’ Manase și doamna Sanda la bicentenarul Comunității brașovene, la una din mesele așezate afară; cu ei înaintea premierei filmului despre Avram Goldfaden, în regia lui *Radu Gabrea*, unde a fost scenarist, arătându-ne cu mândrie nepoata din Chicago... Refuzam să cred: nu se poate scrie *the end* la filmul călătoriei lui *Manase Radnev* pe pământ. Mi-o confirmau chiar cuvintele spuse de vicepreședintele F.C.E.R., ing. *Paul Schwartz*, de cunoscutul scriitor *Octavian Sava*, prezența colaboratorului său apropiat, teastul *Ion Bătu*. Și, totuși, rugăciunile Rabinului *Zvi Chalamish*, psalmodierile Prim Cantorului *Iosif Adler*, ale lui *Ghidu Bruchmaier* vorbeau despre trecere. Eram la *graniță*, dar *Manase Radnev z.l.* își reîncepea, spiritual, existența. (I.D.)

Am în față un volum apărut la Editura „Hasefer” în 2004, un tom de peste 600 de pagini, intitulat: „CONTRIBUȚIA EVREILOR DIN ROMÂNIA LA CULTURĂ ȘI CIVILIZAȚIE”. M-am gândit că e bine să fac cunoscut unui public mai larg paragraful referitor la MANASE RADNEV. Ca prieten, supus acum unui șoc emoțional, vorbit altfel, cu mai multă căldură. Dar poate că și lui, riguros în tot ceea ce întreprindea, i-ar fi plăcut răceala academică din volumul mai sus amintit.

„MANASE RADNEV a debutat de timpuriu în presă, o dată cu înscrierea la Facultatea de Filozofie din București. Cronicile sale dramatice din revista „Contemporanul” și din ziarul „Informația Bucureștilui” l-au făcut cunoscut în lumea teatrală și a iubitorilor acestei arte. În 1958, în urma „purificarilor etnice” din

presă, a fost transferat la Televiziune, unde a devenit redactor al emisiunilor teatrale. Timp de zece ani cât a coordonat acest sector, teatrul TV s-a impus prin repertoriul său valoros, care a cuprins cei mai de seamă autori din dramaturgia universală și românească. A fost epoca fastă a teatrului în direct, beneficiind de cei mai importanți actori și regizori, devenită posibilă grație relativei liberalizări din anii ‘60.

La sfârșitul aceluia deceniu, Manase Radnev se dedica filmului documentar, reportajelor, anchetelor și interviului, domeniu în care va activa până la pensionarea sa. A inițiat ciclul emisiunilor „Prim Plan”, interviuând cele mai de vază personalități ale vremii, a iscălit numeroase pelicule consacrate unor monumente istorice și de artă românești, obținând

distincții din partea Uniunii Cineaștilor și a Asociației Profesioniștilor din Televiziunea Română, participând și la prestigioasa Festivaluri TV internaționale.

După 1990, a realizat câteva emisiuni și filme documentare centrate pe problema Holocaustului din România și din lume. Dintre ele se remarcă amplele convorbiri înregistrate la Geneva cu Marele Rabin Alexandru Șafran, care au avut un puternic ecou în opinia publică românească. Conducând succesiv, între anii 1990-1997, Departamentul de publicistică și, respectiv, Direcția de programe, el a avut o contribuție importantă la noua structură și fizionomie a emisiunilor, la promovarea și susținerea numeroșilor tineri ziariști veniți în acei ani la televiziune. Manase Radnev este și autorul unor cărți, scenarii radiofonice și de televiziune, traduceri din dramaturgia universală.”

A fost un colaborator asiduu al revistei „Magazin Istoric”, scoțând la iveală și comentând multe documente inedite din cultura românească și universală, fiind un frecvent vizitator al marilor biblioteci europene, cum ar fi și aceea a Vaticanului.

Multe, foarte multe de adăugat. Dar acum, când scriu aceste rânduri, îmi stăruie în fața ochilor chipul lui, parcă tăiat în piatră, și în urechi îmi răsună râsul lui inimitabil, acel hi-hi-hi puternic, stenic, făcut să biciuie parcă prostia și nimicnicia omenească.

NICOLAE HOLBAN

DECESE COMEMORĂRI

Enoriașii sinagogii Căminului de vârstnici „Rosen” își exprimă regretul pentru dispariția în urmă cu cinci ani a bunului lor coleg MILITIANU DAVID și transmit compasiune fiului său din Botoșani. Di năsume să uben a alie.

Înhumați în cimitirele C.E.B. în luna octombrie 2009: GRINFELD CLARISSE (90 de ani, Cimitirul Giurgiului), BERARIU MIRCEA (92 de ani, Cimitirul Giurgiului), COHN OTILIA (99 de ani, Cimitirul Giurgiului), GRUNBERG OTILIA (84 de ani, Cimitirul Giurgiului), GROSZ ECATERINA (91 de ani, Cimitirul Sefard), CRISTIAN MANON-ANNIE (92 de ani, Cimitirul Giurgiului), ALTER LEON (84 de ani, Cimitirul Giurgiului), CARABAȚ LIA (76 de ani, Cimitirul Giurgiului), LUPU BRUNO (62 de ani, Cimitirul Sefard), SIMOVICI LIĂ (88 de ani, Cimitirul Giurgiului), EDELSTEIN LAURA (83 de ani, Cimitirul Giurgiului), IANCU MOSCU (83 de ani, Cimitirul Giurgiului), SABO IETTY (97 de ani, Cimitirul Giurgiului), LANOVOI DIMITRIE (94 de ani, Cimitirul Giurgiului), FELLER MINA (84 de ani, Cimitirul Giurgiului), CORNESCU RAȘELA (86 de ani, Cimitirul Giurgiului).
Înhumați în cimitirele C.E. din țară în luna octombrie 2009: DELEANU ANA (82 de ani, Roman).

zicedid ze ivnd

י'ד חשון תש"ע - י'ג כסלו תש"ע • כתב-עת של איחוד הקהילות היהודיות ברומניה

מחיי הקהילות שלנו

הברית, פרופסור מ. שפיר ופרופסור ליביו רוטמן מרומניה.

יומן הפרלמנטרי

חבר הפרלמנט וי"ר הפדרציה, ד"ר אאורל וינר, השתתף בקבלות פנים לרגל יום העצמאות של ספרד, גרמניה, אוסטריה ואף קיבל את הצטיינות מטעם האקדמיה הרומנית. הוא השתתף בסימפוזיונים, ראיונות שניתנו בגרמניה, ישראל, ספרד. כמו כן נפגש עם מנהל הג'וינט באירופה, אלברטו סנדאראאי, עם הנהלת רומפילטליה כדי להנפיק בול דואר של התיאטרון היידי הראשון בעולם, שנת 1876, ברומניה. הוא ביקר בקהילות בוטושאו, יאסי, טימישוארה. טיפל בפרלמנט בקבלת ההצעה בעניין הגדלת התשלומים לפי חוק 189. ביקר אצל הנשיא טראיאן באססקו. השתתף בתוכנית הקניון הגדול ביותר ברומניה אפריקה-ישראל. כל זה היה ביומנו של הי"ר. בתפקידו כסגן יו"ר בוועדה של פוליטיקה כלכלית, הוא דן בתהליכי ההפרטה של חברת אולטכים, ובאימוץ שיטות של ליסינג ועוד חוקים.

ניצול שואה. בירחון מוזכרת אישיותו של ד"ר קרול מוזס מקהילת אוראדיה, שמלאו ארבע שנים לפטירתו. כאזרח כבוד של אוראדיה כולם זוכרים אותו לא רק כרופא מעולה אלא כאיש שעשה למען לימוד הרפואה כשיסד בית ספר לעוזרים רפואיים המוכר באוראדיה כ"אקדמיה מוזס". הוא גם חיבר ספרי לימוד בשביל אותו בית ספר. בעיירה קלוז' התקיים בפעם ה-19 מושב של כנס בינלאומי על יהדות במסגרת הפקולטה למדעים אירופיים ומכון ליהדות "משה כרמלי". נושא הכנס היה - דיונים על תהליך ההתבוללות של קהילות היהודיות ברומניה. בין הנואמים היו חוקרים מוכרים מחו"ל ומארץ-ישראל. פרופסור רובר ויסטריכט ופרופסור רפאל ואגו מישראל, פרופסור שטפן מילר מברטיניה, פרופסור קרול ינקו מצרפת, פרופסור ד"ר פרנק ראי מארצות-

בהנהגת הקהילה נכללים אנשים בגיל העמידה אבל לשיבות הקהילה מוזמנים כל חברי הקהילה. של הירחון מפורטות פעילויות הקהילה ונושאים של יהדות שחברי הקהילה משתתפים בהם. בירחון מדווחים על אירועים העוסקים בשואה בקהילות השונות. בבית הספר הכללי "א.ו. קוזה" מפודול אילויה שליד יאסי, אורגן סימפוזיון "תרגילים בזיכרון השואה". הרצו אנשים מכל המחוז ובהם פרופסורים מיאסי, בוטושאו ומקומות אחרים במולדובה וגם מבוקרשט. בסוציאווה התקיים אירוע השואה בספרייה של בוקובינה. את האירוע הציג פרופסור סורין גולדה, יו"ר הקהילה, אבל גם השתתפו הרבה אנשים ממוצא רומני. בעיירה באילשט - קראיובה התקיימה האזכרה בבית ספר מספר 2 באזכרה נכחו נציגים מקומיים, מורים ותלמידים, וסגן יו"ר קהילת קראיובה שהוא עצמו

בעריכה החדשה של הירחון אנו מייחדים חלק גדול יותר לחיים בקהילות. במדור "פנים אל פנים" אנו מפרסמים ראיונות עם ראשי קהילות. הראיונות מציגים את העשייה הנעשית בקהילות, הם מעלים את בעיותיהם ומדווחים על אירועים הקשורים לחיי היהודים, שמתקיימים במקום בהשתתפות חברי הקהילה. בירחון זה אנו מפרסמים ראיון עם מר אלכסנדר אוש, ראש קהילת טארגו מורש. שמענו על תולדות קהילה זו אשר בשנת 1944, קודם שנשלחו לאושוויץ, מנתה 8000 חברים. היום חברי הקהילה מונים 300 איש. על אף מספרם הקטן של חברי הקהילה, עקב העזיבה של ילדיהם, הצליחו חברי הקהילה לעשות דברים יפים. אחד מהם הוא שיפוץ ארבעה בתי כנסת בעיר שנשארו לאחר השואה בטארגו מורש, גיאורגני, טארנאווי וסיגישוארה. לצורך השיפוץ ויתרו חברי הקהילה על חלק מהפנסיה שלהם, ובעזרת הפדרציה ומשרד הדתות ועוד נדבנים הצליחו לשפץ את ארבעת בתי הכנסת. בטארנאווי ובסיגישוארה המבנים אינם פועלים כבתי כנסת אלא כמרכזי תרבות. עם זאת המבנה החיצוני של בית הכנסת נשמר. בטארגו מורש, בכוחות משותפים כנזכר, הוקמה אנדרטה לזכר השואה. את האנדרטה הקים הפסל מרטין איזאק. חברי הקהילה מטארגו מורש זוכים לטיפול רפואי, ובמיוחד אלה שנשארו בחיים לאחר השואה. הטיפול הרפואי מתאפשר הודות לעזרה שמגישה להם קהילת היהודים מסקוצ'יה. מאז עשר שנים פועלת במקום קרן ציבורית בשם "טראסט טארגו מורש", המטפלת בהם גם בעזרת התושבים. בימים אלה הם מטפלים בשיפוץ שני בתי הקברות שבמקום. למרות שאין במקום רב, חזן מגיע לטארגו מורש רק בראש השנה ויום כיפור. החיים הדתיים ממששים, ובכל שבת יש מנין ובחגים יש מספיק מתפללים מאנשי המקום.

מזל טוב לשורה אהרון

את הספרים על ידה וללטיף אותם. הירחון ר. א. מאחל לה אריכות חיים. אנו מאחלים לה ולכל הסובבים אותה, עם בנה הפרופסור באוניברסיטה באנגליה ועם קהילת בארלאד, מזל טוב ושנים טובות בבריאות ושמוחת עד 120.

בירחון זה אנתנו מפרסמים מיני ביוגרפיה של שורה אהרון מקהילת בארלאד, שמלאו לה 95 שנה. גיל יפה ודרך חיים יפה. שורה אהרון עדיין שומרת על זיכרונה המושלם. קירות ביתה עמוסים בספרים. לצערנו היא שייכת לאוהבי הספרות הקלאסית, שרבים מהם הולכים ונעלמים. היא אוהבת להחזיק

זויה פאטרה - שואה - קטעי מאמר

מסמכים אלה ואחרים מנסים לומר שלא היתה לא שואה ולא מחנות ריכוז. הסופרת דבורה ליפשאדט בספרה המיוחד טוענת שאלה הטוענים שלא היתה שואה מתנגשים עם השכל האנושי אשר מנסה להבין מה קרה. לצערנו, מסביב מכחישי השואה התאספו אנשים מכל קצווי העולם... ברומניה אנשים אלה טוענים שגרמניה הנאצית היא שהנהיגה והובילה את מעשי השואה, וכך הם משקרים ואומרים שבעצם לרומניה אין חלק בשואה. הפוגרומים מדורוהוי ויאסי, רכבות המוות, על כל אלה הטענה היא שלא היו ולא קרו כלל, שהרי היהודים תמכו ברוסים, ובכלל איך אפשר להרוג יהודי רק בגלל שהוא יהודי ובלי משפט. וכל כך הרבה יהודים? אין זה הגיוני כלל וכלל. את מה שעשה צבא רומניה בטרנסניסטריה או באודסה מנמקים במצב המלחמתי ששרר באותו הזמן או יש אומרים שאין להם ערך. אותם היהודים שהיו בטרנסילבניה תחת שלטון הונגרי, ברור מאליהם שהם היו חלק מהחברה הרומנית. לנוכח כל אלה הוקמה ועדה נשיאותית לבדיקת השואה ברומניה, ובראשה עמד אלי ויזל. דוח ארוך ומפורט פורסם על השואה ברומניה, וגם נחקק חוק המטיל עונשים כבדים על אלה הטוענים שלא היתה שואה. לצערנו חוק זה אינו מופעל. לא ראינו אף אחד שהובא לדין על סמך חוק זה. מתוך מאמר של זויה פאטרה.

אולי במידה מסוימת המילה שואה חלשה מהמילה "הולוקוסט", שכן כל כך הרבה טרגדיות קרו באנושות. את השואה השכל אינו יכול להבין, וזאת מדגישים בכל הספרות שנכתבה על "הפתרון הסופי". הידיעה הזאת חדרה למחשבותיהם של מכחישי השואה. הכחשת השואה היא סוג נוסף נלוו של אנטישמיות בזמננו, כאשר בהסתמך על

ZAI FREIL | H!

O pagină de arta și de meseria divertimentului

Fii vesel!

Seleționer unic: OCTAVIAN SAVA

REVENIRE DIN RECESIUNE

La Chicago s-a deschis un nou mall, asortat cu de toate. Numai că șeful personalului e un antisemit feroce. Solomon Goldstein, șomer, totuși îi cere să-l angajeze pe motiv că are o familie greu de întreținut. Antisemitul îi spune :

- Nu-mi plac evreii, dar dacă îmi dovedești, într-o singură zi, că ești foarte capabil, îți semnez contractul de angajare.

Chiar de a doua zi, Solomon discută cu un client.

- Această undiță e ceva mai scumpă, dar veți fi mulțumit de ea întreaga viață. Dar la undiță vă trebuie și cârlige. Acestea sunt formidabile. Luați-le și-mi veți fi recunoscător. Însă la cârlige vă trebuie și momeală. Cea din cutia asta atrage și balene. Pe urmă veți avea nevoie și de un scaun pliant. Pe ce o să stați la marginea lacului când veți pescui? Dar în afara pescuitului de pe mal, cea mai mare satisfacție vă va produce pescuitul în larg. Barca cu motor pe care v-o prezint este exact ce vi se potrivește. E un pic mai scumpă dar nu vă spun ce putere extraordinară are. Altfel cum veți trage peștele uriaș pe care o să-l prindeți? Dar ca să duceți barca la lac sau la ocean, vă trebuie o mașină, cu care s-o tractați.

- Am mașină.

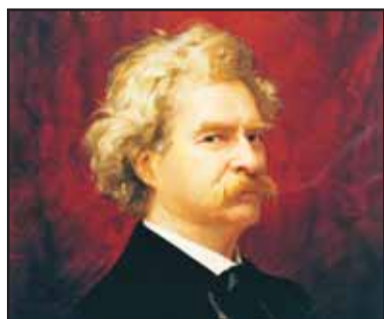
- Presupun! O să aveți nevoie însă de una 4x4, ca să puteți pătrunde oriunde. Și încă ceva. Vă sfătuiesc să vă luați și o rulotă. Aceasta ! Doar n-o să pescuiți o singură zi ! Trebuie să vă odihniți noaptea după ce veți pescui monstrul acela. Chiar dacă pare puțin mai costisitoare decât altele, este atât de confortabilă încât vă asigur că vă veți simți în ea mai bine ca acasă. Are și toaletă ecologică. Acasă nu aveți toaletă ecologică ! Vedeți?

Clientul e convins, merge la casă și plătește toate prin cardul său de credit.

Șeful personalului îi spune lui Solomon: - Într-adevăr, nu iubesc evreii, dar pe dumneata te angajez cu un salariu triplu. Auzi, dumneata, un client să cumpere atâtea când de fapt a intrat pentru o undiță.

- Mă iertați, clientul a venit la raionul de farmacie să cumpere tampoane pentru soția lui, iar eu i-am spus : "Dacă soția tot este indisponibilă, ce-ar fi să mergeți la pescuit?"

Panseuri inteligente

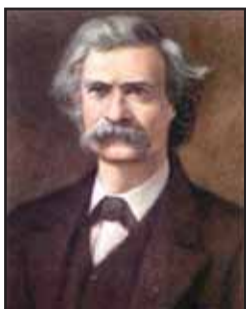
"Dacă am putea încrușișă omul cu pisica, s-ar ameliora probabil specia umană, în nici un caz pisica !" O să spuneți că acest gând îi aparține lui Micușor! Aș... e al lui Mark Twain. Îmi veți reproșa: Ce caută Mark Twain la „Realitatea Evreiască”? Nu e evreu! O să vă răspund: La cât umor are, putea să fie și evreu!

Și altele, ale aceluiași Twain:

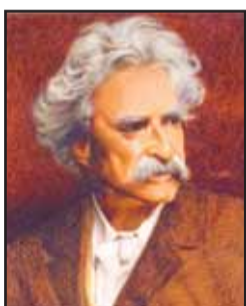
"Mormintele din beton sunt o cheltuială inutilă. Cei dinăuntru nu pot să iasă, cei din afară nu vor să intre !"

"Intrăm în rai prin favoritism. Dacă ar fi să intrăm după merite, câinele meu ar fi înăuntru și eu afară !"

"Care e diferența dintre unul care împăiază animale și un percepător de taxe? Cel care împăiază ia numai pielea"

"Un bancher e cineva care-ți împrumută umbrela când e timp frumos și ți-o ia înapoi când plouă!"

Gastronomica FLODEN

Ingrediente: ½ kg făină, 200 gr.margarină sau unt, 40 gr. zahăr pudră, un vârf de sare, 25 gr. drojdie, 100 gr. apă sau vin, diferite umpluturi.

Făina se amestecă repede cu untul, se adaugă drojdia, dizolvată într-o linguriță de apă caldă și o lingură de vin sau rom și celelalte ingrediente. Se frământă coca nu prea mult și se pune în frigider pentru câteva ore. Se împarte apoi în cinci părți, se fac foi și se pun în tavă cu următoarele umpluturi: pe foaia cea mai de jos, nuci fierte în sirop; pe următoarea – umplutură de mac fiert în sirop, în care se pot amesteca stafide și coajă rasă de lămâie; pe a treia foaie – un gem mai dens și mai acrișor, de preferat de prune; apoi, pe ultima foaie - felii de mere călite cu puțin zahăr. Se acoperă cu a cincea foaie, se unge cu gălbenuș de ou și se coace, mai întâi în cuptorul bine încălzit, apoi la o temperatură moderată.

AproPoch...

- TU CUM TE PROTEJEZI?
- MĂ GÂNDESC SĂ ȚIN CUȘER!

ALERTĂ MATRIMONIALĂ

"Aranjată caută prezentabil"
"Drăguță caută simpatic"
"Manierată caută corespunzător"
urgent, febril, în ziare, ediții speciale, pe toate lungimile de unde radio și prin sateliți cerând în Univers o stare de alertă obsedantă.

Avioane de spionaj decolează și zboară în căutarea prezentabililor.
Nave cosmice fac ocolul planetelor pe care se bănuiește că s-au ascuns simpaticii, manierații și corespunzătorii.
Submarinele speră să-i depisteze pe fundul oceanelor sau în burți de balene.

Sunt zvonuri că s-au văzut urme de pași simpatici pe Calea Laptelui. Cineva a zărit umbra unui manierat pe fața nevăzută a Lunii. Dar nu-i sigur. Nimic nu se confirmă în lumea asta de adevăruri nedezmințite.

Unde v-ați ascuns, bă? Pe unde rătăciți? De ce nu dați un semn de viață măcar atunci când sunteți iubiți de femeile fluide care nu au nici o rațiune de a vă iubi?

I. SCHECHTER

(Din volumul „Știri Eterne – poezii nenormale”, Editura Minimum, Tel Aviv, 1992)

INTEGRAME IUDAICE de COSMIN MIUȚE

Venite	Fetită	Legendă	Din ecou!	Nume (foto)
Amabili	Mapamond	Soliști la operă	Produs apicol	Ori
Semnale acustice				Adrian Enache
Prenume (foto)				Prepoziție
			Livrat	
			Prins de somn	
Groază				Peșteră
În preț!				Gene!
	Măiestrie			Brăzdat
			Din carte!	
			Spus la telefon	
		Ion Ianoși		
		Preot		
		A se extinde		
		Sumă		

TAMARA MERGE MAI DEPARTE

Tamara Buciuceanu a împlinit recent 80 de ani. Nu puțini dintre cei care o admiră, colegii și presa n-au uitat s-o felicite. A fost și sărbătorită. Nu de oficialități, ci de către prieteni. Printre cei mai de preț: regizorul și dramaturgul Nae Cosmescu și Sorin Francu, directorul Teatrului Municipal din Focșani, care i-au propus să joace într-o piesă scrisă anume pentru ea, ce urma să fie pusă în scenă în capitala Vrancei.

Și iat-o pe artista care a strălucit la Blandra, Național și Giulești – Odeon, dar care a încarnat și cea mai minunată Chiriță la Iași, și cea mai teribilă Aneta Duduleanu („Gaițele”) la Brașov, și cea mai „crazy lady” (Wilde) la Buzău – luând drumul către Milcov.

Și iat-o în „Divorțul de aur”, de Nae Cosmescu și Sorin Petrescu, în regia celui dintâi. O piesă cu o bogată încărcătură de viață, atrăgătoare încă și prin jerbele de spirit și vervă ale multor replici. O comedie cu momente grave care evocă epopeea dulce-amară a conviețuirii în doi, și care pledează pentru frumusețea vieții conjugale, dincolo de conflictele și compromisiunile inerente.

„Oldies but goldies!” – „Bătrâni dar de aur!” – îți venea să exclami urmărind-o pe Tamara. O oră și patruzeci și cinci de minute – atât a stat pe scenă non stop, mai mult agitându-se și perorând în picioare. Și ce probă de voință (de fier) și energie (vulcanică) mai presus de toate previziunile biologice! Și ce demonstrație de disciplină, autocontrol și refuz al oricărei improvizații și al oricărei vulgarități! Și ce lecție de seducție prin talent și respect pentru artă și public!

Spectacolul regizat de Nae Cosmescu a recreat cu nerv povestea avatarurilor conviețuirii a doi soți în vârstă, pensionari, oameni obișnuiți, de condiție socială modestă. Tarsița și Spirache (nume grăitoare, ce trimite la Caragiale și Mușatescu) împlinesc 50 de ani de căsnicie. «Cu „s” nu cu „z”, cum pronunță unii la TV», precizează eroina. Dar tot ea este cea care face o retrospectivă destul de amară a vieții pe care a trăit-o (din care nu au lipsit, repetate, nici trăiri de frică sau singurătate). Punctul forte al textului stă însă sub semnul lui „Unde e iluziile mele, care le-am avut?”. Un examen lucid, care nu reușește să răstoarne însă locomotiva generatoare a râsului, și să atenueze buna dispoziție. Din fericire pentru așteptările publicului, totul se sfârșește cu bine. Iar „divorțul de aur” amenință să ia locul „nunții de aur” doar în coșmarul traversat de protagoniști. Treziți din somn, cei doi revin la bunele sentimente. Și astfel, spectacolul rămâne o invitație la bucuriile tonice ale comediei. O invitație de ținută la care

contribuie și Sorin Francu (Spirache), care ține piept cu brio ilustrei și vajnicei sale partenere, dovedind nu numai personalitate și tact, ci și subtilitate cât încape.

Evident, „perla coroanei” rămâne Tamara. În compoziția ei plină de culoare și fantezie, artista trece cu o ușurință extremă de la realitate la vis, de la amintirea tinereții la prezentul care a pus plumb în aripi, de la poezia iluziilor la proza și cenușii existenței cotidiene.

Portretizează rând pe rând o bătrână cuviincioasă și cuvicioasă, o femeie tandră, capabilă însă și de cochetații și frivolități. Devine subit – când miera se schimbă în fiere – un „miel turbat” și chiar o emancipată, gata să se plângă de insatisfacții sexuale... Dar oricât de „teribil” – personajul (în pijama și tulpă) rămâne mereu „dulce”, nostim, simpatic. Nu e o surpriză că și în Tarsița, actrița stăpânește desăvârșit știința maximului „suspans” și aplomb al replicii și jongleria tranzițiilor fine între stări, dispoziții, tonalități chiar opuse. Ca să nu mai insistăm pe faptul că veleitățile de cântăreață ale coristei îi permit interpretei să-și reia delicioasele ei numere parodice – erijându-se în cântăreață și dansatoare de operă, operetă, music-hall și revistă.

Un recital complet și cuceritor!

NATALIA STANCU

Un Schindler japonez, pe scena TES

Teatrul Evreiesc de Stat a găzduit trupa niponă „Theatrical Company Dora Co.Ltd”, care a prezentat spectacolul cu mare răsunet internațional „Senpo Sugihara 2009”, de Koichi Hirashi. Eroul piesei este Chiune Sugihara, consul al Japoniei în Lituania, în 1940, când țara era ocupată de-acum de trupele sovietice pe baza Tratatului Ribbentrop-Molotov.

Din Polonia, în care au intrat nazii, se refugiază în Lituania mii de evrei care încearcă să ajungă într-o țară care să-i adăpostească. Au nevoie de viză de tranzit în Japonia, singura cale de scăpare. Contrar dispozițiilor date de Ministerul nipon de Externe, Chiune Sugihara eliberează aproximativ 6000 de vize, se pare că până și în trenul care urma să-l ducă într-o altă destinație, după ce sovieticii au închis toate ambasadere și consulatele străine. Evreii au ajuns în Japonia, apoi în ghetoul din Șanghai unde o mare parte dintre ei, ca și alți refugiați, au supraviețuit. Sugihara a fost numit un „Schindler al Japoniei”, dar porecla nu i se potrivește. Dacă la început Schindler a angajat evrei din motive economice, consulul japonez a procedat din umanism. Piesa prezintă, în primul rând, frământările sufletești ale lui Sugihara, conflictul clasic dintre datorie și sentiment, în care, și sub influența familiei și a unor prieteni, învinge cel din urmă. Sugihara a plătit scump pentru fapta sa. După război, a fost silit să-și dea demisia din Ministerul de Externe și a trăit în sărăcie. Cei 10.000 de evrei pe care i-a salvat (vizele erau valabile și pentru membrii de familie), nu l-au uitat și Israelul i-a acordat titlul de „Drept între popoare” și cetățenie de onoare. Compatrioții lui au aflat despre faptele sale doar după ce a murit, când la înmormântarea lui a sosit o numeroasă și importantă delegație israeliană.

La prima vedere stranie, interpretarea actorilor japonezi a fost impresionantă. Atât Motohiko Tateno (consulul), Mayumi Nakamura (Yukiko, soția lui) cât și Fumio Sato (în rolul lui Iacob, un evreu polonez refugiat) au știut să transmită emoțiile personajelor și să redea atmosfera tensionată, plină de dramatism, a epocii.

Deși pentru japonezi problema evreiască a fost oarecum străină, piesa, care se joacă de peste un deceniu, se bucură de mare popularitate. Merita să fie văzută.

EVA GALAMBOS

Scrisoare deschisă poetului Shaul Carmel din Israel

Distinse Maestre,

De o jumătate de secol sunt un cititor pătimaș al revistelor literare românești. Acolo am găsit adesea lucruri remarcabile, dar nu pot omite mărturisirea că m-am întâlnit și cu unele surprize.

O astfel de surpriză, puțin plăcută pentru mine și, probabil, că și pentru dumneavoastră, a fost cronică temutului (și reputatului) critic Alex Ștefănescu referitoare la volumul de versuri ce vă aparține, „Îngerul târziu”, cronică apărută în „România Literară” din 9 octombrie 2009.

„Îngerul” probabil că sunteți chiar dumneavoastră, nu știu, nu mă pot lăuda cu orgoliul că v-am cunoscut. Adevărul este că nu v-am întâlnit niciodată – și regret. Vă cunosc numai din fotografiile care au însoțit versurile dumneavoastră prin cărți și reviste, dar eu știu bine – pentru că mi s-a întâmplat și mie... – că aceste fotografii sunt, de obicei, mai tinere cu 30-40 de ani decât noi...

Nu pot să accept în întregime cronică lui Alex Ștefănescu. Mi se pare prea dură, un poet sensibil ca dumneavoastră merita poate mai mult menajament. Dar ce spune criticul? „La Shaul Carmel invocarea dezinvoltă a Atotputernicului eșuează într-o șuetă frivolă, de un remarcabil prost-gust”, „versuri caraghios-jucăușe, de un comic involuntar” – mă tem că mai avea puțin și temutul critic era gata-gata să rostească și aprecierea „versuri de estradă”, termen atât de odios în destinul dumneavoastră. E drept că nici mie nu prea îmi place acest termen și mă bucur că a dispărut. Numai unii poeți mai aduc uneori amintirea lui la suprafață, fără să vrea. Și mă tem că Alex Ștefănescu nu l-a folosit în această cronică pentru că, în raport cu epitele sale, termenul „estradă” i s-a părut prea academic...

Nu pot să nu spun că etichetele lipite pe versurile dumneavoastră mi se par, uneori, exagerate. Dar nici nu pot să nu recunosc faptul că un critic de valoare și notorietate ca Alex Ștefănescu are tot dreptul să le exprime. Nu cred nici că, dacă ar citi versurile dumneavoastră, „Dumnezeu ar muri de plictiseală”. Pe asta n-o cred. Dumnezeu nu se plictisește niciodată. Nici măcar atunci când se uită la noi... Poate că, mai curând, s-ar amuza. Și, desigur, nu e la îndemâna oricui să-L amuze pe Dumnezeu. Dar, probabil, nu acesta a fost scopul dumneavoastră...

Regret din nou că nu v-am cunoscut. Întâmplarea a făcut să-i cunosc însă pe unii din preajma dumneavoastră. Cineva, o persoană respectabilă și care vă este oarecum apropiată, a încercat să-mi demonstreze de curând că tot ce atingeți dumneavoastră se usucă. Același lucru a fost confirmat și în scrisoarea Biancăi Marcovici privind Comitetul ASILR (Asociația Scriitorilor) și revista „Izvoare” (Minimum, octombrie 2009, pag.2). Le mărturisesc că eu nu pot fi de acord cu aceste învinuiri pe care vi le aduc. Dovadă: dumneavoastră ați „atins” de curând și revista „Realitatea Evreiască” și ea nu s-a uscat...

Iar dacă, prin voința lui Dumnezeu și, eventual, și cu ajutorul dumneavoastră, voi fi doborât din calitate – efemeră, numai poeții nu sunt efemeri – de redactor-șef, voi lăsa, ca pe un testament jurnalistic, „urmașilor mei Văcărești” (nu vă speriați, este doar un citat și nu e „ceva de la estradă”) obligația morală ca, atunci când poetul Shaul Carmel va fi părăsit de toți, când nu va mai avea nici un prieten, niciăieri, ultimul lui prieten să rămână, așa „atinsă” pe nedrept cum a fost ea, revista „Realitatea Evreiască”.

Dr. AUREL STORIN

Jurnal de @front

EL AL cunoaște cel mai bine Israelul!
Oferte speciale pentru individual și grupuri!

EL AL ISRAEL AIRLINES LTD
1 Dimitrie Cantemir Blvd, Bucharest, Romania - 040231
Fax 021-317.88.66; www.elal.co.il

Please contact us:
E-mail: reservation@elal.ro 021-317 88 60
tickets@elal.ro 021-317 88 61
tours@elal.ro 021-317 88 62
gm@elal.ro 021-317 88 68

EL AL cu voi și pentru voi în drum spre Israel!

REALITATEA EVREIASCĂ

REDAȚIA: București,
str. Popa Nan, nr. 70
Tel. / fax: 021-322.75.60
www.fcer.jewish.ro
e-mail: re2000@rdlink.ro
realitateevreiasca@gmail.com

Serie nouă a
REVISTEI CULTULUI MOZAIK
Fondată în 1956
de Șef-Rabin dr. Moses Rosen

Redactor-șef:
Dr. AUREL STORIN

Consilier editorial onorific:
DOREL DORIAN

Secretar general de redacție:
ELENA MARINESCU

Redactori: ANDREI BANC
IULIA DELEANU
LUCIANA FRIEDMANN
EVA GALAMBOS
BORIS M. MEHR

Corectură:
MIHAELA OBERSCHI

Traducători:
Ebraică: SARIT BLONDER
Ing. B. TERCATIN (Israel)
Engleză: SANDA LEPOIEV

Relații, administrator
MIHAIL TUNSOIU
Telefon: 021-314.96.90

DTP: GABRIEL IONESCU (0726-221191)
COSMIN MIUȚE

Tiparul: SC SIMPLU PRINT SRL
GHEȚA ROBERT (0743-027955)

Potrivit art. 206 C.P., responsabilitatea juridică pentru conținutul fiecărui text aparține autorului. Redacția nu împărtășește în mod obligatoriu punctele de vedere exprimate în articolele semnate de colaboratori. Redacția nu primește spre publicare decât articole scrise cu diacritice.

Prețul unui abonament pe un an este de 30 lei. Abonamentele pentru cititorii din provincie se vor face la comunitățile evreiești din localitatea respectivă. Pentru cei din București – la sediul F.C.E.R. din str. Sfânta Vineri nr. 9-11, cod poștal 030202. Abonamentele se mai pot achita și prin mandate postale fie pe adresa F.C.E.R. – la oficiile poștale din localitate, conform catalogului de presă poz. 19375 – pe cont B.C.R. RO51RNCB0074011952750001 filiala sector 3, București. Pentru EUROPA, un abonament pe un an costă 45 de Euro (cu toate taxele incluse). Pentru EXTRA EUROPA, un abonament pe un an costă 95 de dolari USA (cu toate taxele incluse).